

DIAGNOZA SŁUŻĄCA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY KOMARÓW-OSADA

Niniejsza diagnoza została sporządzona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485), w szczególności z art. 4 ust 1, art. 8 ust 1, art. 9 oraz art. 10. Ustawy. Diagnoza stanowi załącznik do wniosku Wójta Gminy Komarów-Osada do Rady Gminy Komarów-Osada o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Diagnoza – zgodnie z art. 11 ust 2. ustawy – potwierdza spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji ustawowych przesłanek ich wyznaczenia.

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	3
2.	METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU	4
2.1	SŁOWNICZEK POJĘĆ	4
2.2	OBJAŚNIENIA METODYCZNE	6
2.3	STRUKTURA DOKUMENTU	7
2.4	ZAKRES TERYTORIALNY I MERYTORYCZNY	8
3.	DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI	8
3.1	WYZNACZENIE JEDNOSTEK ANALITYCZNYCH -REFERENCYJNYCH	8
3.2	METODOLOGIA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO	14
4.	DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO	17
4.1	POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE GMINY	17
4.2	SFERA SPOŁECZNA	19
4.2.1	TRENDY DEMOGRAFICZNE	19
4.2.2	BEZROBOCIE	31
4.2.3	WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UBÓSTWO	42
4.2.4	ZŁY STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW I NIEPEŁNOSPRAWOŚĆ	67
4.2.5	POZIOM EDUKACJI	74
4.2.6	KAPITAŁ SPOŁECZNY I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	77
4.2.7	POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO	81
4.3	SYNTETYCZNY WSKAŹNIK ZJAWISK SPOŁECZNYCH	86
4.4	ANALIZA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W POZOSTAŁYCH SFERACH	95
4.4.1	SFERA GOSPODARCZA	95
4.4.2	SFERA ŚRODOWISKOWA	102
4.4.3	SFERA TECHNICZNA	106
4.4.4	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	113
4.4.5	PODSUMOWANIE ANALIZY POZOSTAŁYCH SFER	121
4.5	ANALIZA JAKOŚCIOWA	124
5.	WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI	125

1. WPROWADZENIE

Pierwszym dokumentem odnoszącym się do kwestii niezbędności prowadzenia procesu rewitalizacji na terenie gminy Komarów-Osada był przyjęty na podstawie Uchwały Nr XXIX/206/17 Rady Gminy Komarów-Osada z dnia 6 października 2017 r. „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Komarów-Osada na lata 2017-2023”. Dokument został opracowany na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020 zatwierdzonych w dniu 3 lipca 2015 r. przez Ministra Infrastruktury”. Program zgodnie z Uchwałą Nr CCXXVI/4451/2017 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 7 listopada 2017 r. wpisany została do wykazu programów rewitalizacji obowiązujących na terenie województwa lubelskiego. Stanowił on podstawę do podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych na zdegradowanym obszarze gminy Komarów-Osada wymagających szczególnego wsparcia. Ponadto umożliwił efektywne pozyskiwanie dofinansowania do projektów ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020.

W świetle art. 52 ww. ustawy o rewitalizacji włącznie do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. Ustawa uznaje przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy za zadanie własne gminy. Należy jednak podkreślić, że jest ona zadaniem fakultatywnym, co oznacza, że nie każda gmina ma obowiązek jego wykonywania, lecz decyzja o jego podjęciu zależy od występowania na obszarze gminy specyficznych problemów zdefiniowanych w ustawie.

Mając na uwadze fakt zbliżającego się zakończenia obowiązywania ww. dokumentu oraz założenie, iż to właśnie Gminny Program Rewitalizacji (dalej GPR) będzie stanowił podstawę ubiegania się o środki w nowej perspektywie finansowej UE w ramach „Funduszy Europejskich dla Lubelskiego na lata 2021-2027”, Władze Gminy Komarów-Osada podjęły starania w celu opracowania diagnozy pozwalającej na wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Niniejsza diagnoza ma na celu wyznaczenie (delimitację) obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w gminie Komarów-Osada. Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, obszar rewitalizacji to fragment gminy, który cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, przede wszystkim ze sfery społecznej, ale także: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Dodatkowo powinien to być obszar, na którym z uwagi na istotne jego znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Może on obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego.

Proces delimitacji obszaru rewitalizacji wymaga określenia uprzednio obszarów gminy charakteryzujących się kumulacją zjawisk kryzysowych. Obszar z kumulacją zjawisk kryzysowych to część

gminy znajdująca się w stanie kryzysowym ze względu na szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych, wskazanych w ustawie o rewitalizacji, w tym przede wszystkim: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Tereny w granicach obszaru znajdującego się w stanie kryzysowym, na których występują ponadto negatywne zjawiska (jedno lub kilka) ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej można wyznaczyć jako obszar zdegradowany.

2. METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

2.1 SŁOWNICZEK POJĘĆ

REWITALIZACJA

Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

INTERESARIUSZE

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wierzycieli nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

STAN KRYZYSOWY

Stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowej – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

OBSZAR ZDEGRADOWANY

Obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

OBSZAR REWITALIZACJI

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny poprzemysłowe, w tym poportowe i powydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

2.2 OBJAŚNIENIA METODYCZNE

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., celem niniejszej diagnozy jest przeanalizowanie przestrzenne wskazanych w ustawie negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy oraz współwystępowania w obszarach ich koncentracji pozostałych negatywnych zjawisk określonych w ustawie, a w rezultacie zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i w jego ramach obszaru rewitalizacji.

Ustawa wprowadza obowiązkowy tryb uchwalania gminnego programu rewitalizacji, na który składają się następujące etapy:

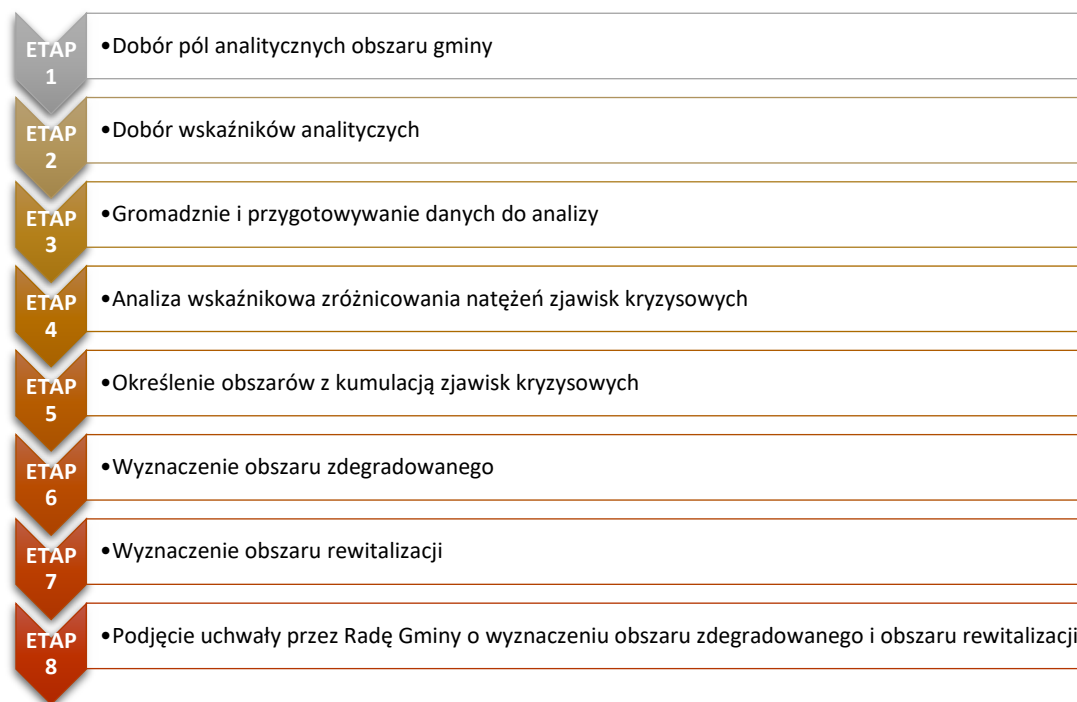
- 1) Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji, co następuje uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta, do którego załącznikiem jest niniejsza diagnoza;
- 2) Sporządzenie dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji – Gminnego Programu Rewitalizacji. Etap ten zaczyna się uchwałą Rady Gminy o przystąpieniu do sporządzenia Programu Rewitalizacji, a kończy uchwałą o jego przyjęciu.
- 3) Ewentualne przyjęcie uchwał będących aktami prawa miejscowego, które są następstwem przyjęcia programu: o wyznaczeniu Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego lub Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, o zmianie uchwał definiujących politykę mieszkaniową gminy.

Przyjęta w niniejszej diagnozie procedura delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji składa się z następujących etapów:

- 1) podział gminy na jednostki analityczne - referencyjne, które należy rozumieć jako najmniejsze, niepodzielne na kolejnych etapach procedury, obszary gminy, dla których możliwe jest pozyskanie danych niezbędnych do przeprowadzenia analiz w określonych ustawowo sferach zagadnień;
- 2) określenie listy weryfikowalnych i obiektywnych wskaźników dostosowanych do lokalnych uwarunkowań i obrazujących zjawiska kryzysowe w poszczególnych sferach;
- 3) zgromadzenie i przygotowanie danych do analiz wskaźnikowych;
- 4) przeprowadzenie analiz wskaźnikowych obszaru gminy w układzie jednostek analitycznych i poszczególnych sfer zagadnień;
- 5) określenie obszarów z kumulacją zjawisk kryzysowych, w których zidentyfikowane nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych;
- 6) delimitacja obszaru zdegradowanego, w którym zidentyfikowano, obok nagromadzenia negatywnych zjawisk społecznych, występowanie negatywnych zjawisk w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej;

- 7) delimitacja obszaru rewitalizacji cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy i zamieszkałego przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy;
- 8) podjęcie uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przez Radę Gminy.

Rysunek 1 Etapy wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

2.3 STRUKTURA DOKUMENTU

Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony wprost w art. 9. ustawie o rewitalizacji¹. Przedmiotowy artykuł w sposób jednoznaczny wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji.

Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej;
- b) gospodarczej;
- c) środowiskowej;
- d) technicznej;

¹ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485)

e) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Komarów-Osada pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

2.4 ZAKRES TERYTORIALNY I MERYTORYCZNY

Jedną z głównych zasad procesu rewitalizacji jest konieczność koncentracji terytorialnej podejmowanych działań. Ustawa o rewitalizacji² jednoznacznie wskazuje na terytorialny wymiar rewitalizacji, tj. konieczność realizacji projektów na ściśle wskazanym obszarze. Terytorialne ograniczenie zakresu rewitalizacji związane jest z koniecznością zapewnienia przemyślanego i kompleksowego procesu skupiającego zakres interwencji na obszarze najbardziej tego potrzebującym. Wpływ również na ograniczenie rozproszenia działań rewitalizacyjnych, których realizacji w efekcie nie przynosiłaby oczekiwanych rezultatów. Wobec tego, o wyborze obszaru rewitalizacji decydować ma zdiagnozowana koncentracja negatywnych zjawisk przy jednoczesnym istotnym znaczeniu tego obszaru dla rozwoju lokalnego.

Zakres terenowy opracowania obejmuje obszar gminy Komarów-Osada o powierzchni ok. 122,8 km². Analizę mającą na celu ustalenie zasięgu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji przeprowadzono dla obszaru całej gminy. Na terenie gminy znajduje się 26 miejscowości i tyle samo sołectw.

Niezwykle istotnym elementem procesu rewitalizacji jest włączenie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów zarówno w sam etap diagnozowania obszaru gminy, jak również późniejszego przygotowania działań rewitalizacyjnych. Takie podejście wpływa na zapewnienie dogłębnej analizy oraz jej trafność, jak również zapewnienie akceptacji planowanych przedsięwzięć. Rewitalizacja stanowi odpowiedź na wieloaspektowy kryzys w konkretnej społeczności zajmującej zdefiniowany obszar.

3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

3.1 WYZNACZENIE JEDNOSTEK ANALITYCZNYCH -REFERENCYJNYCH

Pierwszy etap prac w ramach niniejszej diagnozy obejmował wyznaczenie podstawowych jednostek analitycznych - referencyjnych, tj. przestrzennych jednostek, do których odnoszone były wszystkie zbierane dane. W obrębie wyznaczonych pól przeprowadzono następnie szczegółową analizę

² ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485)

wskaźnikową w zakresie poszczególnych sfer mającą na celu wskazanie obszarów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych. Przeprowadzona diagnoza objęła swoim zasięgiem teren Gminy Komarów-Osada, przy uwzględnieniu podziału na wyznaczone jednostki referencyjne. Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze, które odpowiednio dostosowano do lokalnych uwarunkowań. Analiza wskaźnikowa uzupełniona została o analizę jakościową.

Zgodnie z rekomendacjami³ analizie poddano dwa rodzaje pól podstawowych – jednostki modularne (sztuczne) oraz jednostki pseudonaturalne (istniejące oraz wyznaczone na potrzeby rewitalizacji). Ze względu na liczne problemy związane z pozyskaniem danych (m.in. niezgodność z działkami ewidencyjnymi, konieczność przyporządkowania danych z jednej ulicy do kilku pól, kwestie ochrony danych osobowych), które odzwierciedliłyby aktualny stan, zrezygnowano z analizy prowadzonej na poziomie jednostek modularnych. Analizie poddano jednostki pseudonaturalne.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż jednostki analityczne stanowią obszary spójne, dające się wyodrębnić jako pewne całości pod względem społecznym, morfologicznym, funkcjonalnym i przestrzennym. Ponadto, podział gminy na jednostki analityczne powinien uwzględniać strukturę funkcjonalno-przestrzenną i sytuację demograficzną gminy. Dodatkowo wymogi ustawowe nakazują, iż granice jednostek powinny być poprowadzone zgodnie z granicami ewidencyjnymi działek, za wyjątkiem sytuacji, w których granice jednostek dzielą działki, przez które np. przepływają rzeki. Ustawa umożliwia zastosowanie specjalnych narzędzi wspierających proces rewitalizacji, np. Specjalną Strefę Rewitalizacji, które muszą być przypisane ściśle do określonych działek ewidencyjnych.

Przyjęto założenie o zachowaniu ciągłości procesów rewitalizacyjnych. Punktem wyjścia stał się podział na miejscowości oraz jednostki pomocnicze- sołectwa. Analiza danych dotyczących liczby mieszkańców miejscowości wykazała, iż wyodrębnienie jednostek obejmujących miejscowość o bardzo małej liczbie mieszkańców (chodzi tutaj o kolonie miejscowości) nie jest zasadne. Z jednej strony są to miejscowości o dużej liczbie mieszkańców takie jak np. Komarów-Osada, którą w 2021 r. zamieszkiwało 842 mieszkańców. Na przeciwstawnym biegunie znajdują się natomiast miejscowości, które zamieszkiwane są przez bardzo małą liczbę osób, takie jak: Krzywystok-Kolonia: 38 mieszkańców, Księżostany – 43 mieszkańców czy Wolica Brzozowa Kolonia - 71. Wobec tego, analiza i porównywanie części różnorodnych, a jednocześnie stanowiących całość funkcjonalną, jednostek nie znajduje uzasadnienia. Niezbędna była również analiza położenia poszczególnych jednostek względem siebie. Ostatecznie podjęto decyzje o połączeniu w ramach jednego obszaru analitycznego konkretnych miejscowości oraz ich kolonii. W związku z tym, jednostki pogrupowano w następujący sposób:

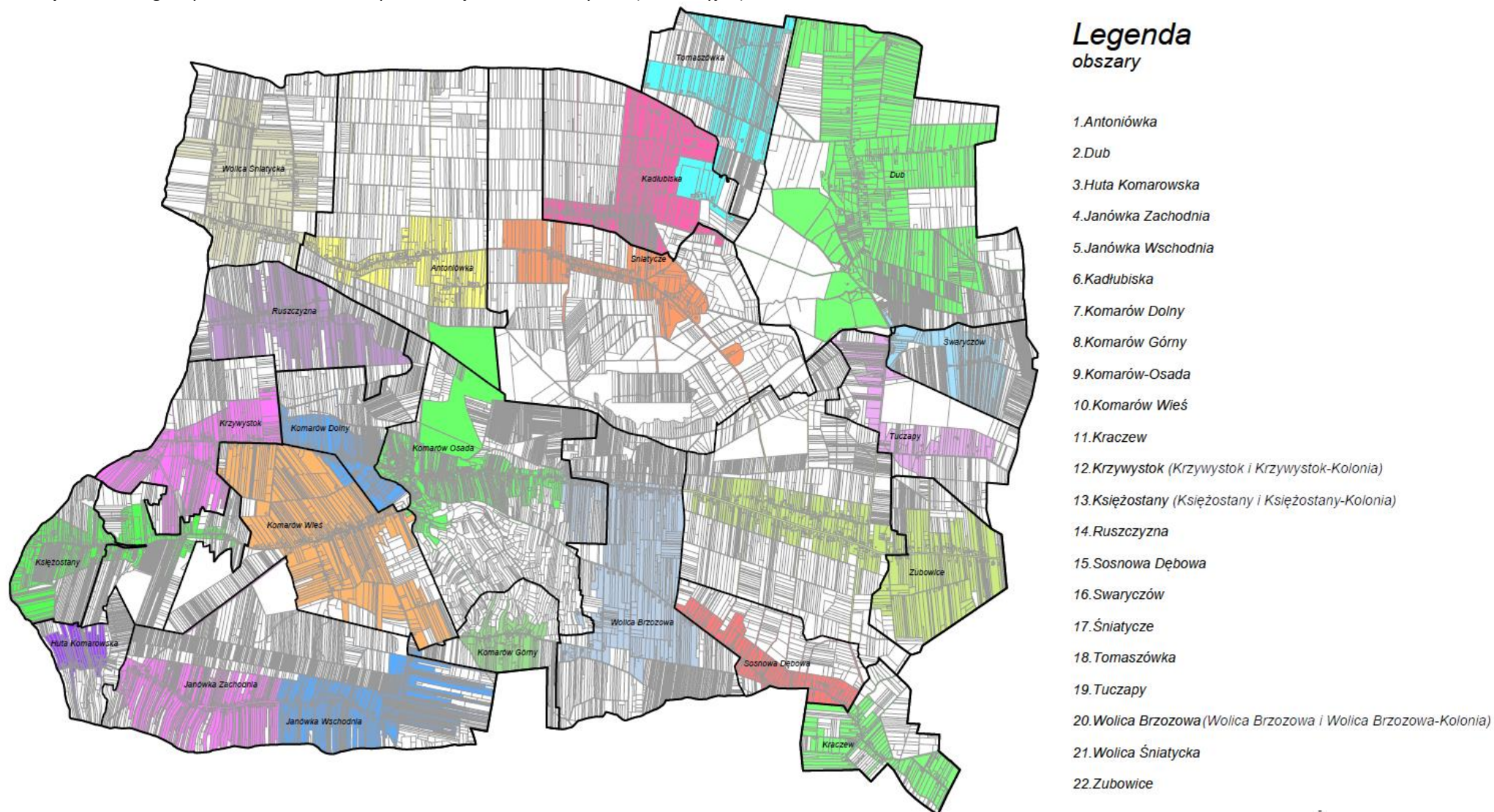
³ „Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji”

Krzywystok i Krzywystok-Kolonia, Księżostany i Księżostany-Kolonia, Wolica Brzozowa i Wolica Brzozowa-Kolonia. Pozostałe jednostki analityczne zawierają się w granicach miejscowości. Przyjęty podział na jednostki analityczne w sposób najbardziej adekwatny odzwierciedla podział terytorialny gminy wynikający z uwarunkowań historycznych, przestrzennych i społecznych. Finalny podział gminy na jednostki analityczne został skonsultowany i zatwierdzony przez władze gminy Komarów-Osada.

Wyodrębniono następujące jednostki referencyjne: 1) Antoniówka; 2) Dub; 3) Huta Komarowska; 4) Janówka Wschodnia; 5) Janówka Zachodnia; 6) Kadłubiska; 7) Komarów Dolny; 8) Komarów Górny; 9) Komarów-Osada; 10) Komarów Wieś; 11) Kraczew; 12) Krzywystok; 13) Księżostany; 14) Ruszczyzna; 15) Sosnowa-Dębowa; 16) Swaryczów; 17) Śniatycze; 18) Tomaszówka; 19) Tuczapy; 20) Wolica Brzozowa; 21) Wolica Śniatycka; 22) Zubowice.

Z zakresu opracowania, tj. wyznaczony jednostek referencyjnych, wyłączono fragmenty gminy, które zgodnie z metodologią przyjętą przez ustawę o rewitalizacji nie powinny być brane pod uwagę na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego. Wyłączenia te wynikają z charakterystyki tychże terenów – są to tereny (niezurbanizowane), rolne, przeznaczone dla potrzeb prowadzenia działalności rolniczej oraz leśne. Granice wyznaczonych jednostek referencyjnych prowadzone były zgodnie z działkami ewidencyjnym.

Mapa 1 Podział gminy Komarów-Osada na wyznaczone jednostki analityczne (referencyjne)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada (mapa zasadnicza gminy)

W ramach niniejszego opracowania analizie poddano 22 wyznaczone jednostki analityczne (referencyjne). Ich szczegółową charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Wyznaczone obszary referencyjne (analityczne) na terenie Gminy Komarów-Osada

Lp.	Nazwa obszaru analitycznego	Miejscowości/ Ulice	Powierzchnia jednostki analitycznej [ha]	Liczba ludności w 2021 r. [osoby]
1.	Antoniówka	Antoniówka	181,087539	267
2.	Dub	Dub	837,835968	304
3.	Huta Komarowska	Huta Komarowska	47,848204	66
4.	Janówka Wschodnia	Janówka Wschodnia	251,036811	158
5.	Janówka Zachodnia	Janówka Zachodnia	223,092070	238
6.	Kadłubiska	Kadłubiska	265,277594	236
7.	Komarów Dolny	Komarów Dolny	113,068672	170
8.	Komarów Górny	Komarów Górny	74,886144	40
9.	Komarów-Osada	ul. 3 Maja ul. Armii Krajowej ul. Borowinka ul. Kościuszki ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego ul. Podgórze ul. Polna ul. Rynek	337,728116	842
10.	Komarów Wieś	Komarów Wieś	446,396724	324
11.	Kraczew	Kraczew	131,918767	61
12.	Krzywystok	Krzywystok Krzywystok-Kolonia	214,509453	233
13.	Księżostany	Księżostany Księżostany-Kolonia	214,509453	159
14.	Ruszczyzna	Ruszczyzna	225,012574	142
15.	Sosnowa-Dębowa	Sosnowa-Dębowa	103,369449	88
16.	Swaryczów	Swaryczów	120,902227	43
17.	Śniatycze	Śniatycze	190,723371	252
18.	Tomaszówka	Tomaszówka	258,663268	103
19.	Tuczapy	Tuczapy	122,054265	83

20.	Wolica Brzozowa	Wolica Brzozowa Wolica Brzozowa-Kolonia	387,590960	256
21.	Wolica Śniatycka	Wolica Śniatycka	299,941651	284
22.	Zubowice	Zubowice Zubowice-Kolonia	450,533249	574
Suma:			5 380,854624	4 923

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Komarów-Osada

3.2 METODOLOGIA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Komarów-Osada zostało przeprowadzone przy pomocy analizy wskaźnikowej wspartej analizą jakościową.

Kluczową metodą prowadzącą do wyznaczenia obszaru zdegradowanego była analiza wskaźnikowa (wielokryterialna), obejmująca obszar gminy i prowadzona w podziale na wyznaczone jednostki referencyjne.

Analiza jakościowa obejmowała interpretację wyników otrzymanych w poszczególnych obszarach analizy wielokryterialnej i formułowania na tej bazie wniosków w analizowanych sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej, a także w formie wniosków z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Komarów-Osada.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Analizę w sferze społecznej przeprowadzono w oparciu o budowanie wskaźnika syntetycznego. W tym celu przelanizowano 24 wskaźniki obrazujące w najpełniejszy sposób natężenie problemów w sferze społecznej z zakresu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, edukacji lub kapitału społecznego, a także aktywności społecznej i obywatelskiej. Wykorzystanie większej liczby wskaźników pozwoliło na zdiagnozowanie w sposób bardziej precyzyjny. Wskaźniki budowano na podstawie zgromadzonych danych ilościowych. Dane liczbowe gromadzono przy założeniu, że udostępniane przez współpracujące instytucje i komórki organizacyjne Urzędu Gminy Komarów-Osada dane, powinny odzwierciedlać najaktualniejszy stan danego zjawiska i przedstawiać jego wartość liczbową na dzień udostępnienia danych (o ile rejestr, w którym te dane są gromadzone to umożliwił).

Tabela 2 Lista wskaźników delimitacyjnych w sferze społecznej

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika
1.	Trendy demograficzne	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021
2.		Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
3.		Zmiana liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w latach 2017-2021 (%)
4.		Liczba urodzeń przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
5.	Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
6.		Liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
7.		Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
8.	Ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia	Liczba osób pobierających świadczenia GOPS przypadająca na 100 mieszkańców 2021 r.
9.		Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
10.		Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
11.		Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
12.		Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
13.		Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
14.		Liczba dzieci i młodzieży korzystająca z dożywiania przypadająca na 100 dzieci w wieku do 17 roku życia w 2021 r.
15.	Liczba osób, które miały założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.	
16.	Stan zdrowia mieszkańców	Liczba osób z niepełnosprawnościami przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
17.		Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
18.		Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
19.	Poziom edukacji	Udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2019/2020
20.		Udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2020/2021
21.	Kapitał społeczny i aktywność obywatelska	Liczba organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
22.		Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.
23.	Poziom bezpieczeństwa	Liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
24.		Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w wyznaczonych jednostkach referencyjnych (analitycznych) konieczne było opracowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego dla wszystkich jednostek. Wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dokonano zgodnie z metodą Perkala.

Kolejnym krokiem w procedurze delimitacji była analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (art. 9 ust. 1 pkt 1-4). Obszar zdegradowany klasyfikowany jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. Analizę wskaźnikową dla tych czterech sfer przeprowadzono dla wszystkich wyznaczonych obszarów referencyjnych. Analiza zjawisk kryzysowych w pozostałych 4 sferach przeprowadzona była zarówno na metodach ilościowych, jak i jakościowych, mierzalnych oraz opisowych.

Tabela 3 Lista wskaźników delimitacyjnych w pozostałych sferach

Nr wskaźnika	Sfera	Nazwa wskaźnika
1.	Gospodarcza	Liczba osób fizycznych, które rozpoczęły działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
2.		Liczba osób fizycznych, które zakończyły działalność przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
3.		Powierzchnia budynków/obiektów (m ²) przeznaczonych pod działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
4.	Środowiskowa	Udział budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.
5.	Techniczna	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.
6.		Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.
7.		Udział budynków użyteczności publicznej wymagających prac termomodernizacyjnych w 2021 r. w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej
8.		Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2021 r. w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej
9.	Przestrzenno-funkcjonalna	Udział długości dróg gminnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg
10.		Udział punktów świetlnych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne
11.		Udział terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji

Źródło: Opracowanie własne

W celu przeprowadzenia analiz pozyskano szereg danych udostępnionych przez: Urząd Gminy Komarów-Osada, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komarowie-Osadzie, Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu, Posterunek Policji w Łabuniach, placówki oświatowe z terenu gminy, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie. Wykorzystano również dane statystyczne Banku Danych Lokalnych GUS.

Niezwykle istotnym elementem delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji były konsultacje społeczne z mieszkańcami gminy Komarów-Osada. Konsultacje prowadzone były dwuetapowo. W pierwszej kolejności zaangażowano mieszkańców w przeprowadzoną w ramach procesu delimitacji analizę jakościową - poproszono ich o wypełnienie ankiety, w której wypowiedzieli się na temat zauważanych przez siebie problemów w sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. W drugim etapie mieszkańców zaproszono do konsultacji społecznych niniejszego dokumentu. Ankietyzacja prowadzona była w dniach: 30.01.2023 r. do 12.02.2023 r. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej gminy Komarów-Osada.

Drugi etap obejmować będzie konsultacje społeczne uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, do której obligatoryjny załącznik stanowi niniejszy dokument.

4. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

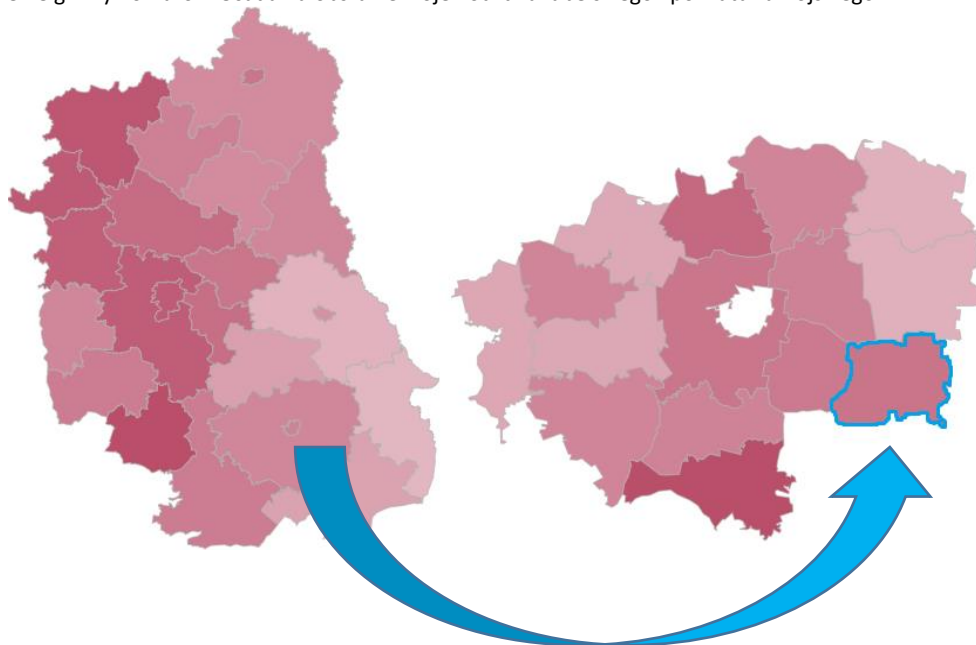
4.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE GMINY

Gmina Komarów-Osada jest jedną ze 163 gmin wiejskich znajdujących się w województwie lubelskim. Leży w południowo-wschodniej części województwa lubelskiego. Zlokalizowana jest w południowo-wschodniej części powiatu zamojskiego. Bezpośrednie sąsiedztwo gminy stanowi: od północy – gminami Sitno i Miączyn, od wschodu - z gminą Tyszowce, od południa - z gminami Rachanie i Krynice, a od zachodu - gminą Łabunie.

W skład gminy Komarów-Osada wchodzi 26 miejscowości: Antoniówka, Dub, Huta Komarowska, Janówka Wschodnia, Janówka Zachodnia, Kadłubiska, Komarów Dolny, Komarów Górny, Komarów-Osada, Komarów-Wieś, Kraczew, Krzywystok, Krzywystok-Kolonia, Księżostany, Księżostany-Kolonia, Ruszczyzna, Sosnowa-Dębowa, Swaryczów, Śniatycze, Tomaszówka, Tuczap, Wolica Brzozowa, Wolica Brzozowa-Kolonia, Wolica Śniatycza, Zubowice i Zubowice-Kolonia..

Gmina Komarów-Osada zajmuje obszar 122,8 km², co stanowi niemal 6,56% powierzchni całego powiatu zamojskiego oraz 0,5% powierzchni województwa lubelskiego. Powierzchnia Gminy Komarów-Osada jest zbliżona do przeciętnej powierzchni gminy wiejskiej w województwie lubelskim, która wynosi 127 km². Gmina Komarów-Osada jest jedną z 12 gmin wiejskich (Adamów, Grabowiec, Łabunie, Miączyn, Nielisz, Radecznica, Sitno, Skierbieszów, Sułów, Stary Zamość i Zamość), które łącznie z trzema gminami miejskimi (Krasnobród, Szczepieszyn i Zwierzyniec), wchodzi w skład powiatu zamojskiego.

Mapa 2 Położenie gminy Komarów-Osada na obszarze województwa lubelskiego i powiatu zamojskiego

Źródło: Opracowanie własne

Siedzibą gminy jest miejscowość Komarów-Osada, będąca jednocześnie ośrodkiem usługowym dla ludności gminy, położona przy głównym ciągu komunikacyjnym (droga powiatowa Nr 3268L). Gmina cechuje się dość dobrym położeniem komunikacyjnym. Mimo, iż przez teren gminy nie przebiega żadna droga wojewódzka i krajowa, to wzdłuż zachodniej granicy gminy biegnie droga krajowa nr 17 tworząc kanał komunikacyjny ze stolicą powiatu w kierunku północno-zachodnim oraz stanowiąca dojazd do drogi ekspresowej Lublin-Warszawa nr S17, a w kierunku południowo-wschodnim do przejścia granicznego w Hrebennem. Wzdłuż północnej granicy gminy przebiega droga krajowa nr 74 Zamość-Hrubieszów-Zosin (przejście graniczne). Komarów-Osada jest oddalony o 22 km od Zamościa - siedziby powiatu, 109 km od stolicy województwa lubelskiego, 29 km od Tomaszowa Lubelskiego, 160 km od Rzeszowa oraz 273 km od Warszawy. Najbliżej zlokalizowanymi portami lotniczymi są: port Lublin-Świdnik - 100 km oraz port Rzeszów-Jasionka - 150 km. Komarów-Osada znajduje się w niedalekiej odległości od polsko - ukraińskich drogowych przejść granicznych (42 km od przejścia w Dołhobyczowie, 57 km od przejścia w Hrebennem, 62 km od przejścia w Zosinie) oraz 46 km od polsko-ukraińskiego kolejowego przejścia granicznego w Hrubieszowie.

Długość dróg gminnych łącznie (utwardzonych i nieutwardzonych) wynosi prawie 324 km, z czego większość, bo aż 82,72%, stanowią drogi nieutwardzone. Podstawowy układ komunikacyjny uzupełniony jest w poszczególnych miejscowościach przez ogólnodostępne drogi lokalne i wewnętrzne (nie zaliczone do żadnej z ww. kategorii dróg), pełniące rolę dojazdową do gruntów rolnych i leśnych, obsługujące tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej.

4.2 SFERA SPOŁECZNA

4.2.1 TRENDY DEMOGRAFICZNE

Na koniec 2021 roku teren gminy Komarów-Osada zamieszkiwały łącznie 4 923 osoby (4,72% ludności powiatu zamojskiego), w tym 51% stanowiły kobiety, a 49% mężczyźni (wskaźnik procentowego udziału kobiet dla województwa lubelskiego wynosi 51,6%, dla Polski 51,7%).

Gęstość zaludnienia w 2021 roku w gminie Komarów-Osada wynosiła 91,49 os./km². Średnia wartość tego wskaźnika dla gmin wiejskich z terenu województwa lubelskiego wynosi 47 os./km², a dla powiatu zamojskiego 55 os./km². Gęstość zaludnienia gminy Komarów-Osada na tle powiatu oraz województwa prezentuje dosyć wysoką wartość. Teren gminy charakteryzuje się zróżnicowanymi wartościami gęstości zaludnienia. Jednostką referencyjną, w której wskaźnik ten jest znacząco wyższy jest jednostka Komarów-Osada. W 2021 roku na tym obszarze średnio zamieszkiwało 249,31 os./km². Stanowi to wartość prawie trzykrotnie wyższą od średniej dla całej gminy. Pozostałymi jednostkami referencyjnymi, w których możemy zaobserwować najwyższy poziom gęstości zaludnienia są jednostki:

- Komarów Dolny – 150,35 os./km²;
- Antoniówka – 147,44 os./km²;
- Huta Komarowska – 137,94 os./km²;
- Śniatycze – 132,13 os./km²;
- Zubowice – 127,40 os./km²;
- Krzywystok – 108,62 os./km²;
- Janówka Zachodnia – 106,68 os./km².

Na taki stan rzeczy wpływa przede wszystkim charakter zabudowy miejscowości - zwarte skupiska zabudowań na stosunkowo małym obszarze (Komarów-Osada w 2021 r. zamieszkiwało łącznie 842 osoby przy powierzchni jednostki 3,38 km², Komarów Dolny w 2021 r. zamieszkiwało łącznie 170 osób przy powierzchni jednostki 1,13 km²). Najniższy wskaźnik gęstości zaludnienia posiadają miejscowości Tomaszówka (39,82 os./km²) i Swaryczów (35,57 os./km²).

Przeprowadzona diagnoza wykazała szereg niekorzystnych procesów demograficznych zachodzących na obszarze gminy Komarów-Osada. Jednym z nich jest zjawisko systematycznego wyludniania się obszaru. W analizowanym okresie (lata 2017-2021) z terenu gminy Komarów-Osada ubyło łącznie 245 mieszkańców. Ogólna liczba mieszkańców w analizowanym okresie spadła więc o 4,74% (średnia dla całej gminy). Uwzględniając populację poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zaobserwować wzrost liczby mieszkańców jedynie w dwóch jednostkach: Huta Komarowska (wzrost o 22,22%) oraz Antoniówka (wzrost o 0,75%). Pozostałe jednostki odnotowały spadek liczby ludności na swoim obszarze w latach 2017-2021.

Najwyższy liczbowo spadek odnotowano w: Komarów-Osada (o 39 mieszkańców) oraz Zubowice (o 35 mieszkańców).

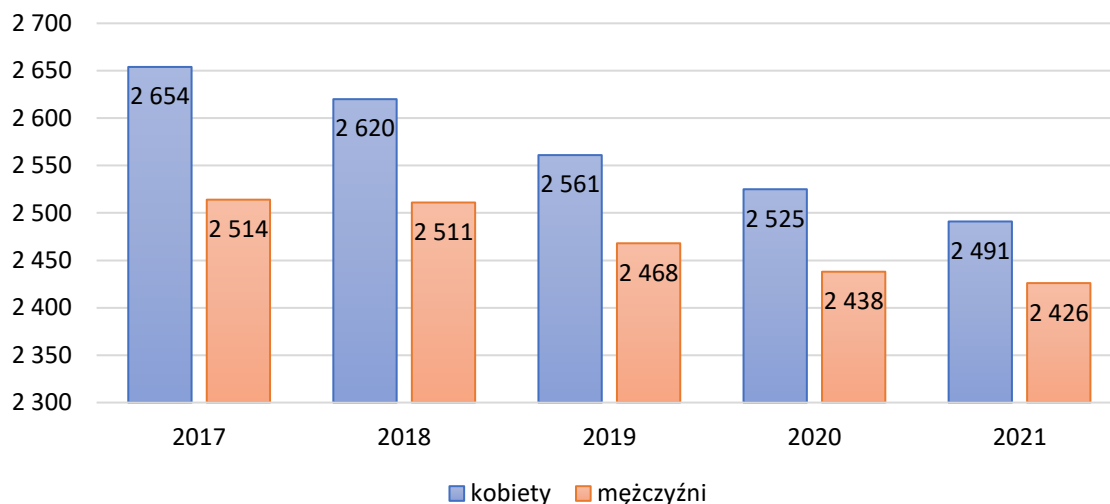
Tabela 4 Liczba ludności gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021 wg podziału na jednostki referencyjne

Jednostka referencyjna	Liczba ludności				
	2017	2018	2019	2020	2021
Antoniówka	265	267	266	267	267
Dub	328	313	314	312	304
Huta Komarowska	54	53	53	53	66
Janówka Wschodnia	180	178	174	164	158
Janówka Zachodnia	242	241	237	234	238
Kałużiska	249	251	249	244	236
Komarów Dolny	181	179	177	175	170
Komarów Górny	45	45	44	43	40
Komarów-Osada	881	894	858	849	842
Komarów Wieś	336	328	324	327	324
Kraczew	67	66	67	66	61
Krzywystok	243	241	236	233	233
Księżostany	167	165	162	158	159
Ruszczyna	145	143	142	142	142
Sosnowa-Dębowa	99	99	96	92	88
Swaryczów	48	47	46	44	43
Śniatycze	266	262	258	253	252
Tomaszówka	110	109	104	99	103
Tuczapy	87	87	86	86	83
Wolica Brzozowa	271	266	265	260	256
Wolica Śniatyczna	295	287	282	284	284
Zubowice	609	610	589	578	574
Suma:	5 168	5 131	5 029	4 963	4 923

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Współczynnik feminizacji na terenie gminy w ciągu ostatnich pięciu lat utrzymywał się na analogicznym poziomie i wyniósł 51%.

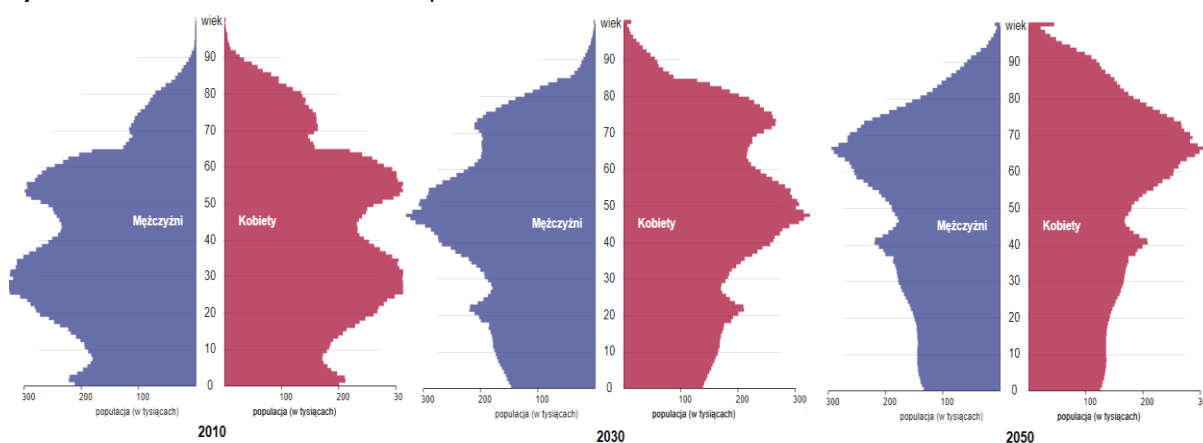
Wykres 1 Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Komarów-Osada w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Kolejnym, istotnym elementem decydującym zarówno o możliwościach rozwojowych danej jednostki referencyjnej, jak również wpływającym na kształtowanie systemu polityki społecznej jest struktura wieku mieszkańców. Zaprezentowane poniżej piramidy wieku Polski prognozują pogłębianie się występujących obecnie negatywnych zjawisk demograficznych. W kolejnych okresach zauważalne jest zwężenie podstaw piramidy, co wskazuje na zmniejszający się przyrost naturalny na terenie kraju. Systematycznie rozszerza się natomiast wierzch piramidy, co świadczy o zwiększaniu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W kolejnych okresach piramida ma charakter coraz bardziej regresywny.

Rysunek 2 Struktura ludności Polski na przestrzeni lat 2010-2050

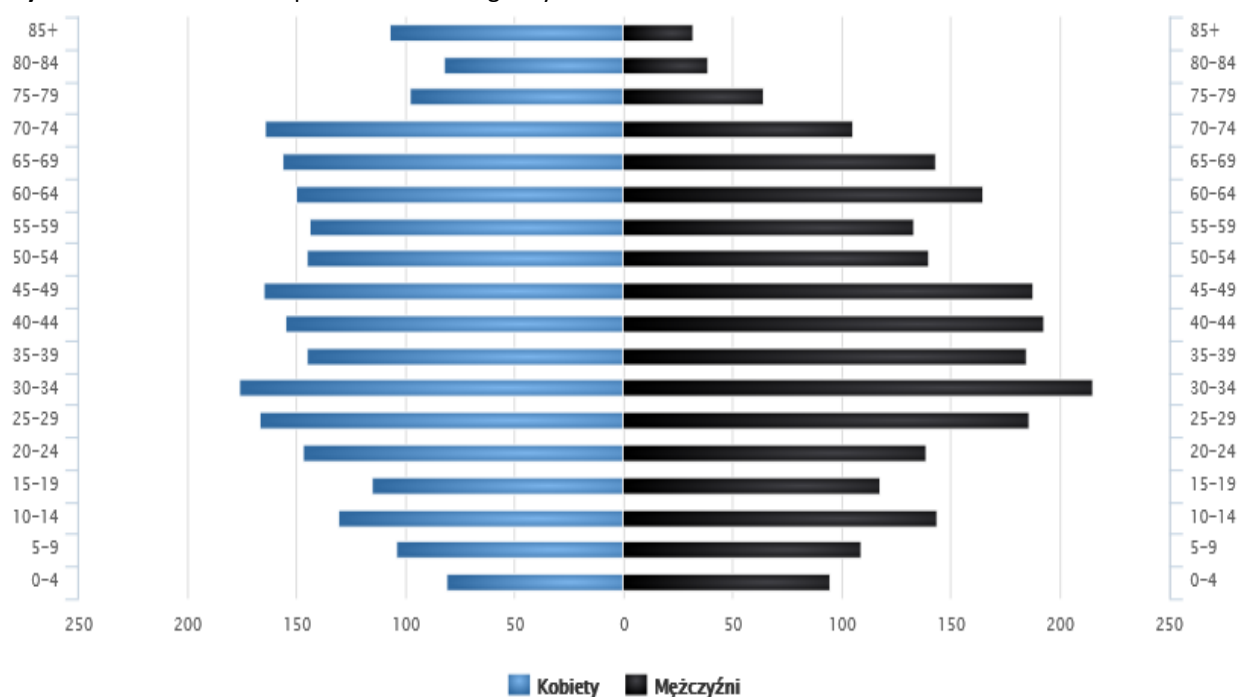

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Analiza danych dotyczących wieku mieszkańców gminy Komarów-Osada wskazuje także na występowanie negatywnych zjawisk, charakterystycznych dla całej Polski. Zauważalny jest trend stopniowego starzenia się populacji ludności gminy. Wskazuje na to poniższa piramida wieku i płci (dane

GUS 2021 r.; portal: Polska w liczbach), której kształt ma charakter regresywny (zbliżony do kształtu piramidy dla mieszkańców całego kraju w 2020 r.). Zgodnie z danymi GUS średni wiek mieszkańców gminy Komarów-Osada w 2021 r. wynosił: 42,6 lat (dla kobiet 44,7, a dla mężczyzn 40,4). Jest to wartość analogiczna do średniej wojewódzkiej, która kształtowała się na poziomie 42,6 lata i nieznacznie wyższa od średniej krajowej – 42,2 lata.

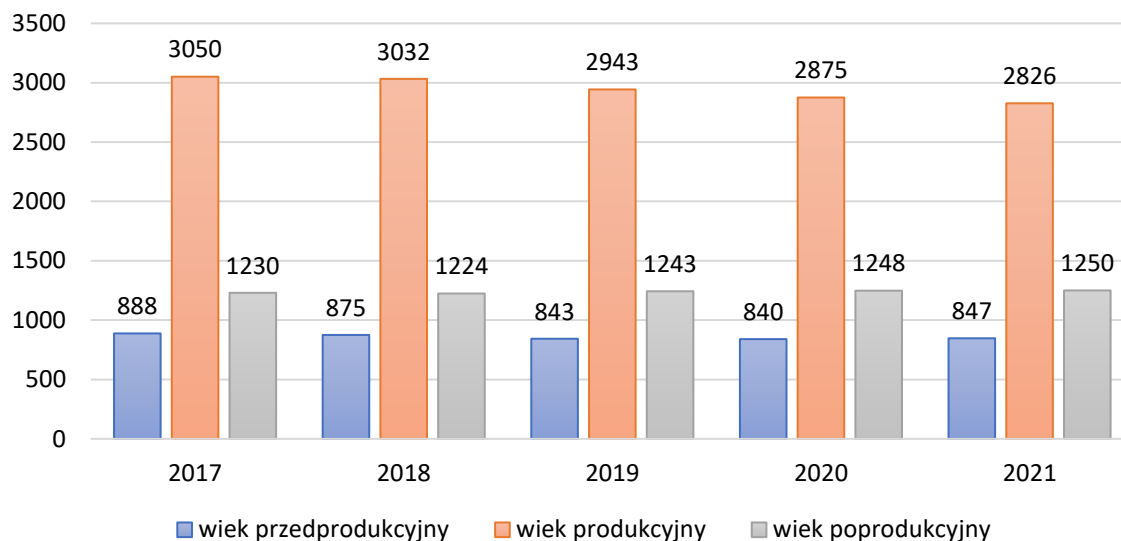
Wykres 2 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Komarów-Osada w 2021r.

Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Komarow_Osada

Zjawisko starzenia się społeczności gminy Komarów-Osada jest jeszcze mocniej zauważalne, gdy dokonamy analizy danych dotyczących udziału ludności z poszczególnych ekonomicznych grup wiekowych oraz zmiany ich udziału w badanym okresie. Na koniec 2021 r. udział osób wg. poszczególnych ekonomicznych grup na terenie gminy kształtował się w następujących sposób: 17,20% stanowiła ludność w wieku przedprodukcyjnym, 57,40% ludność w wieku produkcyjnym oraz 25,39% ludność w wieku poprodukcyjnym. Dane te są zbliżone do średnich wielkości dla powiatu zamojskiego, które wynosiły w 2021 r. odpowiednio: 16,40%, 61,10% i 22,40%.

Wykres 3 Struktura wieku ludności gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Najwyższa liczba osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-54 oraz mężczyźni w wieku 18-64) zamieszkiwała w 2021 roku Komarów-Osadę: 488, co stanowiło 17,27% ogólnej liczby mieszkańców gminy z tej grupy wiekowej. Najniższy odsetek odnotowano w jednostce Komarów Górny: 0,67%. W jednostce Komarów-Osada zamieszkiwała również najwyższa liczba osób w wieku poprodukcyjnym (220 osób), co stanowiło 17,60% ogółu ludności gminy w tej grupie (kobiety powyżej 60 lat i mężczyźni powyżej 65 lat). W Hucie Komarowskiej mieszkało w 2021 r. 10 osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowiło 0,80% ogółu tej grupy wiekowej, a zarazem najniższy udział. Najniższa liczba mieszkańców do 17 roku życia (wiek przedprodukcyjny) zamieszkiwała Swaryczów (0,47% ogółu tej grupy wiekowej), natomiast najwyższa w Komarowie-Osadzie: 134 (15,82% ogółu osób w wieku przedprodukcyjny z terenu gminy).

Tabela 5 Liczba ludności gminy Komarów-Osada z poszczególnych grup wiekowych w 2021 r. wg podziału na jednostki referencyjne

Jednostka referencyjna	Liczba ludności		
	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny
Antoniówka	48	156	63
Dub	63	178	63
Huta Komarowska	16	40	10
Janówka Wschodnia	15	89	54
Janówka Zachodnia	37	134	67
Kadłubiska	47	140	49
Komarów Dolny	36	92	42
Komarów Górny	10	19	11
Komarów-Osada	134	488	220
Komarów Wieś	63	182	79
Kraczew	7	33	21

Jednostka referencyjna	Liczba ludności		
	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny
Krzywystok	46	132	55
Księżostany	23	86	50
Ruszczyzna	29	81	32
Sosnowa-Dębowa	15	47	26
Swaryczów	4	23	16
Śniatycze	48	148	56
Tomaszówka	18	59	26
Tuczapy	15	45	23
Wolica Brzozowa	30	151	75
Wolica Śniatycka	66	163	55
Zubowice	77	340	157
Suma:	847	2826	1250

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Zjawisko starzenia się społeczeństwa jest powszechne nie tylko w gminie Komarów-Osada, powiecie zamojskim czy województwie lubelskim, lecz również na terenie całego kraju. Dodatkowo, liczne opracowania i prognozy demograficzne (w tym m.in. GUS) wskazują, iż zjawisko to będzie przybierać na sile. Jak wskazują publikacje w ostatnich latach obserwowany jest w Polsce nasilający się proces starzenia się społeczeństwa. Udział osób starszych w populacji mieszkańców Polski systematycznie rośnie. Na koniec 2020 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej wyniosła 9,8 mln i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się o 1,0%. Odsetek osób starszych w populacji Polski osiągnął poziom 25,6%. Według prognozy GUS, liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w Polsce w roku 2030 ma wzrosnąć do poziomu 10,8 mln, a w 2050 r. wyniesie 13,7 mln. Osoby te będą stanowiły około 40% ogółu ludności Polski. W 2020 r. wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wzrósł do poziomu 28,2 (z 27,2 w roku 2019). Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 37,5, podczas gdy rok wcześniej wynosił 36,5. Według prognozy demograficznej w perspektywie do roku 2050 populacja Polski będzie stawała się coraz starsza. Równoległe do przewidywanego spadku liczby ludności o 4,3 mln osób do roku 2050, spodziewany jest stały wzrost liczby ludności w wieku senioralnym.⁴

Stopniowe starzenie się społeczeństwa generuje szereg problemów (m.in. zmniejszanie zasobu siły roboczej, osłabienie lokalnego kapitału ludzkiego czy pogarszanie struktury rynku pracy). Zjawisko starzenia się populacji ma również skutki ekonomiczne dla systemu finansów publicznych w postaci wzrostu kosztów opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi

⁴ Zaczepnięte z: „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2020 r.” GUS, Warszawa, Białystok 2021

Kolejnym obszarem, który poddano analizie na potrzeby przeprowadzenia diagnozy, była liczba urodzeń i zgonów w gminie Komarów-Osada. Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba urodzeń na terenie gminy nieznacznie wzrosła. W 2017 r. wyniosła ona 33, a w 2021: 36 (wzrost o 9,09%). Najwyższy wzrost odnotowano na terenie jednostkach Krzywystok (o 3 urodzenia). W dziesięciu jednostkach odnotowano spadek liczby urodzeń na przestrzeni lat 2017-2021: Janówka Wschodnia, Janówka Zachodnia, Kadłubiska, Komarów Dolny, Komarów-Osada, Kraczew, Sosnowa-Dębowa, Wolica Brzozowa, Wolica Śniatycza i Zubowice.

Tabela 6 Liczba urodzeń w gminie Komarów-Osada w latach 2017-2021

Jednostka referencyjna	Liczba urodzeń				
	2017	2018	2019	2020	2021
Antoniówka	0	2	4	5	1
Dub	4	2	4	4	4
Huta Komarowska	0	0	0	1	2
Janówka Wschodnia	1	2	1	1	0
Janówka Zachodnia	1	3	1	3	0
Kadłubiska	3	2	3	1	2
Komarów Dolny	2	0	0	1	1
Komarów Górny	1	0	0	0	1
Komarów-Osada	6	7	2	9	5
Komarów Wieś	1	1	4	4	2
Kraczew	1	1	0	0	0
Krzywystok	0	5	1	4	3
Księżostany	0	1	0	0	0
Ruszczyna	0	2	1	2	2
Sosnowa-Dębowa	1	3	1	0	0
Swaryczów	0	1	0	0	1
Śniatycze	2	1	0	1	3
Tomaszówka	1	1	0	0	2
Tuczapy	0	0	1	2	1
Wolica Brzozowa	2	0	2	1	1
Wolica Śniatycza	3	2	2	3	2
Zubowice	4	4	5	5	3
Suma:	33	40	32	47	36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

W badanym okresie odnotowano niewielki spadek liczby zgonów, z 90 w 2017 r. do 80 w 2021 r. Najwyższy spadek zauważamy w jednostce Kraczew (o prawie 66,67%). W ośmiu jednostkach odnotowano w latach 2017-2021 wzrost liczby zgonów, najwyższy w Dubie (z 0 do 9).

Tabela 7 Liczba zgonów w gminie Komarów-Osada w latach 2017-2021

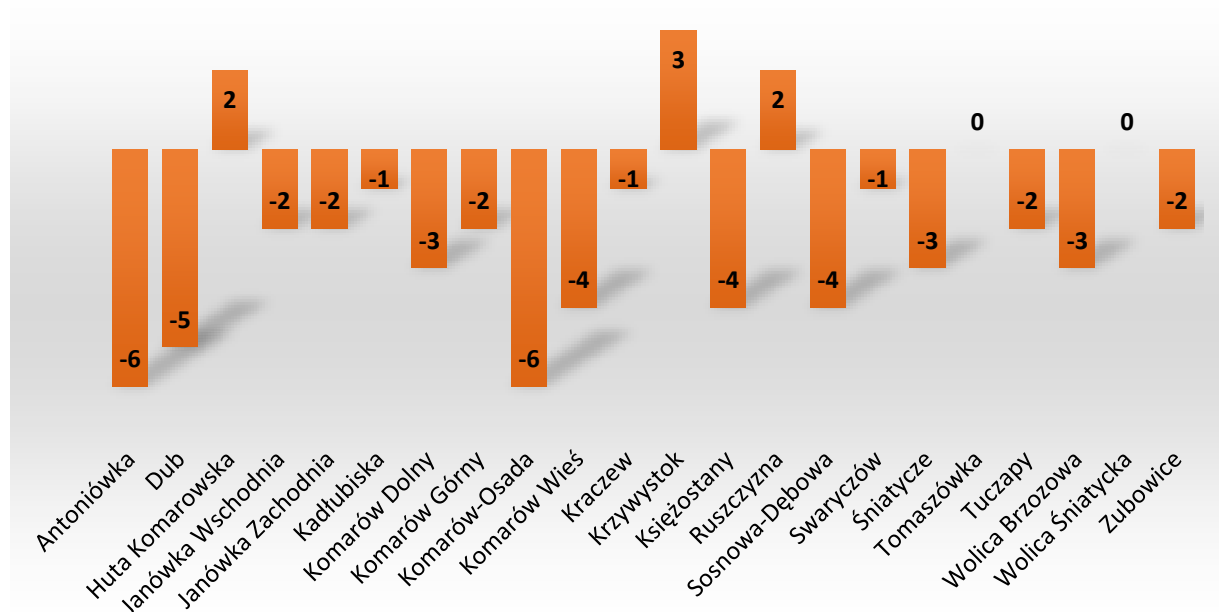
Jednostka referencyjna	Liczba zgonów				
	2017	2018	2019	2020	2021
Antoniówka	8	2	3	1	7
Dub	4	7	2	5	9
Huta Komarowska	0	1	1	1	0
Janówka Wschodnia	3	5	3	5	2
Janówka Zachodnia	4	5	3	4	2
Kadłubiska	1	2	2	2	3
Komarów Dolny	0	3	0	2	4
Komarów Górny	1	0	1	0	3
Komarów-Osada	15	10	11	18	11
Komarów Wieś	4	4	5	2	6
Kraczew	3	1	3	4	1
Krzywystok	5	4	3	1	0
Księżostany	4	3	2	1	4
Ruszczyna	4	3	0	2	0
Sosnowa-Dębowa	5	0	2	3	4
Swaryczów	3	2	1	2	2
Śniatycze	2	2	2	3	6
Tomaszówka	2	1	2	4	2
Tuczapy	0	0	0	2	3
Wolica Brzozowa	8	4	0	4	4
Wolica Śniatyczna	1	3	8	2	2
Zubowice	13	3	7	7	5
Suma:	90	65	61	75	80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Najważniejszym czynnikiem wpływającym na zmiany liczby ludności jest przyrost naturalny. Gmina Komarów-Osada w 2021 r. zanotowała ujemny przyrost naturalny wynoszący -44. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu równemu -8,94 na 1000 mieszkańców gminy Komarów-Osada. Dla porównania przyrost naturalny w 2017 roku wynosił -57, co odpowiada wskaźnikowi przyrostu -11,03 na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2017-2021 obserwujemy zatem utrzymanie się ujemnego przyrostu

naturalnego. Najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego w 2021 r. zanotowały jednostki referencyjne Antoniówka i Komarów Osada, gdzie przyrost wyniósł po -6.

Wykres 4 Wskaźnik przyrostu naturalnego w gminie Komarów-Osada w 2021 r. wg jednostek referencyjnych

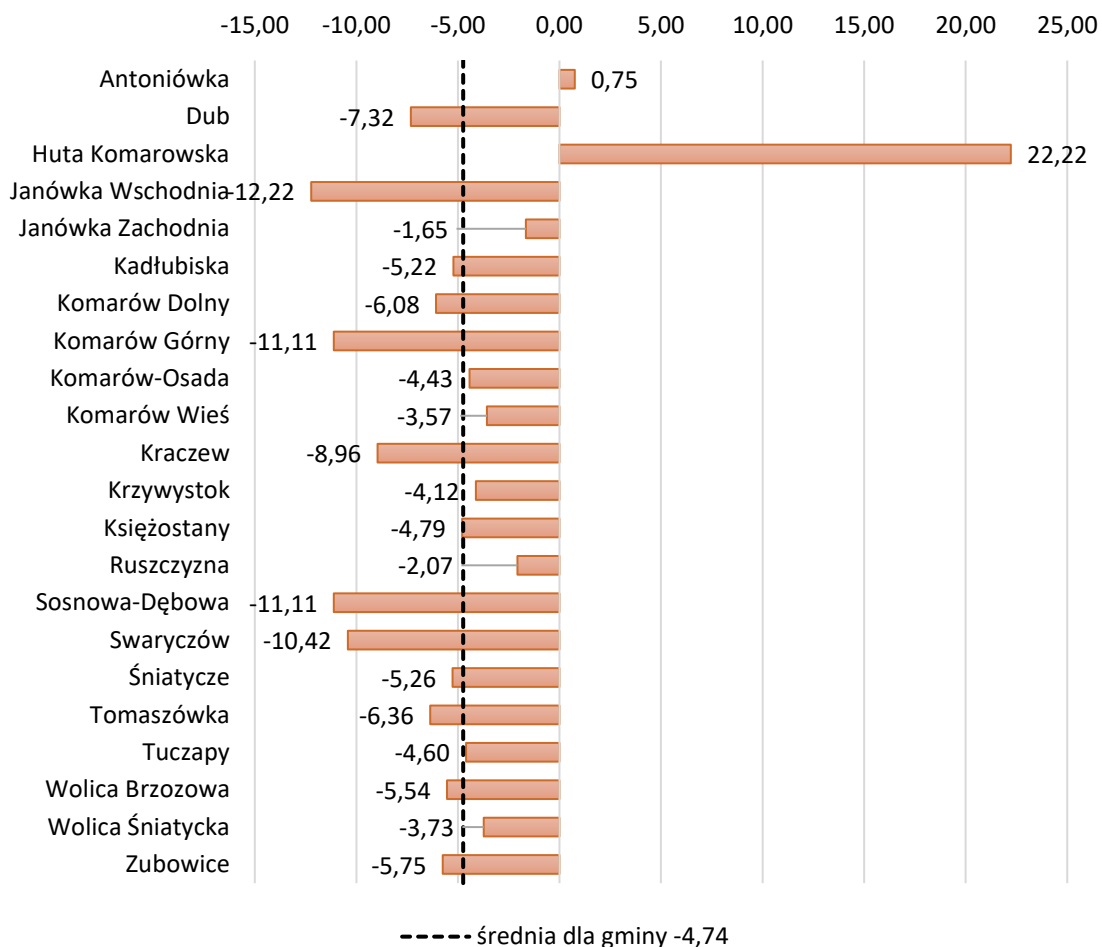

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

W celu zbudowania syntetycznego wskaźnika problemów społecznych, w kwestii stanu liczby ludności i procesów mających wpływ na tą liczbę, analizie poddano cztery zagadnienia: zmianę liczby ludności gminy na przestrzeni lat 2017-2021, liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r., zmianę liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców w okresie 2017-2021 oraz liczbę urodzeń przypadającą na 100 mieszkańców.

W pierwszej kolejności przeanalizowano wskaźnik obrazujący procentową zmianę liczby mieszkańców w latach 2017-2021. Na przestrzeni badanego okresu zauważalny jest systematyczny ubytek liczby mieszkańców (w 2017 r. liczba mieszkańców gminy wynosiła: 5 168 osób, natomiast w 2021 r. 4 923 osób). Przedmiotowy wskaźnik obrazuje w sposób najbardziej trafny niekorzystne trendy demograficzne zauważalne w większości jednostek analitycznych wchodzących w skład gminy. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Komarów-Osada oszacowano, iż średnia wartość wskaźnika (dot. całej gminy) kształtuje się na poziomie -4,74. W zakresie przeważającej części jednostek wskaźnik przybiera wartość poniżej 0. Jedynie w dwóch obszarach referencyjnych odnotowano jego dodatnie wartości: Huta Komarowska (22,22) i Antoniówka (0,75).

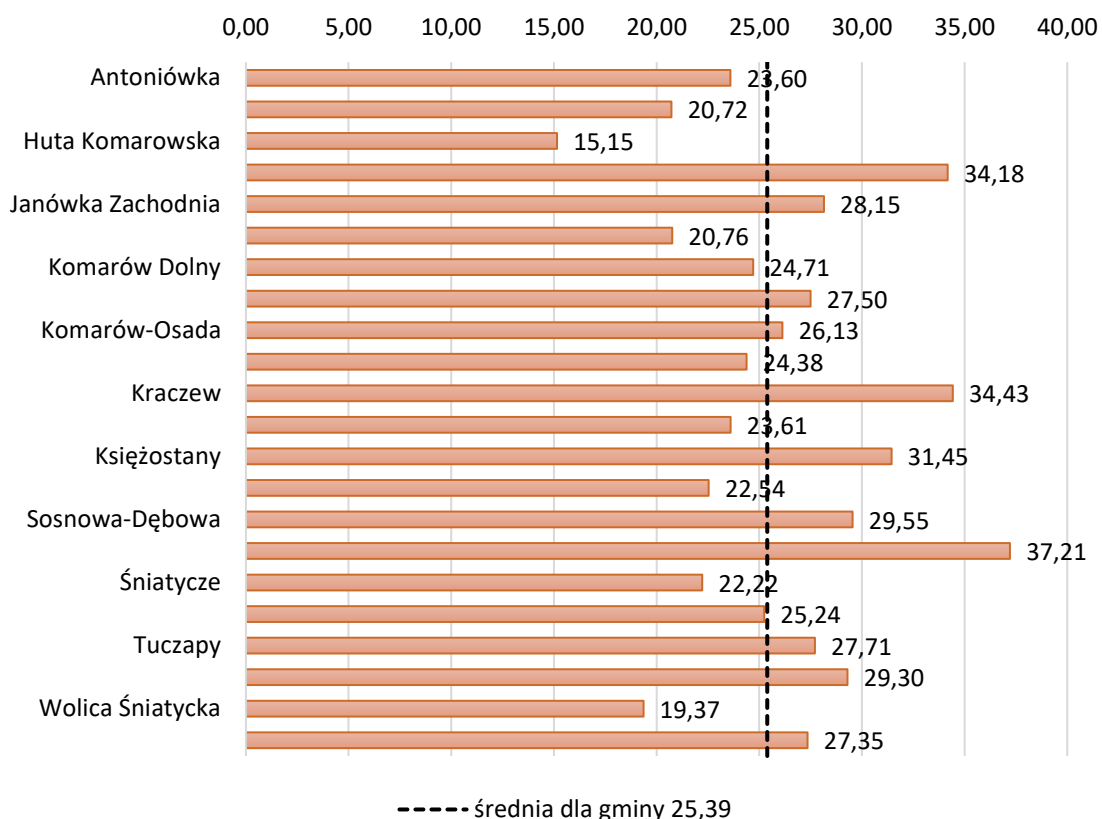
Wykres 5 Wskaźnik delimitacyjny nr 1 - Zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Drugi wskaźnik obrazujący niekorzystny trend demograficzny zauważalny na obszarze gminy świadczy o niekorzystnej strukturze wieku mieszkańców. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy w Komarowie-Osadle oszacowano, iż średnia wartość wskaźnika pn. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r. kształtowała się na poziomie 25,39. Szczególnie niekorzystaną sytuację, gdzie wskaźnik osiąga wartość powyżej średniej dla gminy, odnotowano w połowie jednostek analitycznych: Swaryczów, Kraczew, Janówka Wschodnia, Księżostany, Sosnowa-Dębowa, Wolica Brzozowa, Janówka Zachodnia, Tuczapy, Komarów Górny, Zubowice i Komarów-Osada. Z najlepszą sytuacją mamy do czynienia w jednostce Huta Komarowska, gdzie wartość wskaźnika jest niższa od średniej gminnej o 10,24 punktu procentowego.

Wykres 6 Wskaźnik delimitacyjny nr 2 - Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

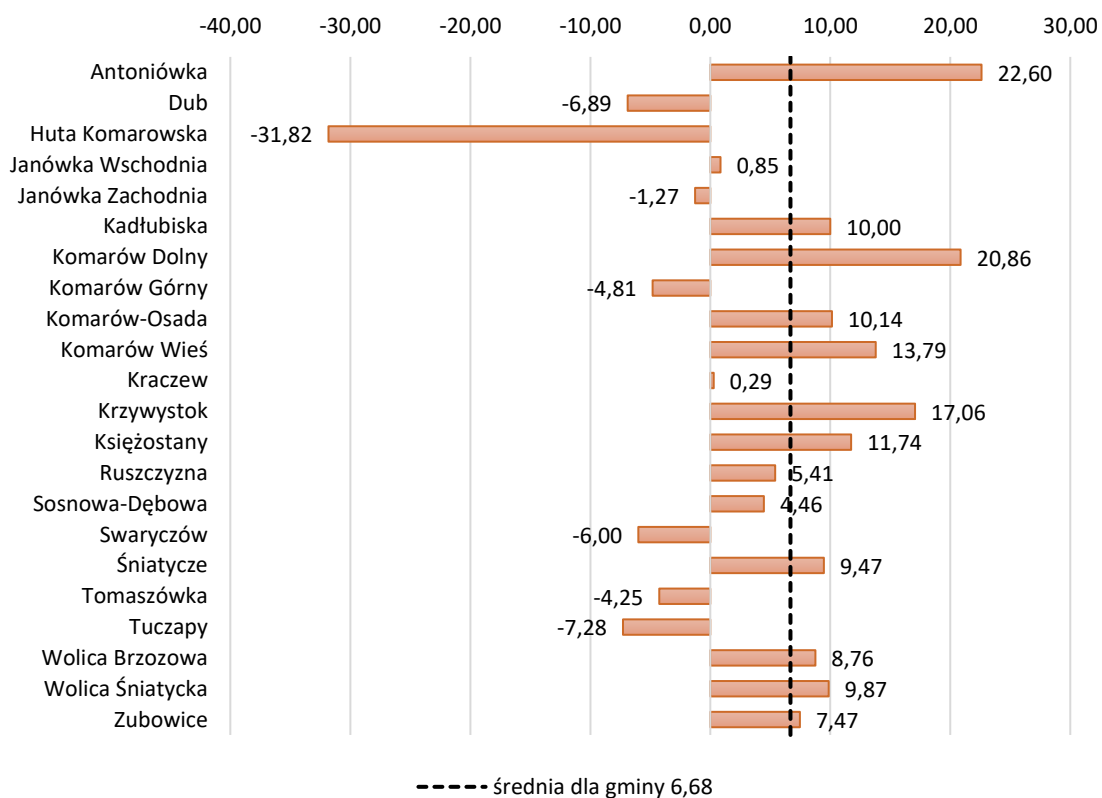
O sytuacji problemowej dużo „mówią” nie tylko dane aktualne (obrazujące bieżący stan), lecz również dane pozwalające określić dynamikę zachodzących zmian w analizowanej sferze. W związku z tym, kolejny z badanych wskaźników obrazuje zmianę liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 mieszkańców na przestrzeni lat 2017-2021. W tym okresie udział osób w wieku poprodukcyjnym kształtował się na następującym poziomie: 2017 r.- 23,80%, 2018 r. – 23,85%, 2019 r. – 24,72%, 2020 r. – 25,15% oraz 2021 r. - 25,39%. Na przestrzeni badanych pięciu lat wartość tego wskaźnika dla całej gminy wzrosła o 6,68% (średnia gminna).

W ramach kwestii dotyczących struktury wiekowej mieszkańców, tworząc syntetyczny wskaźnik problemów społecznych, analizie poddano również zagadnienie dynamiki zmiany liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 mieszkańców gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021. Pozytywny trend odnotowano na terenie siedmiu jednostek: Janówka Zachodnia, Tomaszówka, Komarów Górny, Swaryczów, Dub, Tuczapy i Huta Komarowska, gdzie wskaźnik przyjmuje wartość ujemną. W pozostałych jednostkach referencyjnych odnotowano przyrost ww. grupy ludności. Największy przyrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadającej na 100 mieszkańców odnotowano w jednostkach, w których wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia dla gminy (6,68%). Są to poniższe jednostki:

- Antoniówka – 15,92 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Komarów Dolny – 14,17 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Krzywystok – 10,38 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Komarów Wieś – 7,10 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Księżostany – 5,05 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Komarów-Osada – 3,46 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Kadłubiska – 3,31 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Wolica Śniatyccka – 3,18 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Śniatycze – 2,78 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Wolica Brzozowa – 2,08 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Zubowice – 0,78 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy.

W pozostałych jednostkach referencyjnych wskaźnik przyjął wartości niższe od średniej gminnej, ale i tak wartości te kształtowały się na poziomie dodatnim. Najlepiej sytuacja prezentuje się w jednostce Huta Komarowska, w której na przestrzeni lat 2017-2021 odnotowano największy procentowy spadek udziału osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 mieszkańców (31,82%).

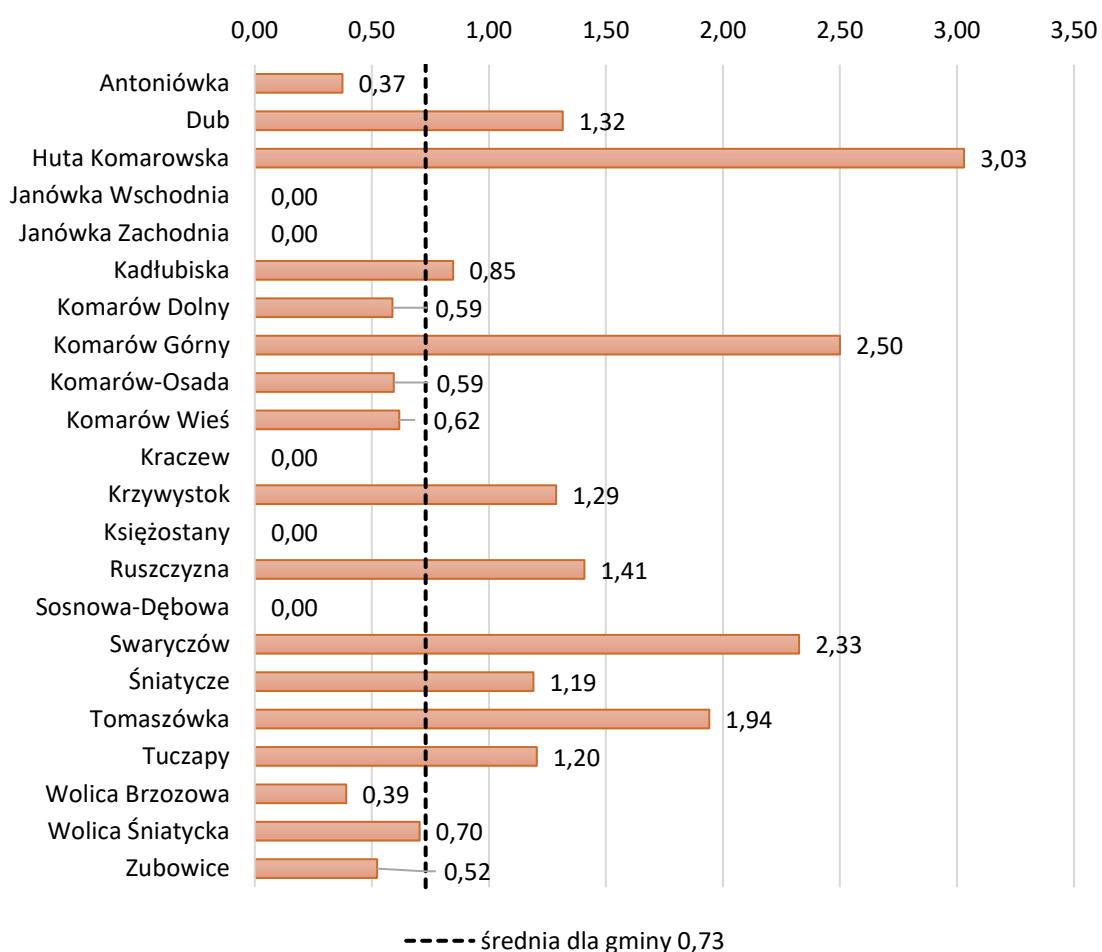
Wykres 7 Wskaźnik delimitacyjny nr 3 - Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w latach 2017-2021 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Ostatnim wskaźnikiem, który obrazuje zmiany demograficzne zachodzące w gminie Komarów-Osada, jest liczba urodzeń w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r. Najwyższą liczbę urodzeń przypadających na 100 osób, a zarazem najkorzystniejszą sytuację, odnotowano w jednostce Huta Komarowska (3,03). Jednostkami, w obrębie których liczba urodzeń na 100 mieszkańców kształtowała się na poziomie powyżej średniej dla gminy Komarów-Osada (0,73) były również: Komarów Górny (2,50), Swaryczów (2,33), Tomaszówka (1,94), Ruszczyzna (1,41), Dub (1,32), Krzywystok (1,29), Tuczapy (1,20), Śniatycze (1,19) oraz Kadłubiska (0,85).

Wykres 8 Wskaźnik delimitacyjny nr 4 - Liczba urodzeń przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

4.2.2 BEZROBOCIE

Bezrobocie jest zjawiskiem złożonym o wymiarze ekonomicznym i społecznym, a jego konsekwencje są odczuwane przez jednostki, ich rodziny i całe społeczeństwo. Poziom bezrobocia jest jednym z najważniejszych wskaźników, który pozwala ocenić sytuację społeczną w danej jednostce. Bezrobocie stanowi bowiem jedno z głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej, które

dotatkowo jest silnie skorelowane z innymi negatywnymi procesami zachodzącymi na obszarze danej jednostki (np. długotrwałe bezrobocie zwiększa ryzyko ubóstwa, wykluczenia społecznego).

Zjawisko bezrobocia, w szczególności długotrwałego (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu na przestrzeni lat 2017-2021 zauważalny jest spadek liczby osób bezrobotnych z terenu gminy Komarów-Osada. W kolejnych latach liczba ta wynosiła: 2017 r. - 251, 2018 r. – 232, 2019 r. – 196, 2020 r. – 236, 2021 r. – 222 (spadek o 11,55%). Sytuacja ta nie świadczy niestety o znacznej poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Biorąc pod uwagę wysokość wypłacanych świadczeń część z osób rezygnuje z rejestracji w PUP.

Tabela 8 Charakterystyka osób bezrobotnych z terenu gminy Komarów-Osada w 2021 r. wg poszczególnych kategorii

Kategoria bezrobotnych	Razem	Kobiety
zamieszkali na wsi	222	113
w tym: posiadający gospodarstwo rolne	6	3
osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	13	8
cudzoziemcy	1	1
bez kwalifikacji zawodowych	61	31
bez doświadczenia zawodowego	84	46
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	X	47
osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	192	106
do 30 roku życia	71	44
w tym: do 25 roku życia	34	21
długotrwałe bezrobotne	130	73
powyżej 50 roku życia	38	13
korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	0	0
posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	45	39

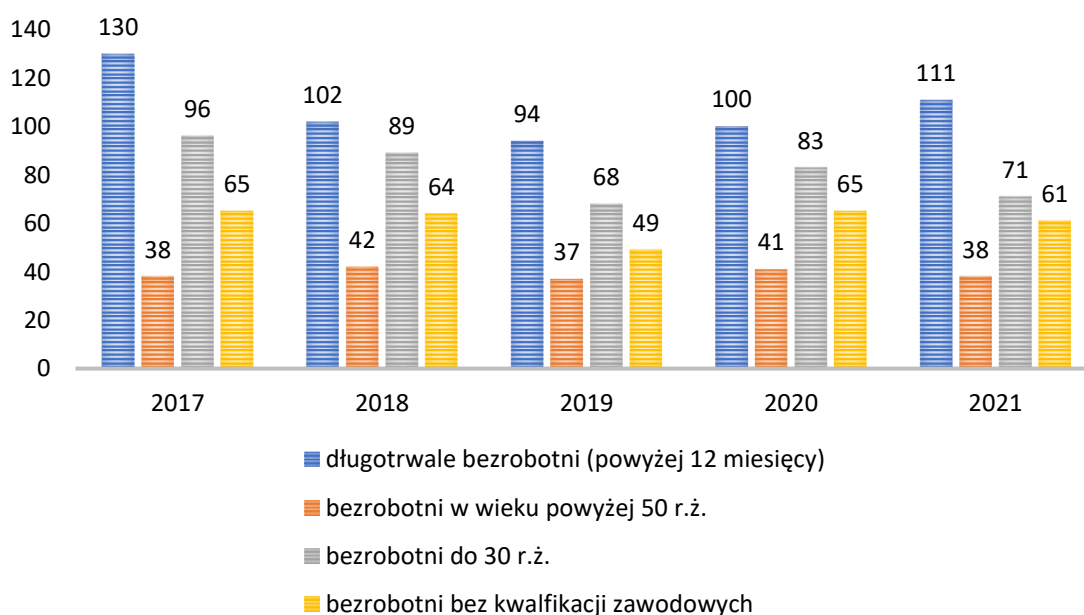
posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	0
	5	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

W 2021 r. około 50,90% osób zarejestrowanych w PUP stanowiły kobiety (113 osób). Wśród kobiet zarejestrowanych w PUP niemal 41,59% stanowiły kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły około 86,49% wszystkich zarejestrowanych w PUP (192 osoby). Do grupy tej zaliczamy osoby powyżej 50 roku życia, które stanowiły 17,12% wszystkich zarejestrowanych oraz osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 12 m-cy) – 58,56%. W latach 2017-2021 spadła liczba osób długotrwale bezrobotnych z terenu gminy Komarów-Osada. W 2017 roku liczba długotrwale bezrobotnych wyniosła 130, a w 2021 – 111. Odnotowano spadek o 14,62%.

W analizowanym okresie zmalała również liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia z 96 w 2017 roku do 71 w 2021 roku (spadek o 26,04%). Jednocześnie liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia była analogiczna w 2017 i 2021 r. (38 osób), a liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych spadła o 6,15%.

Wykres 9 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021 wg poszczególnych kategorii bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

W analizowanym okresie największą liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP stanowili mieszkańcy jednostki Komarów-Osada, gdzie w latach 2017-2021 ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców całej gminy kształtował się odpowiednio na poziomie: 27,89%, 24,14%, 23,98%, 27,12% i 22,52%. Obserwujemy więc spadek udziału bezrobotnych mieszkańców tego obszaru w ogólnej liczbie

bezrobotnych z terenu gminy. Na drugim miejscu pod względem liczebności osób bezrobotnych plasuje się jednostka Dub (udział na poziomie: 5,18%, 7,33%, 10,20%, 9,32% i 7,66%). Na tym obszarze odnotowano w latach 2017-2021 wzrost liczby osób bezrobotnych i zarazem wzrost ich udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu całej gminy. Kolejnymi jednostkami, w obrębie których odnotowano w badanym okresie wzrost liczby osób bezrobotnych są: Śniatycze, Tuczap, Janówka Zachodnia, Księżostany, Antoniówka i Komarów Górny. Największy spadek liczby bezrobotnych (o 20 osób) odnotowano w analizowanym okresie w jednostce Komarów-Osada, które jest zarazem pierwszym co do liczebności bezrobotnych obszarem na terenie gminy.

Tabela 9 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	16	15	12	11	17
2.	Dub	13	17	20	22	17
3.	Huta Komarowska	6	2	2	3	3
4.	Janówka Wschodnia	4	3	2	1	3
5.	Janówka Zachodnia	8	12	4	4	10
6.	Kadłubiska	15	13	10	7	13
7.	Komarów Dolny	4	7	3	3	4
8.	Komarów Górny	0	0	1	2	1
9.	Komarów-Osada	70	56	47	64	50
10.	Komarów Wieś	17	13	14	19	17
11.	Kraczew	4	4	3	2	2
12.	Krzywystok	10	6	8	10	8
13.	Księżostany	8	7	6	10	10
14.	Ruszczyzna	11	8	8	11	7
15.	Sosnowa-Dębowa	4	4	4	2	3
16.	Swaryczów	1	1	1	1	0
17.	Śniatycze	5	8	7	13	10
18.	Tomaszówka	4	4	3	2	1
19.	Tuczapy	2	2	2	4	5
20.	Wolica Brzozowa	12	8	11	7	12
21.	Wolica Śniatycza	20	22	15	21	16
22.	Zubowice	17	20	13	17	13
Suma:		251	232	196	236	222

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Szczególnie niepokoi fakt, iż w latach 2017-2021 notowany jest bardzo duży udział długotrwale bezrobotnych (tj. pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 m-cy) w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych bezrobotnych – kształtuje się on na poziomie: 2017 r. – 51,79%, 2018 r. – 43,97%, 2019 r. – 47,96%, 2020 r. – 42,37%, 2021r. – 50,00%. Liczba osób długotrwale bezrobotnych odzwierciedla trendy dotyczące ogólnej liczby osób bezrobotnych na terenie gminy Komarów-Osada. Najliczniejsza grupa ww. osób zamieszkuje obszar Komarów-Osada (odpowiednio: 30,00%, 32,35%, 34,04%, 36,00% i 29,73%).

Następny w kolejności jest Dub. Możemy zaobserwować, że w analizowanym okresie w siedmiu jednostkach referencyjnych odnotowano tendencję wzrostową liczby osób długotrwale bezrobotnych (Komarów Wieś, Antoniówka, Janówka Zachodnia, Księżostany, Tuczapy, Śniatycze oraz Wolica Brzozowa). Spadek liczby ww. grup osób bezrobotnych (porównując dane z roku 2017 i 2021) zanotowano w: Janówce Wschodniej (o 1 osobę), Krzywymstoku (o 1 osobę), Swaryczowie (o 1 osobę), Tomaszówce (o 1 osobę), Zubowicach (o 1 osobę), Hucie Komarowskiej (o 2 osoby), Komarowie Dolnym (o 2 osoby), Ruszczyźnie (o 2 osoby), Kraczewie (o 3 osoby), Dubie (o 4 osoby), Kadłubiskach (o 4 osoby), Wolicy Śniatyczej (o 4 osoby) i Komarowie-Osadzie (o 6 osób).

Tabela 10 Liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) z terenu gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	6	3	2	4	8
2.	Dub	14	6	13	8	10
3.	Huta Komarowska	4	2	2	2	2
4.	Janówka Wschodnia	2	2	2	0	1
5.	Janówka Zachodnia	5	6	2	3	7
6.	Kadłubiska	7	5	3	1	3
7.	Komarów Dolny	2	3	1	1	0
8.	Komarów Górny	0	0	0	1	0
9.	Komarów-Osada	39	33	32	36	33
10.	Komarów Wieś	7	9	4	8	10
11.	Kraczew	3	3	2	0	0
12.	Krzywymstok	5	3	2	4	4
13.	Księżostany	2	1	1	5	4
14.	Ruszczyzna	7	6	7	6	5
15.	Sosnowa-Dębowa	1	1	2	2	1
16.	Swaryczów	1	0	1	0	0
17.	Śniatycze	1	3	2	3	2
18.	Tomaszówka	2	1	2	1	1
19.	Tuczapy	1	1	1	2	3
20.	Wolica Brzozowa	2	1	2	2	3
21.	Wolica Śniatycza	10	7	7	4	6
22.	Zubowice	9	6	4	7	8
Suma:		130	102	94	100	111

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Wśród szczególnych kategorii bezrobotnych znajdują się osoby w określonym przedziale wiekowym, tj. osoby do 30 roku życia oraz osoby powyżej 50 roku życia. W zakresie pierwszej z analizowanych grup liczba osób bezrobotnych spadła z 96 osób w 2017 r. do 71 osób w 2021 r. Zanotowano również spadek udziału tej grupy bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (z 38,25% do 31,98%). Odmienne sytuacja kształtuje się w zakresie bezrobotnych powyżej 50 roku życia, gdzie obserwujemy wzrost udziału tej grupy

w ogólnej liczbie osób bezrobotnych na terenie gminy (z 15,14% do 17,12%), aczkolwiek ich liczba w 2021 r. była analogiczna do tej z 2017 r. (38 osób).

W latach 2017-2021 największa liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia zamieszkiwała jednostkę Komarów-Osada (odpowiednio 19, 14, 9, 19 i 9 osób). W 2021 roku największą liczbę bezrobotnych do 30 r. ż odnotowano, poza ww. w Komarowie Wsi (9 osób) oraz Kadłubiskach (7 osób). W jednostkach: Huta Komarowska, Sosnowa-Dębowa, Swaryczów i Tomaszówka nie odnotowano ani jednego bezrobotnego mieszkańca poniżej 30 roku życia.

Tabela 11 Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia z terenu gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	10	9	7	8	6
2.	Dub	3	8	6	6	3
3.	Huta Komarowska	2	1	1	2	0
4.	Janówka Wschodnia	2	1	0	1	3
5.	Janówka Zachodnia	4	6	2	2	4
6.	Kadłubiska	7	7	5	4	7
7.	Komarów Dolny	2	3	1	1	1
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	1
9.	Komarów-Osada	19	14	9	19	9
10.	Komarów Wieś	10	6	6	9	9
11.	Kraczew	0	0	0	0	1
12.	Krzywystok	2	0	3	1	2
13.	Księżostany	3	3	4	5	5
14.	Ruszczyzna	6	5	4	7	3
15.	Sosnowa-Dębowa	1	2	1	0	0
16.	Swaryczów	1	1	1	0	0
17.	Śniatycze	3	4	2	6	3
18.	Tomaszówka	2	2	1	1	0
19.	Tuczapy	1	0	0	1	1
20.	Wolica Brzozowa	2	2	4	0	2
21.	Wolica Śniatyczna	8	8	6	4	5
22.	Zubowice	8	7	5	6	6
Suma:		96	89	68	83	71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Podobnie jak w przypadku bezrobotnych zaliczanych do innych grup również w przypadku bezrobotnych powyżej 50 roku życia największa ich liczba zamieszkuje Komarów-Osadę. W 2017 roku bezrobotni powyżej 50 roku życia zamieszkujący tą jednostkę stanowili 44,74% ogółu bezrobotnych z tej grupy wiekowej z tereny całej gminy, w 2018 r.: 45,24%, w 2019 r.: 54,05%, w 2020 r.: 48,78%, a w 2021 r.: 47,37.

Tabela 12 Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia z terenu gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	1	1	1	0	2
2.	Dub	1	1	3	3	3
3.	Huta Komarowska	1	0	0	2	1
4.	Janówka Wschodnia	0	0	0	0	0
5.	Janówka Zachodnia	0	0	1	0	2
6.	Kadłubiska	2	2	1	1	1
7.	Komarów Dolny	1	3	2	1	0
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	17	19	20	20	18
10.	Komarów Wieś	3	2	2	1	0
11.	Kraczew	2	2	1	0	0
12.	Krzywystok	1	2	0	2	1
13.	Księżostany	0	1	0	1	1
14.	Ruszczyzna	1	0	0	1	1
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	1	1	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	0	0	0	1	1
18.	Tomaszówka	1	1	1	1	1
19.	Tuczapy	0	0	0	0	0
20.	Wolica Brzozowa	1	1	1	1	2
21.	Wolica Śniatycka	3	4	1	3	2
22.	Zubowice	3	3	2	2	2
	Suma:	38	42	37	41	38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Ostatnią ze szczególnych grup bezrobotnych stanowią osoby bez kwalifikacji zawodowych. Ich liczba w latach 2017-2021 kształtowała się odpowiednio na poziomie: 87, 85, 75, 94 i 88. W tym okresie zanotowano wzrost udziału tejże grupy bezrobotnych (z 27,53% w 2017 r. do 30,45% w 2021 r.). Dane te dodatkowo wskazują, iż większość mieszkańców gminy, pozostających bez pracy, posiada kwalifikacje zawodowe. Jednakże należy mieć na uwadze, że nie zawsze charakter i rodzaj posiadanych kwalifikacji jest zgodny z potrzebami rynku pracy.

W przypadku osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych ich największą liczbę na terenie gminy Komarów-Osada odnotowano w latach 2017-2021 w jednostkach : Dub, Komarów-Osada, Komarów Wieś i Wolica Śniatycka. Tendencję wzrostową zaobserwowano w obszarach referencyjnych: Janówka Wschodnia (o 2 osoby), Komarów Wieś (o 2 osoby), Śniatycze (o 2 osoby), Kadłubiska (o 1 osobę), Komarów Górny (o 1 osobę), Tuczapy (o 1 osobę), Wolica Brzozowa (o 1 osobę). W Swaryczowie w badanym okresie nie odnotowano żadnej osoby bezrobotnej bez kwalifikacji zawodowych.

Tabela 13 Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych z terenu gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	6	3	4	4	6
2.	Dub	7	10	10	10	7
3.	Huta Komarowska	2	1	1	1	0
4.	Janówka Wschodnia	0	0	0	1	2
5.	Janówka Zachodnia	1	3	1	1	1
6.	Kadłubiska	3	4	4	3	4
7.	Komarów Dolny	1	1	0	0	0
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	1
9.	Komarów-Osada	16	14	8	14	12
10.	Komarów Wieś	5	4	5	6	7
11.	Kraczew	2	2	2	2	1
12.	Krzywystok	2	2	1	3	2
13.	Księżostany	4	2	1	3	4
14.	Ruszczyzna	0	0	0	2	0
15.	Sosnowa-Dębowa	1	0	0	0	1
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	2	4	4	4	4
18.	Tomaszówka	2	2	1	0	0
19.	Tuczapy	2	2	2	4	3
20.	Wolica Brzozowa	1	1	1	1	2
21.	Wolica Śniatycka	7	7	3	2	3
22.	Zubowice	1	2	1	4	1
Suma:		65	64	49	65	61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

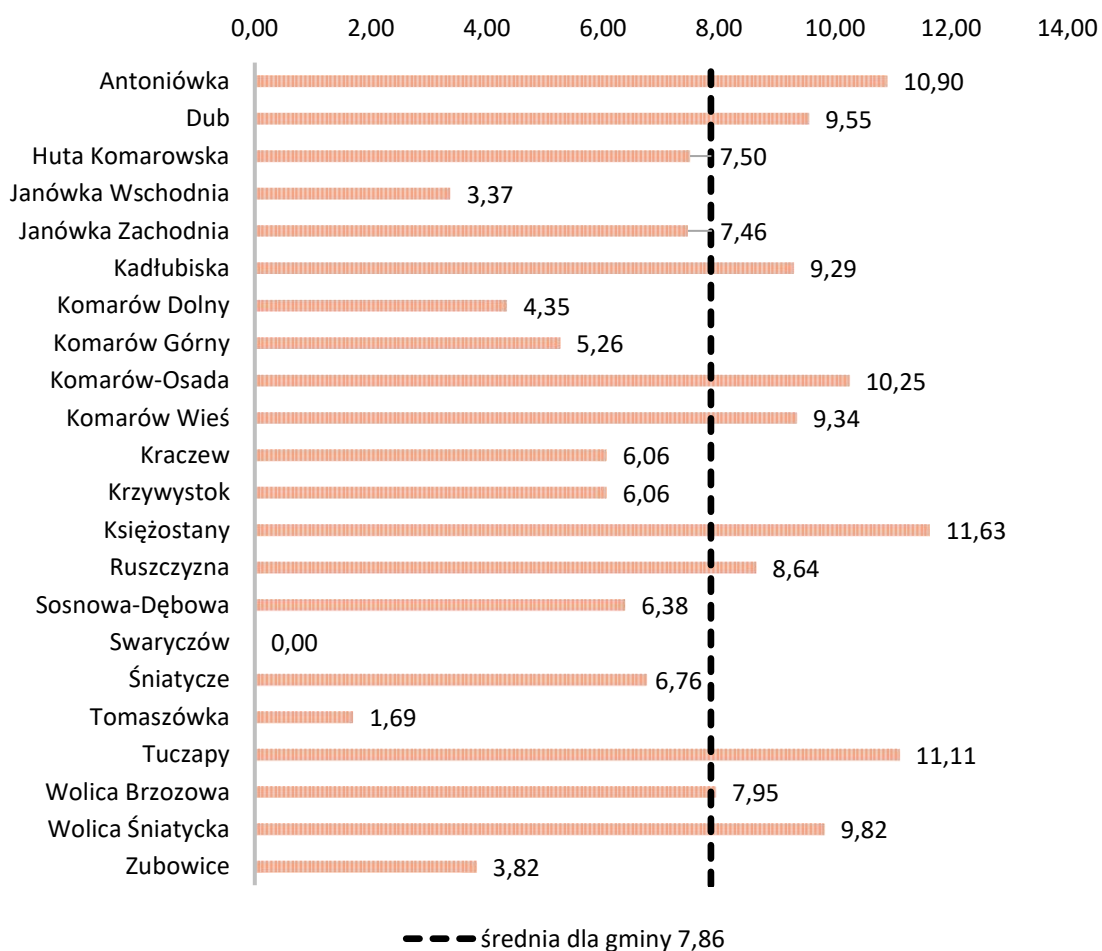
W ramach prowadzonych badań przeanalizowano poszczególne grupy bezrobotnych mieszkańców w ramach wyodrębnionych jednostek analitycznych przy uwzględnieniu ich potencjału ludnościowego. Ze względu na specyfikę analizowanego zagadnienia dokonano porównania w stosunku do grupy mieszkańców zaliczanych do osób w wieku produkcyjnym (tj. kobiety w wieku 18-54 oraz mężczyźni w wieku 18-64). Podkreślenia wymaga fakt, iż analiza zjawiska bezrobocia za sprawą wyłącznie jednego wskaźnika obrazującego udział zarejestrowanych bezrobotnych wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym byłaby niewystarczająca. Ze względu na fakt, że zjawisko bezrobocia jest dość zróżnicowane wewnątrz, przydatność ww. wskaźnika bywa niejednokrotnie ograniczona. Nie pozwala on bowiem na odpowiednio precyzyjną identyfikację obszarów szczególnie dotkniętych pewnymi specyficznymi typami bezrobocia i wskazanie, gdzie bezrobocie ma charakter incydentalny (tj. krótkookresowy) czy ciągły. Dopiero korelacja różnych wskaźników (dotyczących m.in. okresu bezrobocia, wieku osób bezrobotnych czy ich kwalifikacji zawodowych) pozwala na zdiagnozowanie problemów w sposób bardziej precyzyjny.

W związku z tym, że zjawisko bezrobocia jest niezwykle istotne, przy dokonywaniu oceny analizę przeprowadzono w ramach wyznaczonych jednostek referencyjnych w oparciu o następujące wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.;
- liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.,
- liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

W zakresie pierwszego z analizowanych wskaźników dotyczącego liczby osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r. średnia wartość wskaźnika dla gminy wyniosła 7,86. Wartość ww. wskaźnika została przekroczona w dziesięciu jednostkach referencyjnych: Wolica Brzozowa, Ruszczyzna, Kadłubiska, Komarów Wieś, Dub, Wolica Śniatycza, Komarów-Osada, Antoniówka, Tuczapy i Księżostany, gdzie wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość: 11,63.

Wykres 10 Wskaźnik delimitacyjny nr 5 - Liczba osób bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

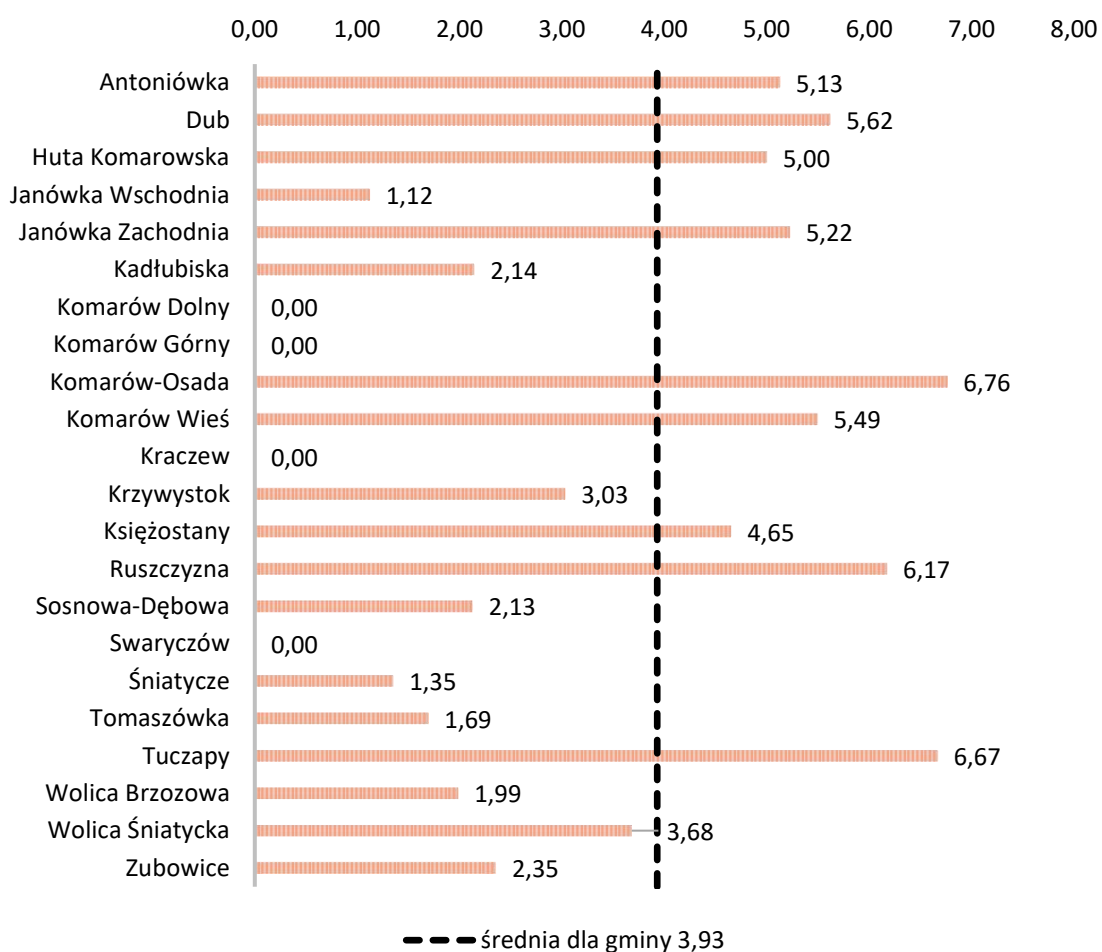
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Kolejny z poddanych analizie wskaźników dotyczy kwestii długotrwałego (powyżej 12 m-cy) bezrobocia. Wartość powyżej średniej dla gminy (3,93) odnotowano w obszarach referencyjnych:

- Komarów-Osada – o 2,83 punktów powyżej średniej;
- Tuczępy – o 2,74 punktów powyżej średniej;
- Ruszczyzna – o 2,25 punktów powyżej średniej;
- Dub – o 1,69 punktów powyżej średniej;
- Komarów Wieś – o 1,57 punktów powyżej średniej;
- Janówka Zachodnia – o 1,30 punktów powyżej średniej;
- Antoniówka – o 1,20 punktów powyżej średniej;
- Huta Komarowska – o 1,07 punktów powyżej średniej;
- Księżostany – o 0,72 punktów powyżej średniej.

Dowodzi to, iż bezrobocie w tych obszarach ma charakter stały, a nie przejściowy. Pozostawanie bez pracy to szczególnie trudny czas, nie tylko z uwagi na aspekt finansowy, ale także psychologiczny i społeczny. Im dłuższy jest ten okres, tym cięższy jest powrót i adaptacja do wymagań rynku pracy. Przedłużenie okresu pozostawania bez stałych środków finansowych ogranicza w sposób znaczny możliwości włączenia się w życie społeczne. Brak dochodów, inna organizacja czasu wolnego, czy też większa dyspozycyjność wpływa na zwiększenie polaryzacji dwóch grup - bezrobotnych oraz pracujących. Osoby pozostające bez zatrudnienia nie mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Odczuwają też niechęć i silną presję ze strony osób, które podejmują aktywnie pracę zawodową. Poza tym w ich otoczeniu zaczynają dominować inni bezrobotni, co dodatkowo zmniejsza szansę znalezienia pracy i powoduje izolację społeczną. Po pewnym okresie nieudanych prób znalezienia zatrudnienia następuje adaptacja do zaistniałej sytuacji. Uznaje się, że po 12 m-cach bezskutecznych poszukiwań pracy następuje już tylko pogłębienie i stabilizacja negatywnych konsekwencji. Współistnieje postępujący proces dezaktywacji, obniżenia aktywności życiowej, pogarszających się problemów psychicznych (depresja, rezygnacja, apatia) i fizycznych. Konsekwencje przedłużającego się bezrobocia prowadzą do kolejnych problemów i niepowodzeń w poszukiwaniu pracy, następuje osłabienie motywacji, zmniejszenie intensywności poszukiwań, a zarazem zwiększa się poczucie bezcelowości. W konsekwencji niepowodzenia osłabiają poczucie sprawstwa, co przyczynia się do zjawiska wyuczonej bezradności, które osłabia szukanie, lub gotowość podjęcia zatrudnienia, aż w końcu prowadzi do akceptacji stanu bezrobocia.

Wykres 11 Wskaźnik delimitacyjny nr 6 - Liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

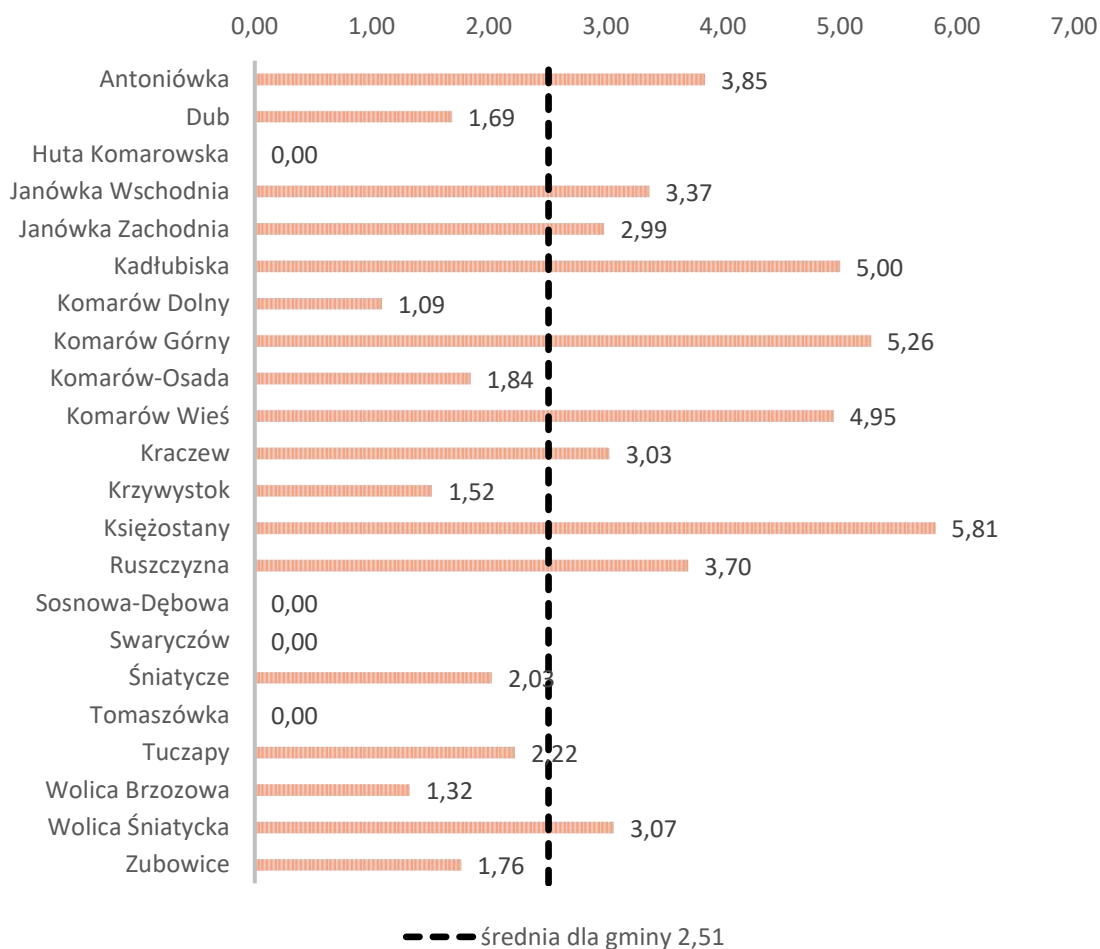
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Problem bezrobocia jest odczuwalny dla każdej z grup wiekowych w inny sposób. Dla osób w młodym wieku brak dochodów z pracy w długim okresie i stabilnej sytuacji finansowej uniemożliwia im osiągnięcie planów i celów rozwojowych, związanych z założeniem rodziny, czy też rozwiązaniem problemów towarzyszących dojrzałości. Ze względu na brak doświadczenia zawodowego, często mają też większe trudności ze znalezieniem zatrudnienia, szczególnie takiego, które ma zarówno wartości ekonomiczne, psychologiczne jak i społeczne. Natomiast w średnim wieku utrata pracy jest równoznaczna z niemożnością realizacji zawodowej produktywności, jak również stwarza zagrożenie dla utrzymania rodziny. Oznacza utratę dotychczasowej pozycji społecznej, prestiżu, uniemożliwia inwestowanie w wychowanie i kształcenie dzieci. Dodatkowym obciążeniem są wszelkiego rodzaju zobowiązania finansowe (kredyt mieszkaniowy czy konsumpcyjny).

Jak wskazuje poniższy wykres, wskaźnik odnoszący się do liczby osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia przypadającej na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym był najwyższy w jednostce Księżostany (5,81). Jednostkami, w których badany wskaźnik również osiągnął wartości powyżej średniej gminnej (2,51)

były w 2021 r.: Komarów Górny, Kadłubiska, Komarów Wieś, Antoniówka, Ruszczyzna, Janówka Wschodnia, Wolica Śniatycka, Kraczew i Janówka Zachodnia. W trzech jednostkach (Huta Komarowska, Sosnowa-Dębowa i Tomaszówka) wskaźnik przyjął 0, gdyż w 2021 r. nie odnotowano tam ani jednej osoby bezrobotnej poniżej 30 r. ż., z kolei w Swaryczowie nie odnotowano ani jednej osoby bezrobotnej zarejestrowanej w PUP w 2021 r.

Wykres 12 Wskaźnik delimitacyjny nr 7 - Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

4.2.3 WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UBÓSTWO

Kolejnymi zjawiskami, które poddano analizie na potrzeby niniejszej diagnozy były: ubóstwo, wykluczenie społeczne oraz różnego rodzaju uzależnienia. Uznano, że najbardziej praktyczną i właściwą metodą, za pomocą której można zbadać ww. zjawiska jest analiza zapotrzebowania mieszkańców gminy oraz poszczególnych jednostek referencyjnych na różne formy pomocy społecznej. W tym celu zbadano udział osób zamieszkujących na terenie poszczególnych jednostek referencyjnych, które z powodu

indywidualnej sytuacji życiowej są uprawnione do korzystania z dostępnych form pomocy społecznej. Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz stanu uzależnień mieszkańców na obszarze gminy dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz powodów przyznania pomocy społecznej, udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komarów-Osada. Ich zakres umożliwił opis stanu najbardziej aktualnego (status quo), odpowiadającego stanowi na koniec 2021 roku. Prowadzone rozważania rozszerzono również o wskazanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian w latach 2017-2021. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu: ubóstwa, niepełnosprawności, bezrobocia, alkoholizmu, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego i długotrwałej lub ciężkiej choroby. Badaniem objęto również liczbę osób posiadających założoną Niebieską Kartę, średnią kwotę udzielonych świadczeń przypadających na 1 klienta GOPS, a także liczbę dzieci i młodzieży do 17 roku życia włącznie korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS. Taka analiza zjawiska pozwoliła na dokonanie obserwacji, zarówno w wymiarze terytorialnym, jak i jakościowym, które ze zjawisk stanowi największy problem w skali całej gminy Komarów-Osada, jak i wyznaczonych jednostek analitycznych.

Dane źródłowe, które zostały przekazane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komarowie-Osadle pokazują, że ogólna liczba mieszkańców wymagających wsparcia organizowanego w ramach pomocy społecznej ulegała systematycznemu spadkowi na przestrzeni lat 2017-2021. Liczba mieszkańców korzystających z różnych form pomocy społecznej w gminie Komarów-Osada spadła o 81 na przestrzeni lat 2017-2021 (z 271 do 190 osób), co oznacza spadek na poziomie 29,89%.

Na przestrzeni analizowanego okresu największą liczbę mieszkańców korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komarowie-Osadle odnotowano w jednostkach: Dub, Komarów-Osada, Komarów Wieś, Śniatycze oraz Wolica Śniatycka. Mimo, że w tych jednostkach referencyjnych obserwujemy największą liczbę osób korzystających z GOPS, porównując do innych jednostek, widzimy zarazem spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2021. Najwyższy liczbowo spadek odnotowano w jednostkach:

- Komarów-Osada – spadek o 46 beneficjentów GOPS (67,65%);
- Zubowice – spadek o 10 beneficjentów GOPS (83,33%);
- Ruszczyzna – spadek o 10 beneficjentów GOPS (76,92);
- Komarów-Wieś – spadek o 10 beneficjentów GOPS (34,48%).

W jednostce Tuczapy liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej kształtowała się na takim samym poziomie w latach 2017-2021. W siedmiu jednostkach zaobserwowano wzrost liczby beneficjentów GOPS: Huta Komarowska, Antoniówka, Janówka Wschodnia, Tomaszówka, Księżostany,

Komarów Dolny oraz Sosnowa-Dębowa. W jednostce Swaryczów nie odnotowano ani jednej osoby, która w latach 2017-2021 korzystała z pomocy społecznej.

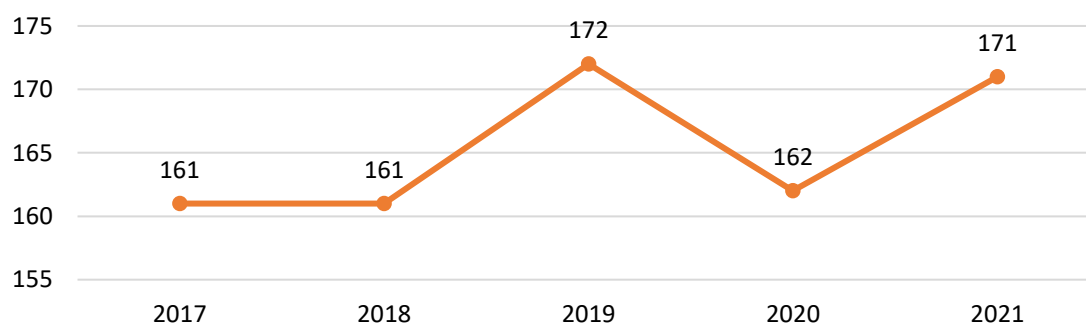
Tabela 14 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg poszczególnych jednostek referencyjnych w latach 2017-2021

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	2	3	1	1	5
2.	Dub	31	38	33	27	27
3.	Huta Komarowska	1	8	6	7	13
4.	Janówka Wschodnia	1	1	1	1	4
5.	Janówka Zachodnia	12	11	10	7	11
6.	Kadłubiska	4	4	0	0	1
7.	Komarów Dolny	7	8	8	6	8
8.	Komarów Górny	4	4	0	0	0
9.	Komarów-Osada	68	45	36	33	22
10.	Komarów Wieś	29	18	18	18	19
11.	Kraczew	2	6	2	1	0
12.	Krzywystok	14	3	1	4	11
13.	Księżostany	7	11	16	9	9
14.	Ruszczyzna	13	5	1	6	3
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	1	1
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	19	20	18	5	17
18.	Tomaszówka	0	2	0	0	3
19.	Tuczapy	6	6	7	7	6
20.	Wolica Brzozowa	10	7	6	9	3
21.	Wolica Śniatycza	29	25	18	19	25
22.	Zubowice	12	14	17	9	2
Suma:		271	239	199	170	190

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadle

Na przestrzeni lat 2017-2021 wzrosła liczba zasiłków stałych udzielonych mieszkańcom gminy Komarów-Osada ze 161 (2017) do 171 (2021), czyli o 6,21%.

Wykres 13 Liczba udzielonych zasiłków stałych w latach 2017-2020 na terenie gminy Komarów-Osada

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadle

Jednostkami referencyjnymi, w obrębie których udzielono najwyższą liczbę zasiłków w badanym okresie były: Dub oraz Komarów-Osada.

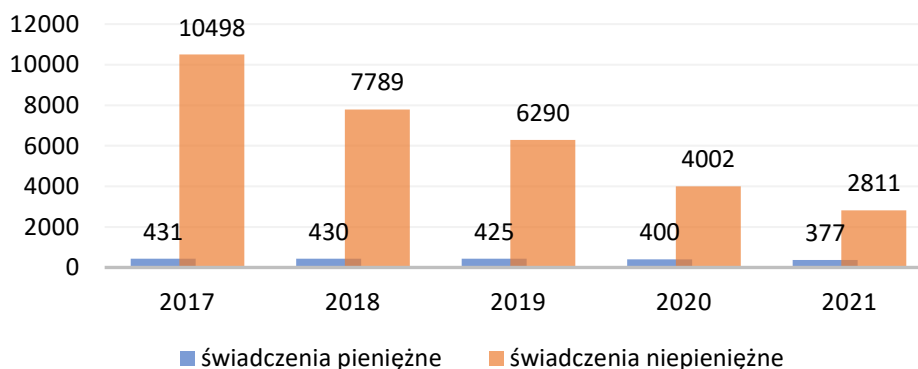
Tabela 15 Liczba udzielonych zasiłków stałych wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba udzielonych zasiłków stałych				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	0	0	11	10	0
2.	Dub	51	51	51	48	41
3.	Huta Komarowska	12	12	12	8	0
4.	Janówka Wschodnia	0	0	0	0	0
5.	Janówka Zachodnia	12	12	12	12	12
6.	Kadłubiska	0	0	0	0	0
7.	Komarów Dolny	0	0	0	0	0
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	26	26	26	24	27
10.	Komarów Wieś	12	12	12	12	24
11.	Kraczew	0	0	0	0	0
12.	Krzywystok	12	12	12	12	12
13.	Księżostany	12	12	12	12	19
14.	Ruszczyzna	0	0	0	0	0
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	0	0	0	0	12
18.	Tomaszówka	0	0	0	0	0
19.	Tuczapy	0	0	0	0	0
20.	Wolica Brzozowa	0	0	0	0	0
21.	Wolica Śniatyccka	12	12	12	12	12
22.	Zubowice	12	12	12	12	12
Suma:		161	161	172	162	171

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

W latach 2017-2021 spadła natomiast liczba udzielonych w gminie świadczeń pieniężnych z 431 w 2017 r. do 377 w 2021 r. (o 12,53%). Liczba świadczeń niepieniężnych udzielonych również systematycznie spadała, z 10 498 w 2017 r. do 2 811 w 2021 r. (spadek o 73,22%).

Wykres 14 Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

Najwyższą liczbę udzielonych świadczeń pieniężnych odnotowano w latach 2017-2021 w Komarowie-Osadzie (odpowiednio: 103, 77, 59, 54 i 66), Dubie (odpowiednio: 93, 95, 69, 79 i 79), oraz Janówce Zachodniej (odpowiednio: 71, 63, 79, 60 i 33).

Tabela 16 Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba świadczeń pieniężnych				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	1	2	11	11	4
2.	Dub	93	95	69	79	79
3.	Huta Komarowska	24	41	26	21	10
4.	Janówka Wschodnia	1	2	0	0	1
5.	Janówka Zachodnia	71	63	79	60	33
6.	Kadłubiska	0	1	0	0	1
7.	Komarów Dolny	1	0	0	2	0
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	103	77	59	54	66
10.	Komarów Wieś	30	31	40	43	25
11.	Kraczew	1	6	5	5	12
12.	Krzywystok	27	24	24	27	15
13.	Księżostany	23	25	32	24	41
14.	Ruszczyzna	0	3	1	5	2
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	1	2
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	1	1	5	0	31
18.	Tomaszówka	0	1	0	0	4
19.	Tuczapy	0	0	0	0	0
20.	Wolica Brzozowa	2	3	0	2	0
21.	Wolica Śniatyczna	27	32	41	39	27
22.	Zubowice	26	23	33	27	24
Suma:		431	430	425	400	377

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

Najwięcej świadczeń niepieniężnych udzielono w badanym okresie w jednostkach: Dub (odpowiednio: 1 333, 799, 337, 594 i 672), Janówka Wschodnia (odpowiednio: 80, 590, 1 324, 1 343 i 1 086), Janówka Zachodnia (odpowiednio: 711, 650, 596, 521 i 194), Tuczapy (444, 596, 774, 433 i 457) oraz Wolica Śniatyczna (odpowiednio: 1 586, 1 321, 796, 286 i 198).

Tabela 17 Liczba udzielonych świadczeń niepieniężnych wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

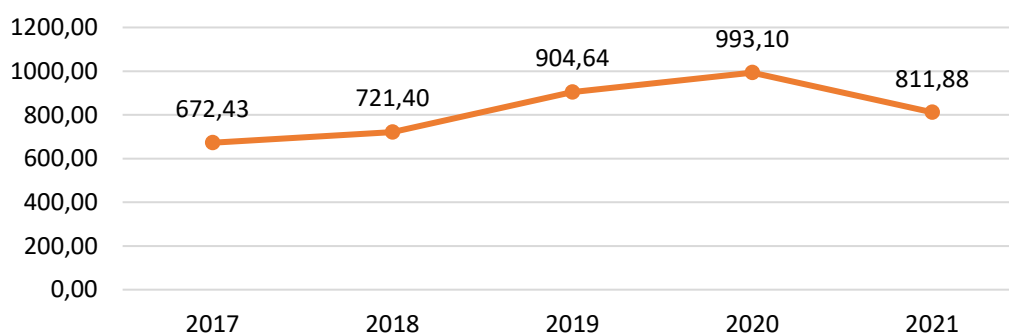
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba świadczeń niepieniężnych				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	0	0	0	0	0
2.	Dub	1 333	799	337	594	672
3.	Huta Komarowska	0	0	0	0	0
4.	Janówka Wschodnia	80	590	1 324	1 343	1 086

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba świadczeń niepieniężnych				
		2017	2018	2019	2020	2021
5.	Janówka Zachodnia	711	650	596	521	194
6.	Kadłubiska	248	0	0	0	0
7.	Komarów Dolny	516	682	409	188	60
8.	Komarów Górny	140	208	0	0	0
9.	Komarów-Osada	1 456	591	107	2	0
10.	Komarów Wieś	860	561	585	216	0
11.	Kraczew	1	0	0	0	0
12.	Krzywystok	701	208	97	36	0
13.	Księżostany	179	175	264	136	96
14.	Ruszczyzna	648	0	0	0	0
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	459	624	139	36	0
18.	Tomaszówka	0	0	0	0	0
19.	Tuczapy	444	596	774	433	457
20.	Wolica Brzozowa	706	510	406	127	48
21.	Wolica Śniatycza	1 586	1 321	796	286	198
22.	Zubowice	430	274	456	84	0
Suma:		10 498	7 789	6 290	4 002	2 811

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

Wraz ze wzrostem liczby mieszkańców pobierających zasiłki stałe, na przestrzeni lat 2017-2021, wzrosła również średnia kwota świadczeń udzielonych na 1 beneficjenta pomocy społecznej w gminie. W 2017 r. wynosiła ona 672,43 zł, natomiast w 2021 r. wzrosła do 811,88 zł (zanotowano wzrost o ok 20,74%).

Wykres 15 Średnia kwota udzielonych świadczeń przypadająca na 1 klienta [zł] w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

Najwyższa kwota udzielonych świadczeń na 1 klienta GOPS w gminie Komarów-Osada w 2021 roku została wykazana w jednostkach referencyjnych:

- Komarów-Osada – 4 791,00 zł;
- Janówka Wschodnia – 4 212,00 zł;

- Krzywystok – 2 975,00 zł;
- Zubowice – 2 911,00 zł;
- Księżostany – 2 237,00 zł;
- Dub – 1 215,00 zł.

W jednostce Swaryczów żaden z mieszkańców nie korzystał z pomocy społecznej w 2021 r., stąd średnia ma wartość 0.

Tabela 18 Średnia kwota udzielonych świadczeń przypadająca na 1 klienta [zł] wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

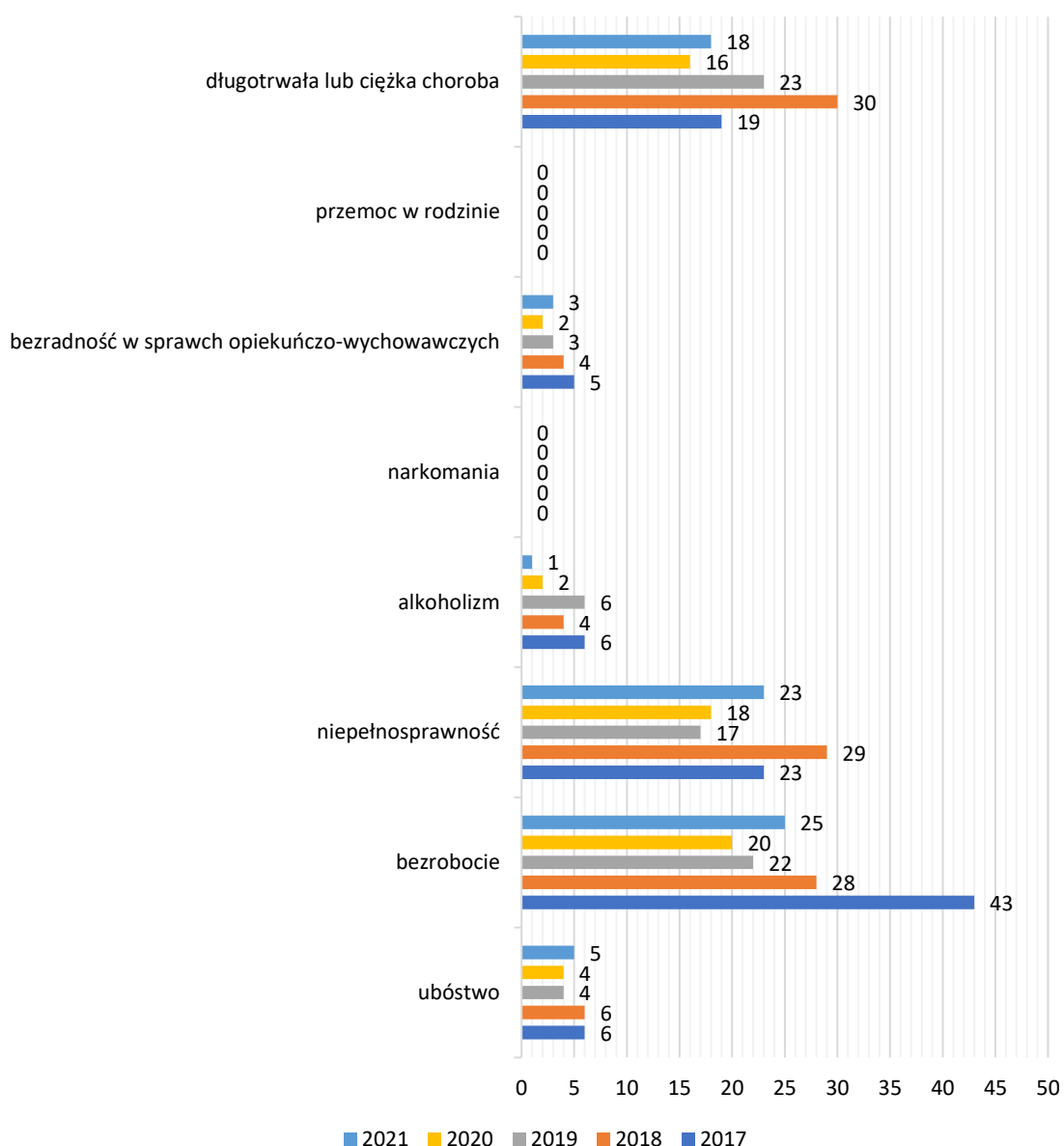
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Średnia kwota świadczeń na 1 klienta GOPS				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	150	447	1 477	1 543	325
2.	Dub	714	759	401	752	1 215
3.	Huta Komarowska	5 772	998	1 215	5 694	251
4.	Janówka Wschodnia	216	7 044	13 240	23 582	4 212
5.	Janówka Zachodnia	2 180	1 896	4 014	4 155	998
6.	Kadłubiska	193	500	0	0	400
7.	Komarów Dolny	4 202	3 574	2 487	2 153	780
8.	Komarów Górny	92	135	0	0	0
9.	Komarów-Osada	2 888	2 376	2 125	1 109	4 791
10.	Komarów Wieś	385	578	927	1 156	993
11.	Kraczew	1 382	472	814	2 240	0
12.	Krzywystok	1 265	7 536	8 029	9 282	2 975
13.	Księżostany	1 620	2 156	2 448	2 029	2 237
14.	Ruszczyzna	159	790	487	325	333
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	350	701
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	87	106	210	25	266
18.	Tomaszówka	0	200	0	0	617
19.	Tuczapy	228	251	356	208	236
20.	Wolica Brzozowa	540	766	191	415	121
21.	Wolica Śniatycza	418	384	649	765	24
22.	Zubowice	1 104	278	99	902	2 911
Suma:		672,43	721,40	904,64	993,10	811,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadle

Analiza przyczyn przyznawania pomocy społecznej osobom zamieszkałym na terenie gminy Komarów-Osada wskazuje, że na przestrzeni lat 2017-2021 głównym powodem trudnej sytuacji mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń GOPS było bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Analizując powody korzystania mieszkańców gminy ze świadczeń pomocy społecznej należy mieć na uwadze, że wśród osób objętych pomocą nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Najczęściej jest ich kilka i są ze sobą skorelowane, np. istnieje wyraźna zależność pomiędzy bezrobociem a zagrożeniem ubóstwem. Ubóstwo i wykluczenie społeczne bardzo często współwystępują z innymi problemami

społecznymi, takimi jak: niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, brak wspierania wysiłków edukacyjnych dzieci przez rodziców, wypadanie dzieci i młodzieży z systemu kształcenia oraz uzależnienia. W związku z powyższym, przeważająca większość beneficjentów pomocy społecznej występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

Wykres 16 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg powodów przyznawania świadczeń w gminie Komarów-Osada w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

Główny powód przyznawania świadczeń pomocy społecznej w gminie Komarów-Osada to bezrobocie. Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba osób korzystających z pomocy GOPS z tytułu bezrobocia spadła z 43 w 2017 r do 25 w 2021 r., czyli o 41,86%. Zanotowany spadek w mniejszym stopniu jest wynikiem

polepszenia sytuacji życiowej beneficjentów GOPS i pozytywnych zmian na lokalnym rynku pracy. Przyczyn można upatrywać w zmianach zachodzących w obrębie zmiany liczby ludności gminy: zmiana miejsca zamieszkania związana z poszukiwaniem pracy w ośrodkach miejskich, wyjazdy do pracy za granicę. Jednocześnie udział osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców będących beneficjentami pomocy GOPS kształtował się na znaczącym poziomie: 2017 r. – 15,87% 2018 r. – 11,72%, 2019 r. – 11,06%, 2020 r. – 11,76%, 2021 r. – 13,16%.

Tabela 19 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarów-Osada z powodu bezrobocia wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu bezrobocia				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	1	0	0	0	1
2.	Dub	0	2	1	3	1
3.	Huta Komarowska	0	1	1	0	2
4.	Janówka Wschodnia	0	0	0	0	0
5.	Janówka Zachodnia	2	1	0	0	1
6.	Kadłubiska	0	0	0	0	0
7.	Komarów Dolny	1	1	1	0	1
8.	Komarów Górny	1	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	16	7	7	6	5
10.	Komarów Wieś	4	1	2	2	3
11.	Kraczew	0	2	1	0	0
12.	Krzywystok	4	1	1	2	2
13.	Księżostany	2	1	5	2	2
14.	Ruszczyzna	1	2	0	0	1
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	5	3	1	0	1
18.	Tomaszówka	0	0	0	0	1
19.	Tuczapy	1	0	0	0	1
20.	Wolica Brzozowa	1	0	0	1	1
21.	Wolica Śniatycza	2	4	1	2	2
22.	Zubowice	2	2	1	2	0
Suma:		43	28	22	20	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadle

Wśród głównych powodów przyznawania świadczeń społecznych w gminie Komarów-Osada znajduje się również niepełnosprawność. Rzeczywista liczba mieszkańców pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności w 2021 r. była analogiczna do tej z 2017 r. i wyniosła 23 osoby. Udział osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców będących beneficjentami pomocy GOPS kształtował się na poziomie: 2017 r. – 8,49% 2018 r. – 12,13%, 2019 r. – 8,54%, 2020 r. – 10,59%, 2021 r. – 12,11%. Jednostką, w obrębie której odnotowano największą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności było Komarów-Osada.

Tabela 20 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarów-Osada z powodu niepełnosprawności wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu niepełnosprawności				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	0	2	0	0	0
2.	Dub	1	2	3	4	4
3.	Huta Komarowska	1	3	2	2	1
4.	Janówka Wschodnia	0	1	1	1	1
5.	Janówka Zachodnia	2	1	1	1	1
6.	Kadłubiska	0	0	0	0	0
7.	Komarów Dolny	1	1	1	1	1
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	9	8	4	3	4
10.	Komarów Wieś	2	2	1	1	3
11.	Kraczew	1	3	1	0	0
12.	Krzywystok	1	1	1	1	1
13.	Księżostany	1	1	1	1	2
14.	Ruszczyzna	2	0	0	1	1
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	0	0	0	0	1
18.	Tomaszówka	0	0	0	0	0
19.	Tuczapy	0	0	0	0	0
20.	Wolica Brzozowa	0	0	0	0	0
21.	Wolica Śniatyczna	2	2	1	2	2
22.	Zubowice	0	2	0	0	1
Suma:		23	29	17	18	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

Kolejnym z liczniejszych powodów przyznawania pomocy przez GOPS w Komarowie-Osadzie była w latach 2017-2021 długotrwała lub ciężka choroba mieszkańców. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarów-Osada z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na przestrzeni lat 2017-2021 zmalała z 19 do 18, czyli o 5,26%. Jednostkami referencyjnymi, w których odnotowano największą liczbę beneficjentów GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby były w badanym okresie: Dub, Komarów-Osada, Wolica Śniatyczna i Zubowice.

Tabela 21 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarów-Osada z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	0	1	1	0	1
2.	Dub	4	4	3	3	2
3.	Huta Komarowska	0	1	0	1	0
4.	Janówka Wschodnia	0	1	1	1	1
5.	Janówka Zachodnia	1	1	1	0	1

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby				
		2017	2018	2019	2020	2021
6.	Kadłubiska	1	0	0	0	0
7.	Komarów Dolny	0	0	0	1	1
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	2	8	6	5	5
10.	Komarów Wieś	0	2	1	0	2
11.	Kraczew	0	1	0	0	0
12.	Krzywystok	2	0	0	0	0
13.	Księżostany	0	1	3	0	1
14.	Ruszczyzna	1	2	0	1	1
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	1	1	2	1	1
18.	Tomaszówka	0	1	0	0	0
19.	Tuczapy	0	0	0	0	0
20.	Wolica Brzozowa	0	0	0	0	0
21.	Wolica Śniatycza	5	2	2	2	1
22.	Zubowice	2	4	3	1	1
Suma:		19	30	23	16	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadle

W latach 2017-2021 odnotowano również spadek liczby mieszkańców korzystających ze świadczeń z tytułu ubóstwa. W 2017 r. 6 mieszkańców korzystało z pomocy w związku z analizowaną przyczyną. Natomiast w 2021 r. liczba ta wynosiła 5 osób, co oznacza spadek na poziomie 16,67%. Jednostką, w której we wszystkich analizowanych latach odnotowano najwyższą liczbę klientów GOPS z tytułu ubóstwa było Komarów-Osada. Z najlepszą sytuacją mamy do czynienia w 14 jednostkach, w których w badanym okresie żaden z klientów GOPS nie korzystał z pomocy z tytułu ubóstwa: Antoniówka, Janówka Wschodnia, Janówka Zachodnia, Kadłubiska, Komarów Górny, Kraczew, Krzywystok, Księżostany, Ruszczyzna, Sosnowa-Dębowa, Śniatycze, Tomaszówka, Tuczapy oraz Wolica Brzozowa.

Tabela 22 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarów-Osada z powodu ubóstwa wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu ubóstwa				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	0	0	0	0	0
2.	Dub	1	1	1	1	0
3.	Huta Komarowska	0	0	0	0	1
4.	Janówka Wschodnia	0	0	0	0	0
5.	Janówka Zachodnia	0	0	0	0	0
6.	Kadłubiska	0	0	0	0	0
7.	Komarów Dolny	0	0	0	0	1
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	2	2	2	2	2

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu ubóstwa				
		2017	2018	2019	2020	2021
10.	Komarów Wieś	0	1	0	0	0
11.	Kraczew	0	0	0	0	0
12.	Krzywystok	0	0	0	0	0
13.	Księżostany	0	0	0	0	0
14.	Ruszczyzna	0	0	0	0	0
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	0	0	0	0	0
18.	Tomaszówka	0	0	0	0	0
19.	Tuczapy	0	0	0	0	0
20.	Wolica Brzozowa	0	0	0	0	0
21.	Wolica Śniatyczna	1	0	0	0	0
22.	Zubowice	2	2	1	1	1
Suma:		6	6	4	4	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osady

Na przestrzeni lat 2017-2021 systematycznie spadała liczba mieszkańców gminy pobierających świadczenia z GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W 2017 r. wyniosła ona 5 osób, w 2018 – 4, w 2019 – 3, w 2020 – 2, a w 2021 – 3. W trzynastu jednostkach żaden z mieszkańców gminy nie pobierał świadczenia z tego tytułu w badanym okresie (Antoniówka, Dub, Janówka Wschodnia, Janówka Zachodnia, Kadłubiska, Komarów-Górny, Kraczew, Krzywystok, Księżostany, Sosnowa-Dębowa, Tomaszówka, Wolica Brzozowa, Wolica Śniatyczna).

Tabela 23 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarów-Osada z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	0	0	0	0	0
2.	Dub	0	0	0	0	0
3.	Huta Komarowska	0	0	0	0	1
4.	Janówka Wschodnia	0	0	0	0	0
5.	Janówka Zachodnia	0	0	0	0	0
6.	Kadłubiska	0	0	0	0	0
7.	Komarów Dolny	0	0	0	0	1
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	2	1	0	0	0
10.	Komarów Wieś	0	0	0	0	1
11.	Kraczew	0	0	0	0	0
12.	Krzywystok	0	0	0	0	0
13.	Księżostany	0	0	0	0	0
14.	Ruszczyzna	0	1	0	0	0
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych				
		2017	2018	2019	2020	2021
17.	Śniatycze	1	1	0	0	0
18.	Tomaszówka	0	0	0	0	0
19.	Tuczapy	0	1	1	1	0
20.	Wolica Brzozowa	0	0	0	0	0
21.	Wolica Śniatycka	0	0	0	0	0
22.	Zubowice	2	0	2	1	0
Suma:		5	4	3	2	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

W okresie pięciu analizowanych lat liczba mieszkańców gminy Komarów-Osada korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu kształtowała się w następujący sposób: 2017 – 6, 2018 – 4, 2019 – 6, 2020 – 2, 2021 r. - 1. Zauważalny jest stosunkowo spory spadek liczby tej grupy beneficjentów GOPS w Komarów-Osada. Spadek ten wyniósł 83,33%. Jednostką, w której odnotowano w latach 2017-2021 największą liczbę osób korzystających z GOPS z powodu alkoholizmu był Komarów-Osada. Z ww. powodów korzystali z pomocy społecznej również mieszkańcy następujących jednostek: Janówka Zachodnia, Księżostany oraz Śniatycze.

Tabela 24 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarów-Osada z tytułu alkoholizmu wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu alkoholizmu				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	0	0	0	0	0
2.	Dub	0	0	0	0	0
3.	Huta Komarowska	0	0	0	0	0
4.	Janówka Wschodnia	0	0	0	0	0
5.	Janówka Zachodnia	0	0	0	1	0
6.	Kadłubiska	0	0	0	0	0
7.	Komarów Dolny	0	0	0	0	0
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	3	2	3	0	1
10.	Komarów Wieś	0	0	0	0	0
11.	Kraczew	0	0	0	0	0
12.	Krzywystok	0	0	0	0	0
13.	Księżostany	0	1	2	1	0
14.	Ruszczyzna	0	0	0	0	0
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	3	1	1	0	0
18.	Tomaszówka	0	0	0	0	0
19.	Tuczapy	0	0	0	0	0
20.	Wolica Brzozowa	0	0	0	0	0
21.	Wolica Śniatycka	0	0	0	0	0

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba mieszkańców korzystających z GOPS z powodu alkoholizmu				
		2017	2018	2019	2020	2021
22.	Zubowice	0	0	0	0	0
Suma:		6	4	6	2	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

W latach 2017-2021 ani jeden mieszkaniec gminy nie korzystał ze świadczeń pomocy społecznej z powodu narkomanii oraz z tytułu przemocy w rodzinie. Nie można jednak uznać, iż problemy związane z różnego rodzaju uzależnieniami nie dotyczą mieszkańców gminy Komarów-Osada. Problem, tak jak w przypadku całego kraju, występuje. Jest on jednak bardzo trudny do zmierzania za pomocą konkretnych danych. Często osoby borykające się z uzależnieniami nie są kierowane na żadne leczenie stąd brak danych na ich temat. Ze względu na bariery mentalne (głównie członków rodzin przed stygmatyzacją) czy utarte schematy i zachowania, otaczające społeczeństwo daje ciche przyzwolenie na kontynuowanie uzależnień.

Kolejny z elementów świadczących o problemach społecznych występujących na terenie gminy to liczba dzieci do 17 r. ż., korzystających z dożywiania. W latach 2017-2021 liczba tych osób kształtowała się na następującym poziomie: 76, 75, 40, 34 i 33. Widzimy, że liczba ta uległa zmniejszeniu o 56,58% w badanym okresie. W całym okresie odniesienia najwyższa liczba mieszkańców do 17 r. ż. korzystających z dożywiania pochodziła z jednostki Komarów Wieś.

Tabela 25 Liczba dzieci (do 17 roku życia włącznie) korzystających z dożywiania w gminie Komarów-Osada w latach 2017-2021 z podziałem na jednostki referencyjne

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba dzieci korzystających z dożywiania				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	0	0	0	0	1
2.	Dub	7	7	4	6	4
3.	Huta Komarowska	0	0	0	0	2
4.	Janówka Wschodnia	0	0	0	0	1
5.	Janówka Zachodnia	4	4	4	3	3
6.	Kadłubiska	2	2	0	0	0
7.	Komarów Dolny	2	2	1	1	2
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	8	9	2	1	2
10.	Komarów Wieś	12	11	6	6	4
11.	Kraczew	0	0	0	0	0
12.	Krzywystok	5	6	4	1	2
13.	Księżostany	2	2	2	2	1

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba dzieci korzystających z dożywiania				
		2017	2018	2019	2020	2021
14.	Ruszczyzna	7	7	0	0	0
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	6	6	2	1	0
18.	Tomaszówka	0	0	0	0	0
19.	Tuczapy	2	2	2	2	1
20.	Wolica Brzozowa	3	3	3	4	1
21.	Wolica Śniatycza	11	10	5	4	8
22.	Zubowice	5	4	5	3	1
Suma:		76	75	40	34	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

Ostatni z poddanych analizie elementów dotyczy kwestii przemocy w rodzinie⁵. Podobnie jak uzależnienia, przemoc w rodzinie stanowi temat tabu. Stąd bardzo trudno jest pozyskać dane umożliwiające natężenie tego zjawiska. Mając na względzie jego złożoność i wieloaspektowość bardzo trudno jest oszacować faktyczną skalę osób, których to zjawisko dotyka. Jest to związane z faktem, że bardzo często przemoc domowa jest ukrywana i spora część osób, które jej doświadczają, nie decyduje się na ujawnienie i zwrócenie się o pomoc do instytucji działających w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy. Zdecydowanie najpoważniejszą trudnością w diagnozowaniu wielkości zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie wiarygodnych i rzeczywistych danych, charakteryzujących rozmiar przemocy, bowiem z wielu przyczyn przemoc w rodzinie jest problemem ukrytym.

Zgodnie z danymi GOPS, ze świadców z tytułu przemocy w rodzinie nie korzystał ani jeden mieszkaniec gminy w okresie 2017-2021. W celu przeanalizowania natężenia tego zjawiska pozyskano więc informacje w zakresie wydanych na terenie gminy Komarów-Osada Niebieskich Kart. Liczba tychże kart w latach 2017-2021 wynosiła odpowiednio: 12, 29, 16, 26 i 26., czyli wzrosła o 116,67%. Największa liczba osób, które posiadały w badanym okresie Niebieską Kartę zamieszkiwały Komarów-Osadę, Komarów Wieś i Wolicę Śniatyczą.

Tabela 26 Liczba Niebieskich Kart wydanych na terenie gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021 r. z podziałem na jednostki referencyjne

⁵ Przemoc w rodzinie polega na umyślnym działaniu i zaniechaniu naruszającym prawa lub dobra osobiste członków rodziny i osób wspólnie zamieszkujących. W szczególności chodzi tu o narażenie tych osób na utratę życia, zdrowia, naruszenie ich godności, netykalności cielesnej, a także wolności (w tym seksualnej). Przemoc charakteryzuje wyrządzanie szkody na zdrowiu fizycznym i psychicznym drugiej osoby, spowodowanie jej cierpienia i krzywdy moralnej.

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba Niebieskich Kart				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Antoniówka	0	0	2	2	2
2.	Dub	4	9	0	8	2
3.	Huta Komarowska	0	0	0	0	0
4.	Janówka Wschodnia	0	1	0	0	0
5.	Janówka Zachodnia	0	1	0	0	4
6.	Kadłubiska	0	0	0	2	0
7.	Komarów Dolny	0	0	0	0	1
8.	Komarów Górny	0	0	0	0	0
9.	Komarów-Osada	2	4	6	8	10
10.	Komarów Wieś	0	2	2	2	1
11.	Kraczew	2	0	0	0	0
12.	Krzywystok	0	0	0	0	0
13.	Księżostany	0	0	0	0	0
14.	Ruszczyzna	0	2	0	0	0
15.	Sosnowa-Dębowa	0	0	0	0	0
16.	Swaryczów	0	0	0	0	0
17.	Śniatycze	0	0	2	1	0
18.	Tomaszówka	0	0	0	0	0
19.	Tuczapy	0	2	0	0	1
20.	Wolica Brzozowa	0	0	0	0	0
21.	Wolica Śniatycka	0	6	2	0	2
22.	Zubowice	0	0	0	0	0
Suma:		12	29	16	26	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadle

Przedstawione powyżej dane nie pozwalają jednak w sposób wyczerpujący na identyfikację obszarów, w których następuje szczególne natężenie zjawisk kryzysowych. Do przeprowadzenia precyzyjnej identyfikacji tychże obszarów, konieczne jest zastosowanie kryterium uwzględniającego potencjał ludnościowy poszczególnej badanej jednostki analitycznej. Metodą, którą zastosowano, aby określić natężenie problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego była analiza zapotrzebowania mieszkańców poszczególnych jednostek referencyjnych na poszczególne formy pomocy społecznej. Przeanalizowano ogólne natężenie terytorialne osób pobierających świadczenia GOPS oraz natężenie obszarowe pod względem problemów, które są najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy przez GOPS w Komarów-

Osada, tj. ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwała lub ciężka choroba.

Stąd w ramach analizy badaniu poddano następujące wskaźniki:

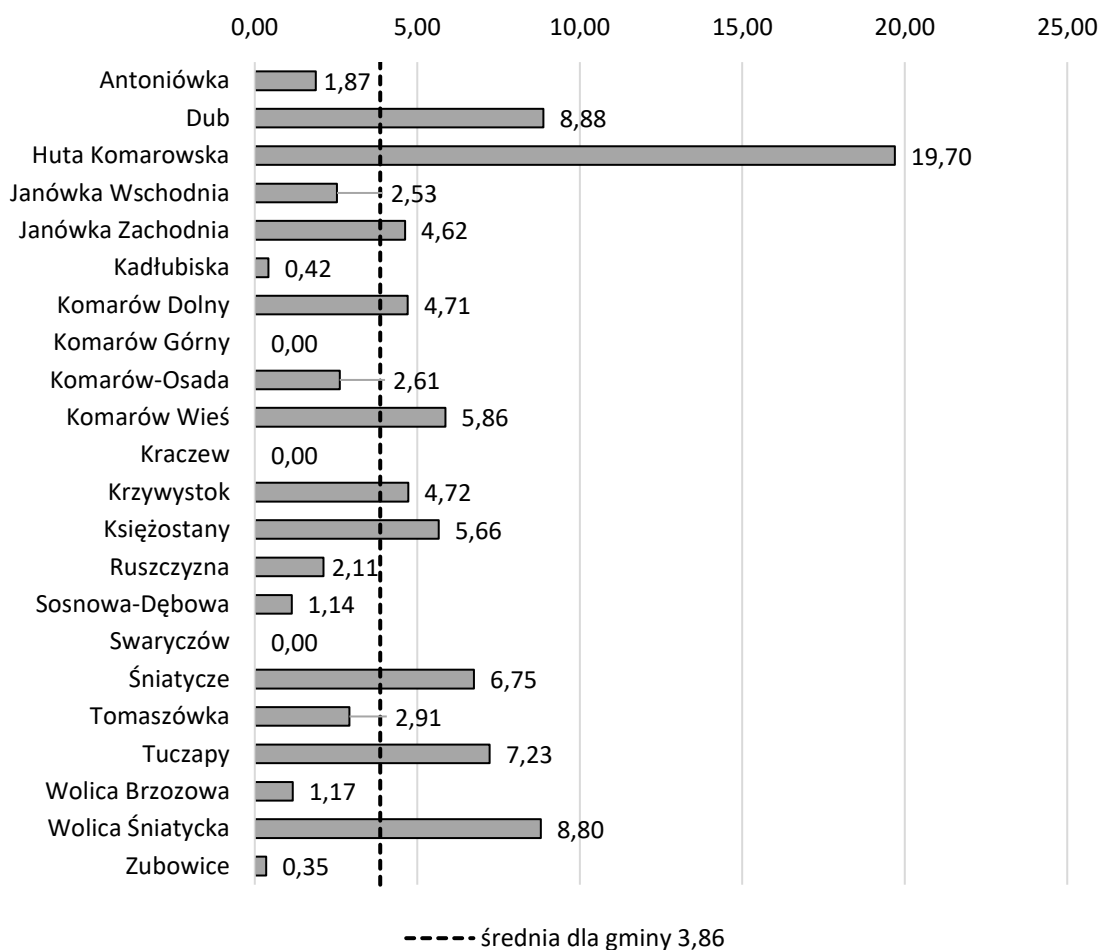
- 1) Liczba osób pobierających świadczenia GOPS przypadająca na 100 mieszkańców 2021 r.;
- 2) Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 3) Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 4) Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 5) Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 6) Liczba osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Dodatkowo, w poszczególnych jednostkach referencyjnych, przeanalizowano natężenie innych niekorzystnych zjawisk społecznych takich jak: przemoc w rodzinie i niedożywienie. W tym celu analizie poddano następujące wskaźniki:

- 1) Liczba dzieci i młodzieży korzystająca z dożywiania przypadająca na 100 dzieci w wieku do 17 roku życia w 2021 r.;
- 2) Liczba osób, które miały założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

W pierwszej kolejności analizie poddano wskaźnik udziału mieszkańców korzystających z różnego rodzaju świadczeń pomocy GOPS w Komarowie-Osadzie na 100 mieszkańców w 2021 roku. Przy uwzględnieniu potencjału ludnościowego poszczególnych jednostek referencyjnych, w 2021 roku najgorzej sytuacja prezentowała się w obszarach: Huta Komarowska, Dub, Wolica Śniatycka, Tuczap, Śniatycze, Komarów Wieś, Księżostany, Krzywystok, Komarów Dolny i Janówka Zachodnia. Osiągnięte wartości wskaźników przewyższają tutaj średnią wartość wskaźnika dla gminy, który wynosi 3,86. W jednostkach, w których wskaźnik przyjął wartości 0 (Komarów Górny, Kraczew i Swaryczów) ani jeden mieszkaniec nie korzystał w 2021 r. z pomocy społecznej.

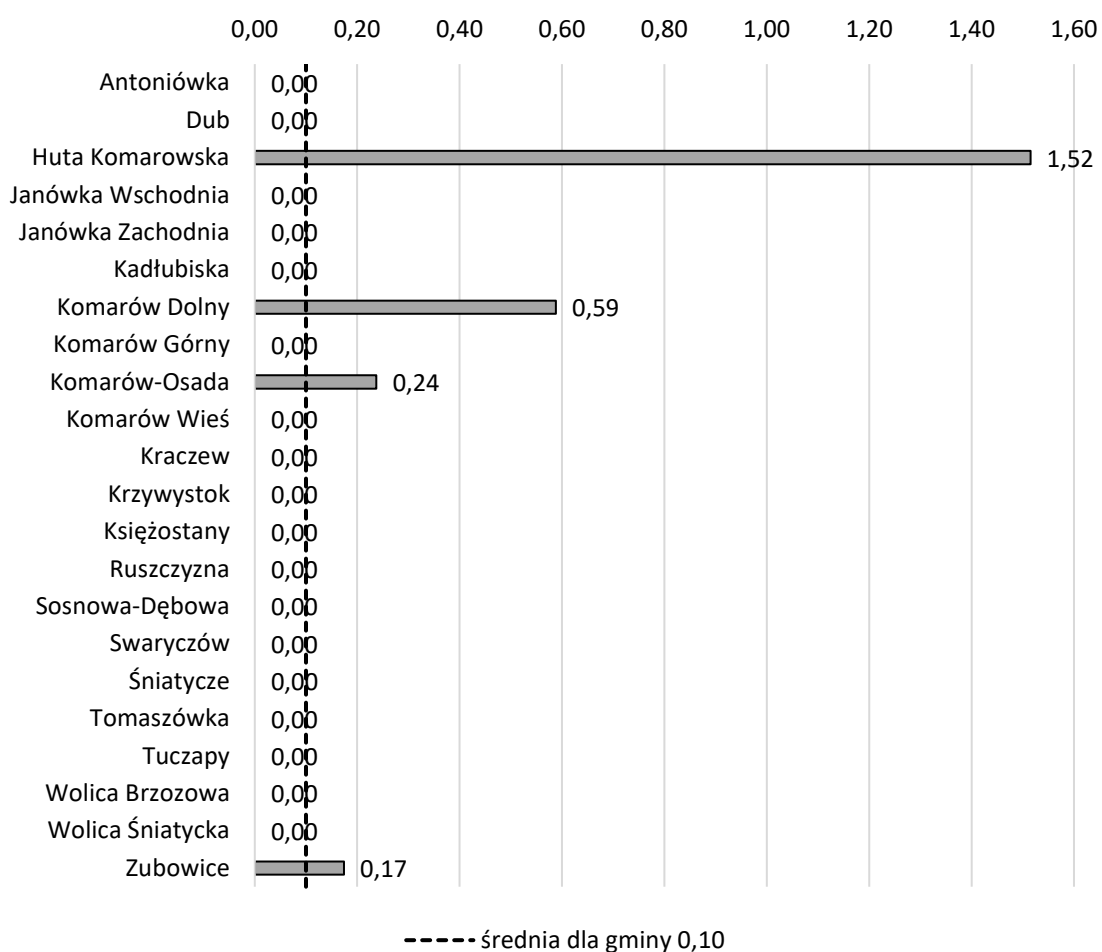
Wykres 17 Wskaźnik delimitacyjny nr 8 - Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadle

Kolejny ze wskaźników delimitacyjnych, dotyczący liczby osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu ubóstwa na 100 mieszkańców w 2021 r., wyniósł dla obszaru całej gminy 0,10. Na terenie czterech obszarów referencyjnych przyjął on wartości wyższe od średniej gminnej: Huta Komarowska, Komarów Dolny, Komarów-Osada i Zubowice. W pozostałych jednostkach, wyłączając Komarów Górny, Kraczew i Swaryczów (w tych jednostkach żaden mieszkaniec nie korzystał z GOPS), wskaźnik ten wyniósł w 2021 r. 0,00, ponieważ na tych obszarach nie odnotowano żadnych mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa.

Wykres 18 Wskaźnik delimitacyjny nr 9 - Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

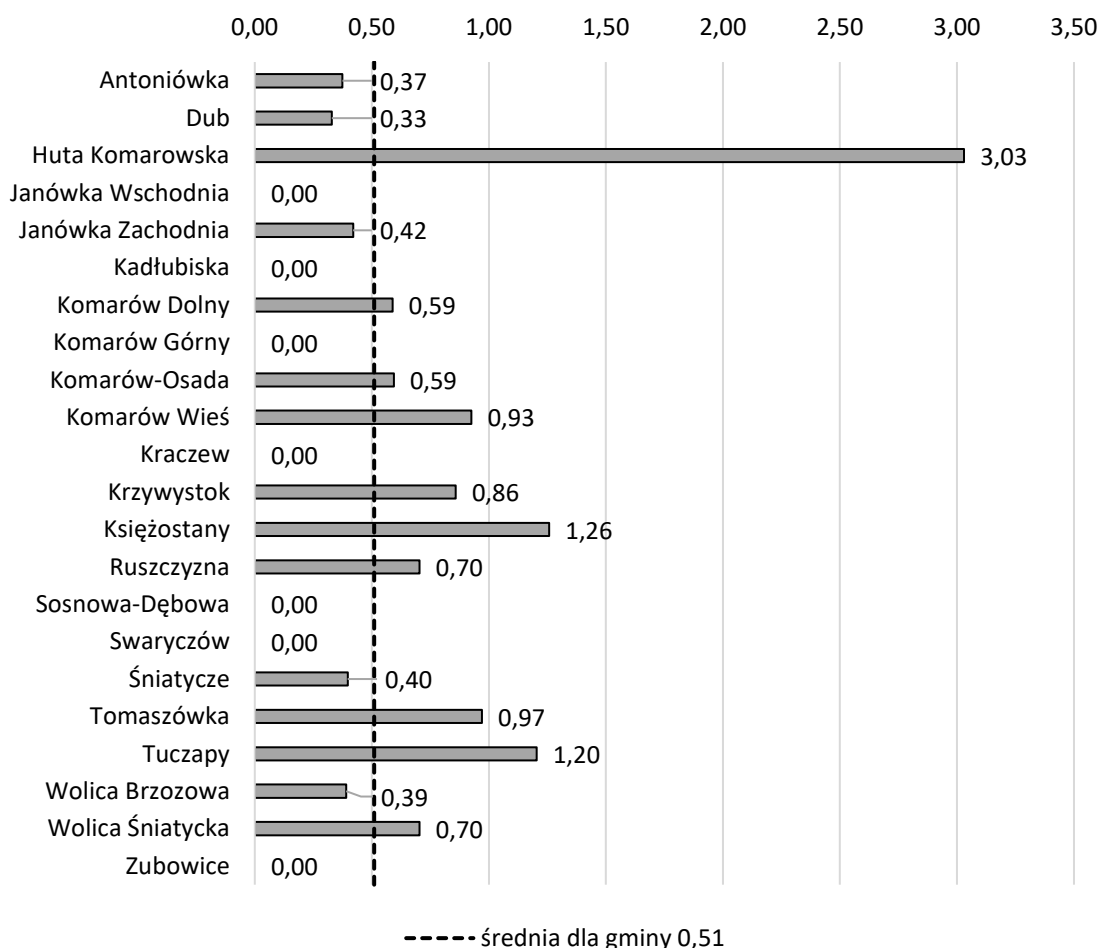
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

Wśród wskaźników delimitacyjnych tworzących syntetyczny wskaźnik problemów społecznych znajduje się również ten dotyczący liczby osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu bezrobocia w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r. W badanym okresie średnia wartość wskaźnika dla całej gminy wyniosła: 0,51. Przy uwzględnieniu potencjału ludnościowego poszczególnych jednostek referencyjnych, w 2021 roku najgorzej sytuacja prezentowała się obszarach referencyjnych, dla których wskaźnik przyjmował wartości powyżej ww. średniej dla gminy. W gronie tym znalazły się następujące jednostki: Huta Komarowska (2,52 punktów powyżej średniej), Księżostany (0,75 punktów powyżej średniej), Tuczapy (0,70 punktów powyżej średniej), Tomaszówka (0,46 punktów powyżej średniej), Komarów Wieś (0,42 punktów powyżej średniej), Krzywystok (0,35 punktów powyżej średniej), Ruszczyzna (0,20 punktów powyżej średniej), Wolica Śniatycka (0,20 punktów powyżej średniej), Komarów-Osada (0,09 punktów powyżej średniej) oraz Komarów Dolny (0,08 punktów powyżej średniej). Najlepiej sytuacja prezentowała się w jednostkach Komarów Górny, Kraczew i Swaryczów, gdzie ani jeden mieszkaniec nie korzystał z pomocy społecznej w ogóle, a także w jednostkach: Janówka Wschodnia, Kadłubiska,

Sosnowa-Dębowa i Zubowice, w których ani jeden beneficjent GOPS nie korzystał z pomocy z tytułu bezrobocia.

W jednostkach: Janówka Zachodnia, Śniatycze, Wolica Brzozowa, Antoniówka oraz Dub wskaźnik przyjął wartości poniżej średniej gminnej.

Wykres 19 Wskaźnik delimitacyjny nr 10 - Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

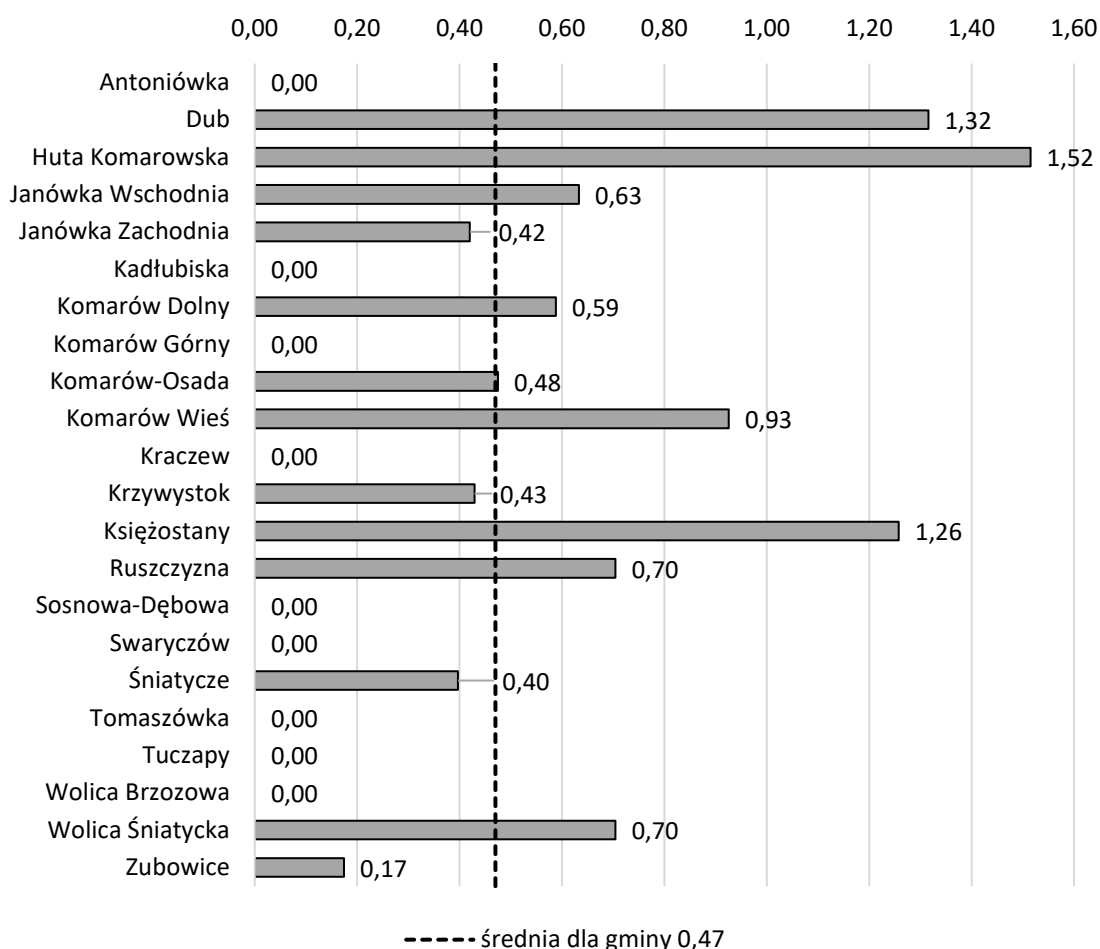

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osady

Natężenie terytorialne problemów społecznych zostało zweryfikowane również za pomocą wskaźnika obrazującego liczbę osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu niepełnoprawności przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r. Średnia wartość analizowanego wskaźnika dla całej gminy kształtuje się na poziomie: 0,47. Największe natężenie tego problemu możemy zaobserwować w następujących obszarach: Huta Komarowska, Dub, Księżostany, Komarów Wieś, Ruszczyzna, Wolica Śniatyczna, Janówka Wschodnia, Komarów Dolny i Komarów-Osada. W tych jednostkach wartość wskaźnika była wyższa od średniej gminnej. W Krzywymstoku, Janówce Zachodniej, Śniatyczach i Zubowicach przyjął z kolei wartości niższe od średniej dla całej gminy, ale wyższe niż 0. W pozostałych 6 jednostkach wskaźnik wyniósł 0,00, gdyż

żaden mieszkaniec nie korzystał w 2021 r. z pomocy społecznej w związku z niepełnosprawnością (Antoniówka, Kadłubiska, Sosnowa-Dębowa, Tomaszówka, Tuczapy i Wolica Brzozowa).

Wykres 20 Wskaźnik delimitacyjny nr 11 - Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadle

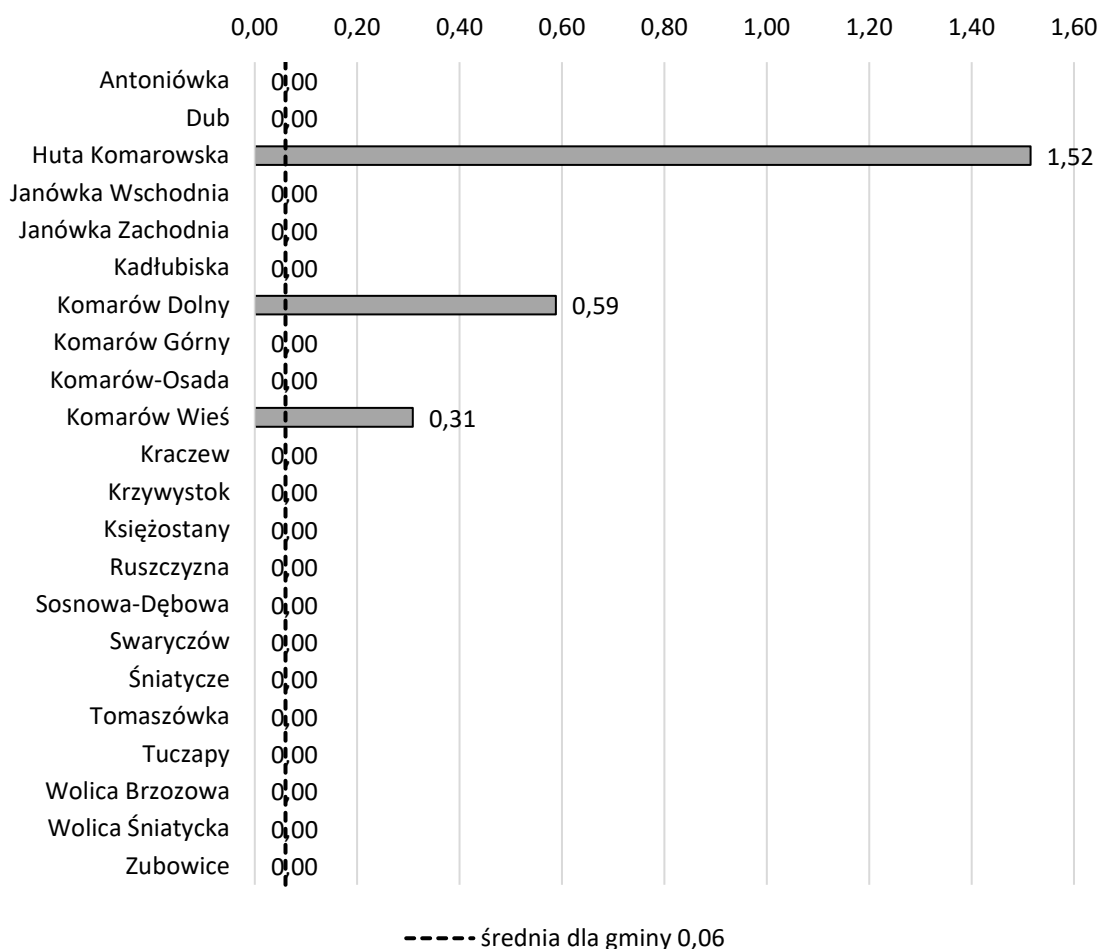
Analizując problemy społeczne występujące na terenie gminy Komarów-Osada warto również zwrócić uwagę na zdolność mieszkańców do prawidłowego funkcjonowania w społeczności, w tym radzenie sobie z bieżącymi sprawami. W celu wyselekcjonowania obszarów o szczególnym natężeniu niekorzystnych zjawisk występujących w rodzinach dokonano analizy wskaźnika prezentującego liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r. Średnia wartość wskaźnika w omawianym zakresie wyniosła 0,06 w 2021 r. Przekroczenie tej wartości odnotowano kolejno w: Hucie Komarowskiej (1,52), Komarowie Dolnym (0,59) i Komarowie Wsi (0,31). Najlepszą sytuację możemy zaobserwować w pozostałych jednostkach referencyjnych, gdzie wskaźnik przyjął wartości 0,00:

- Antoniówka, Dub, Janówka Wschodnia, Janówka Zachodnia, Kadłubiska, Komarów-Osada, Krzywystok, Księżostany, Ruszczyzna, Sosnowa-Dębowa, Śniatycze, Tomaszówka, Tuczapy, Wolica

Brzozowa, Wolica Śniatycka i Zubowice – na tych obszarach żaden z mieszkańców nie korzystał z pomocy GOPS z ww. powodów;

- Komarów Górny, Kraczew i Swaryczów – na tych obszarach żaden z mieszkańców nie był beneficjentem pomocy społecznej.

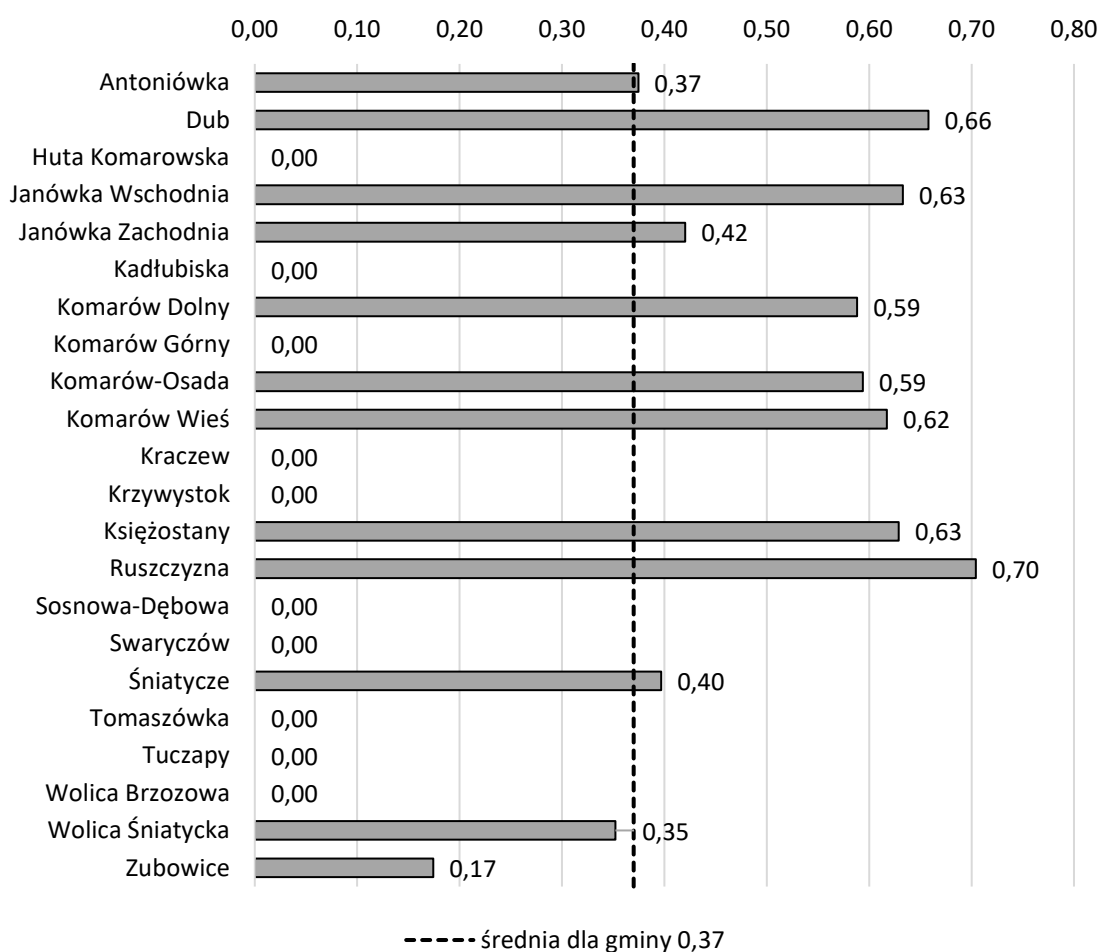
Wykres 21 Wskaźnik delimitacyjny nr 12 - Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadle

W ramach tworzenia sumarycznego wskaźnika natężenia negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy Komarów-Osada badaniu poddano terytorialny rozkład wartości wskaźnika odnoszącego się do liczby osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców. Średnia wartość tego wskaźnika wyniosła 0,37. Z najmniej korzystną sytuacją mamy do czynienia w obrębie następujących jednostek analitycznych: Ruszczyna (0,70), Dub (0,66), Janówka Wschodnia (0,63), Księżostany (0,63), Komarów Wieś (0,62), Komarów-Osada (0,59), Komarów Dolny (0,59), Janówka Zachodnia (0,42), Śniatycze (0,40) oraz Antoniówka (0,37).

Wykres 22 Wskaźnik delimitacyjny nr 13 - Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

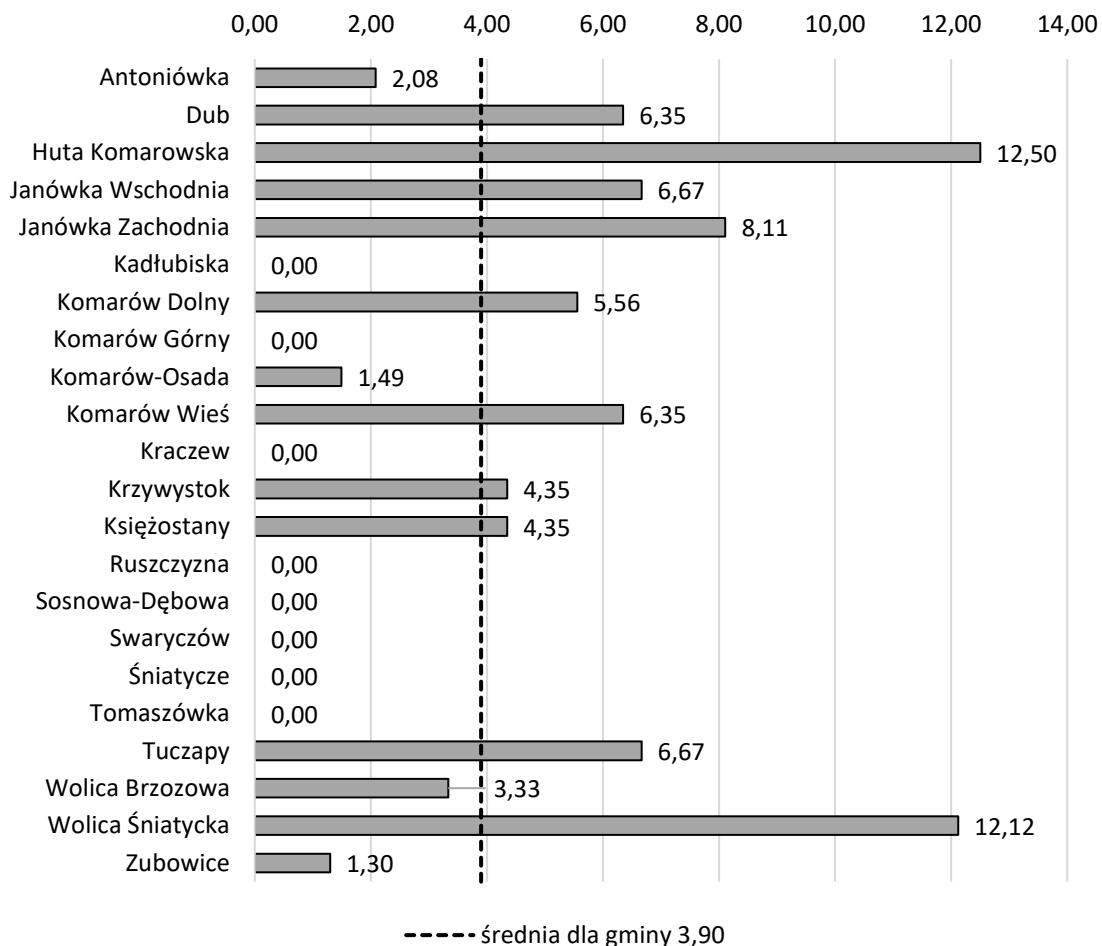

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarówie-Osadle

Problemy związane z wykluczeniem społecznym odciskają piętno na bieżących sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym zapewnienia odpowiedniego wyżywienia dla członków rodzin. Na potrzeby niniejszego opracowania, analiza kwestii związanych z szeroko pojmowanym problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego na terenie gminy Komarów-Osada została uzupełniona o wskaźnik związany z pomocą finansową skierowaną do osób o niskich dochodach. Wskaźnik, który został poddany analizie to liczba dzieci korzystających z programów dożywiania przypadająca na 100 dzieci do 17 roku życia w 2021 r. Głównym celem realizowanego wsparcia jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. W efekcie analizy ww. wskaźnika uzyskano średnią wartość dla gminy wynoszącą 3,90. Najbardziej niekorzystna sytuacja w tym zakresie występuje w jednostkach referencyjnych, w których badany wskaźnik przyjął wartości wyższe od średniej dla gminy, czyli kolejno: Huta Komarowska (12,50), Wolica Śniatycza (12,12), Janówka Zachodnia (8,11), Janówka Wschodnia (6,67), Tuczapy (6,67), Dub (6,35), Komarów Wieś (6,35), Komarów

Dolny (5,56), Krzywystok (4,35) oraz Księżostany (4,35). W 8 jednostkach referencyjnych sytuacja jest najbardziej korzystna, gdyż na ich terenie żadne z dzieci do 17 r. ż nie korzystało w 2021 z programów dożywiania. Natomiast w 4 jednostkach wskaźnik przyjął wartości poniżej średniej gminnej i jednocześnie powyżej 0,00.

Wykres 23 Wskaźnik delimitacyjny nr 14 - Liczba dzieci korzystających z dożywiania przypadająca na 100 dzieci do 17 roku życia w 2021 r.

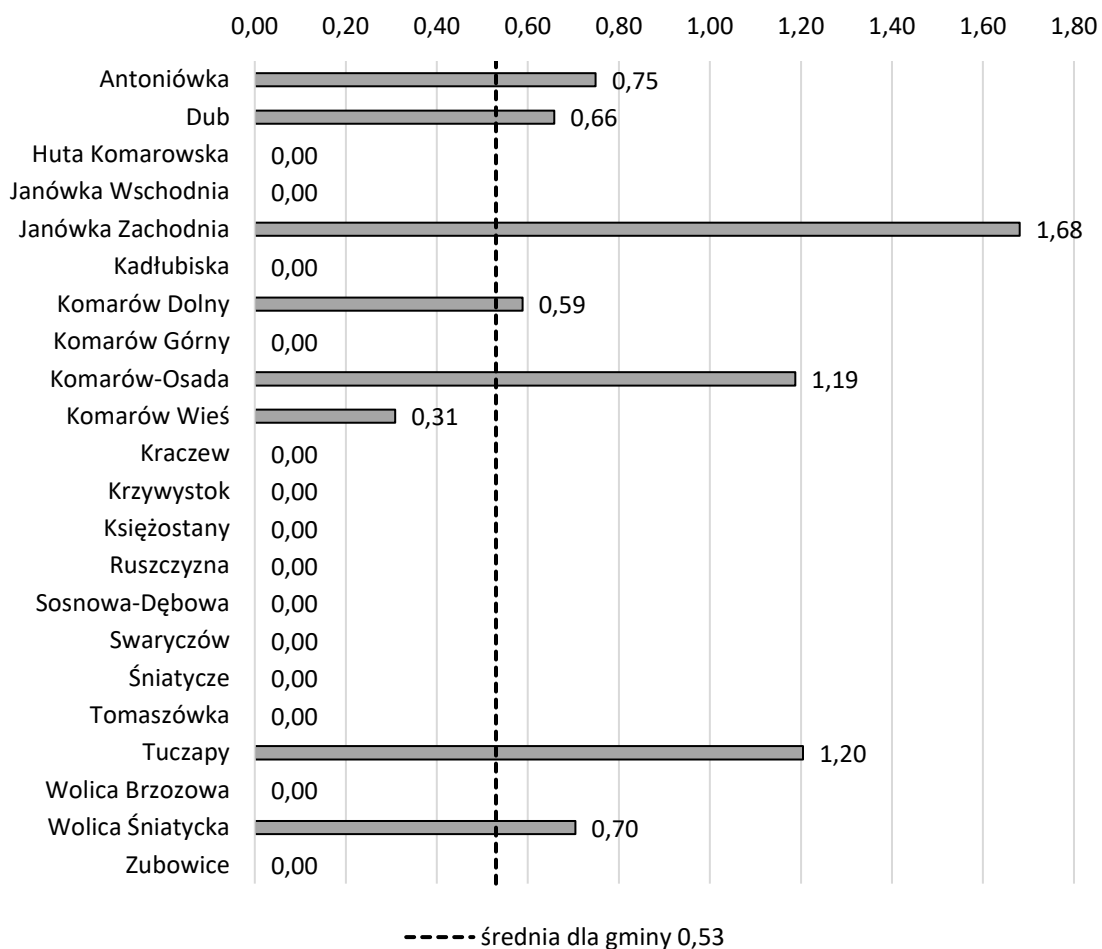

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

Ostatni wskaźnik zbadany w ramach przedmiotowej części opracowania dotyczy występującej w rodzinach przemocy. W tym celu zbadano rozkład terytorialny wskaźnika: liczba mieszkańców, którzy mają założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r. Średnia wartość wskaźnika dla gminy ukształtowała się na poziomie: 0,53. Najgorszą sytuację odnotowano w jednostce Janówka Zachodnia, na terenie którego wskaźnik przyjął wartość ponad 3 krotnie wyższą od średniej gminnej. W kolejnych sześciu jednostkach (Tuczapy, Komarów-Osada, Antoniówka, Wolica Śniatycka, Dub i Komarów Dolny) wskaźnik również przyjął wartości wyższe od średniej gminnej (odpowiednio: 1,20; 1,19; 0,75; 0,70; 0,66; 0,59). Jedynym obszarem, w którym wskaźnik kształtował się na poziomie niższym od średniej gminnej, a wyższym niż 0,00, była jednostka Komarów Wieś (0,31). W zdecydowanej większości

jednostek żaden z mieszkańców nie miał założonych Niebieskiej Karty, stąd wskaźnik przyjęt w nich wartości 0,00.

Wykres 24 Wskaźnik delimitacyjny nr 15 - Liczba Niebieskich Kart przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Zagrożenie lub występujący stan wykluczenia społecznego, będące efektem ubóstwa, bezrobocia, braku umiejętności prawidłowego funkcjonowania w otaczającym środowisku, odciska piętno na całych rodzinach i prowadzi do wielu ich dysfunkcji. Rodzina dysfunkcyjna jest zamknięta, zakłamana (chroni „tajemnicę rodzinną”), panuje w niej zaburzona komunikacja i zamieszanie co do ról. Jest nastawiona raczej na sztywne utrzymanie systemu rodzinnego, niż na rozwój swoich członków. Wśród najczęściej występujących dysfunkcji należy wymienić: alkoholizm, inne uzależnienia lub choroby psychiczne w rodzinie, przemoc fizyczną lub psychiczną, psychiczne opuszczenie dzieci (nieobecność emocjonalna rodziców), chłód emocjonalny, czynne odrzucanie i dewaluowanie dziecka, nadużycia emocjonalne. Jednocześnie często rodziny (ze względu na utarte schematy czy mentalność) ukrywają swoje problemy ze względu na strach przed stygmatyzacją. Takie zjawiska występujące w okresie w jakim kształtuje się młoda osoba często rzutują na jej predyspozycjach rozwojowych oraz osobowości w sposób negatywny.

4.2.4 ZŁY STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW I NIEPEŁNOSPRAWOŚĆ

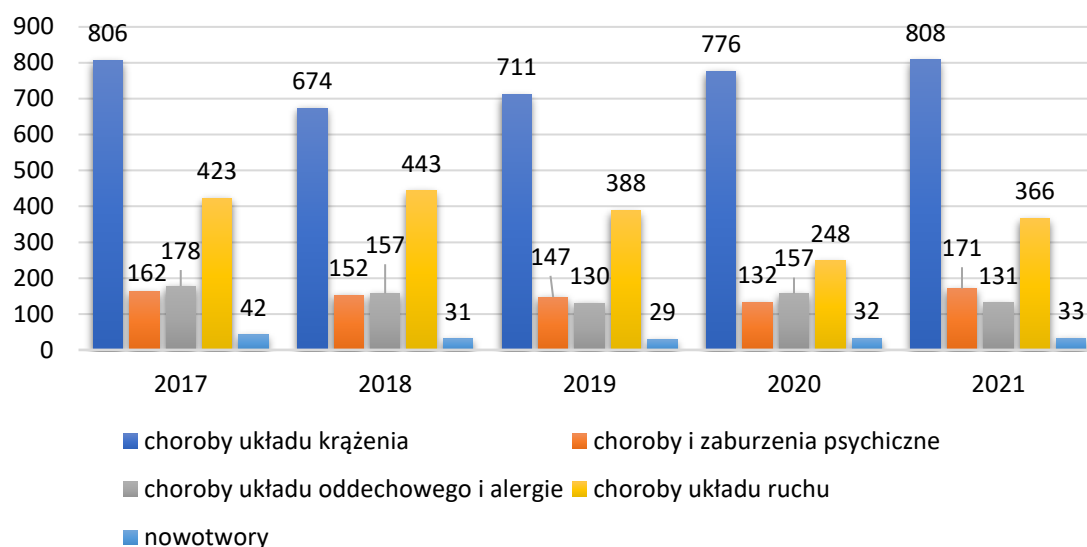
Wśród negatywnych zjawisk w sferze społecznej, które sygnalizowane są w dokumentach strategicznych (*Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Komarów-Osada*) oraz zgłaszane były bezpośrednio zarówno przez władze gminy Komarów-Osada, jak również społeczność lokalną, znajdują się także problemy zdrowotne ludności. Niewątpliwie o istotności tego problemu świadczy fakt, że kłopoty ze zdrowiem odciskają swoje piętno nie tylko na pojedynczych osobach dotkniętych chorobą, ale również na ich rodzinach, otoczeniu, a co za tym idzie, całej społeczności lokalnej. Kwestie stanu zdrowia mieszkańców są nierozdzielnie związane również z zagadnieniem niepełnosprawności.

Na terenie gminy Komarów-Osada działają dwa Niepubliczne Zakład Opieki Zdrowotnej, znajdują się dwie apteki oraz działają trzy gabinety stomatologiczne. Specjalistyczne wsparcie z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy świadczone są przez Przychodnię Salmed Anna i Lech Sikora Sp. J. Poradnia Lekarza POZ. Świadczy ona usługi w zakresie ambulatoryjnej podstawowej opieki zdrowotnej. Najbliżej usytuowany względem gminy szpital znajduje się w Zamościu.

Kwestia zebrania danych dotyczących stanu zdrowia mieszkańców, ze względu na ochronę danych osobowych oraz rozproszenie informacji o stanie pacjentów (część mieszkańców korzysta z usług ochrony zdrowia w prywatnych gabinetach lekarskich ulokowanych głównie w Zamościu), jest bardzo trudna. W związku z tym, analizę w zakresie badanego obszaru tematycznego przeprowadzono w oparciu o dane, które były możliwe do uzyskania. Są to dane udostępnione przez ośrodki zdrowia umiejscowione w Komarowie-Osady, które jako placówki ochrony zdrowia pierwszego kontaktu dysponują najbardziej wiarygodnymi danymi w zakresie stanu zdrowia mieszkańców gminy.

Zgodnie z pozyskanymi danymi, w latach 2017-2021 największa liczba mieszkańców gminy Komarów-Osada odczuwała dolegliwości związane z chorobami układu krążenia. Na przestrzeni pięciu lat liczba osób mających problemy związane z tego rodzajami schorzeń uległa nieznacznemu wzrostowi. Liczba ta wzrosła o 2, czyli o ok. 0,25%. Kolejną, licznie reprezentowaną grupę mieszkańców stanowią chorujący na choroby układu ruchu. Ich liczba utrzymuje się co prawda na wysokim poziomie, natomiast w badanym okresie odnotowano spadek mieszkańców chorujących na te schorzenia z 423 w 2017 r. do 366 w 2021 r., czyli o 57 osób (tj. o 13,48%). Dane rzeczywiste wskazują, iż najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy chorujący na nowotwory. Spada liczba osób chorujących na tego rodzaju choroby, o 9 osób (21,43%).

Wykres 25 Liczba mieszkańców gminy Komarów-Osada chorujących w latach 2017-2021 wg kryterium rodzaju schorzenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ-ów w Komarowie-Osadzie

W zakresie wszystkich wyżej wymienionych schorzeń najliczniejsza grupa mieszkańców mających problemy zdrowotne zamieszkuje jednostkę Komarów-Osada. W dalszej kolejności plasują się: Zubowice, Komarów Wieś i Wolica Brzozowa. W poniższej tabeli zaprezentowano liczbę osób chorujących na poszczególne rodzaje schorzeń w 2021 r. w podziale na poszczególne jednostki referencyjne.

Tabela 27 Liczba mieszkańców gminy Komarów-Osada chorujących na poszczególne schorzenia w 2021 r. wg jednostek referencyjnych

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba chorujących mieszkańców				
		choroby układu krążenia	choroby i zaburzenia psychiczne	choroby układu oddechowego i alergie	choroby układu ruchu	nowotwory
1.	Antoniówka	35	8	5	15	1
2.	Dub	35	11	4	17	3
3.	Huta Komarowska	6	0	2	2	0
4.	Janówka Wschodnia	31	7	8	18	0
5.	Janówka Zachodnia	32	8	6	25	2
6.	Kadłubiska	26	6	2	14	3
7.	Komarów Dolny	36	6	3	16	1
8.	Komarów Górny	9	5	1	5	0
9.	Komarów-Osada	163	38	30	73	6
10.	Komarów Wieś	72	11	16	30	2
11.	Kraczew	6	2	2	4	0
12.	Krzywystok	34	5	7	18	1
13.	Księżostany	30	14	3	6	0
14.	Ruszczyna	35	6	4	10	2
15.	Sosnowa-Dębowa	13	3	2	6	2
16.	Swaryczów	11	1	0	3	2
17.	Śniatycze	32	4	4	19	1
18.	Tomaszówka	15	4	3	8	1

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego	Liczba chorujących mieszkańców				
		choroby układu krążenia	choroby i zaburzenia psychiczne	choroby układu oddechowego i alergię	choroby układu ruchu	nowotwory
19.	Tuczapy	12	4	9	5	1
20.	Wolica Brzozowa	48	7	7	19	4
21.	Wolica Śniatycka	28	6	2	13	1
22.	Zubowice	99	15	11	40	0
Suma:		808	171	131	366	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ-ów w Komarów-Osada

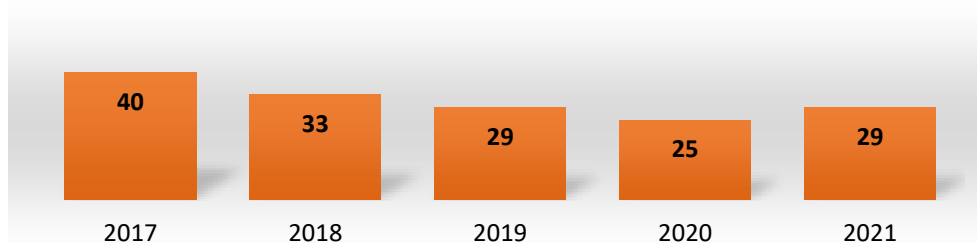
Z zagadnieniem stanu zdrowia mieszkańców związana jest nierozzerwalnie kwestia niepełnosprawności, która to stanowi istotny czynnik negatywnie wpływający na stopień aktywności, położenie społeczno-ekonomiczne oraz wynikającą z tego sytuację życiową jednostek. Jednocześnie stanowi „zjawisko”, które nabiera coraz większego znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw. Zgodnie z badaniami, udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej populacji ludności poszczególnych krajów, w zależności od zastosowanej definicji terminu „niepełnosprawność”, sięga od kilkunastu procent do jednej piątej ogółu ludności⁶. W skali globalnej widać wyraźną tendencję wzrostu liczby osób niepełnosprawnych. Wpływ na to mają przede wszystkim zmiany cywilizacyjne, tj. postęp wiedzy i technologii medycznych, systematyczne wydłużanie się ludzkiego życia wskutek wdrożenia mechanizmów zarządzania zdrowiem publicznym i ogólnego wzrostu dobrobytu, a także zmiany kulturowe, odnoszące się do kwestii zdrowia, sprawności fizycznej i intelektualnej oraz wzorów pełnienia ról społecznych. Nie trendy demograficzne czy zjawiska statystyczne, związane z systematycznie zwiększającą się liczbą osób z niepełnosprawnościami, stanowią najistotniejszy aspekt znaczenia tego procesu dla współczesnych społeczeństw. Równie ważny jest jej społeczny czy kulturowy wymiar. W konsekwencji osoby z niepełnosprawnościami, które nie dostosują się w wystarczający sposób do funkcjonowania w otoczeniu ogółu społeczeństwa, nie mogą uczestniczyć w zwykłych aktywnościach społecznych i w związku z tym znajdują się poza głównym nurtem aktywności społeczeństwa, wobec czego kompensowane jest to im poprzez wyłącznie świadczenia finansowe i zinstytucjonalizowane formy opieki na rzecz nowego modelu społecznego niepełnosprawności. W kontekście tym niepełnosprawność jest rodzajem dyskryminacji, której przewyciężenie wymaga przede wszystkim działania społecznego, wysiłku zbiorowego, dokonania zmiany społecznej.

Zgodnie z danymi GOPS w Komarowie-Osadle, w roku 2021 (w porównaniu z rokiem 2017) zmniejszyła się liczba osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących teren gminy Komarów-Osada z 40 do 29 osób (spadek o 27,50%). Liczba mieszkańców z niepełnosprawnościami powyżej 18 roku życia

⁶ Polscy niepełnosprawni – od kompleksowej diagnozy do nowego modelu polityki społecznej”, pod red. Barbary Gąciarz i Seweryna Runickiego; Wydawnictwa AGH; Kraków 2014

wynosiła w latach 2017-2021 odpowiednio: 31, 29, 26, 23 i 27, natomiast poniżej 18 roku życia: 9, 4, 3, 2 i 2.

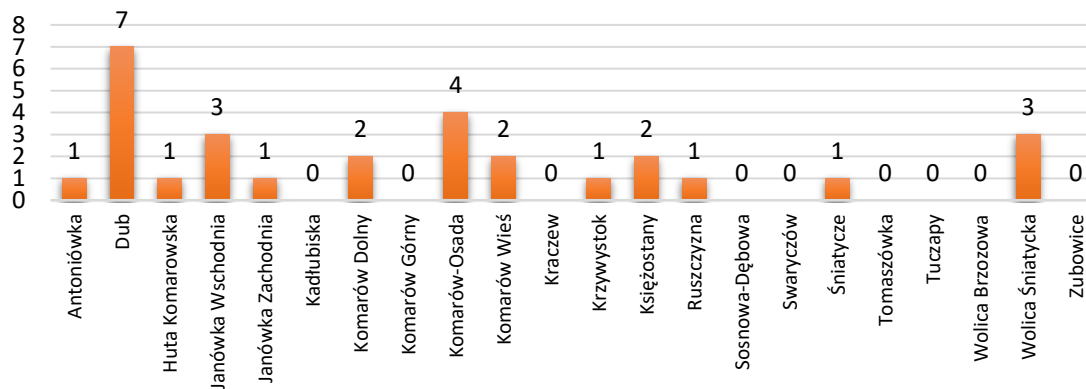
Wykres 26 Liczba osób z niepełnosprawnościami w gminie Komarów-Osada w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

W 2021 r. najwięcej osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy Komarów-Osada, zarówno poniżej jak i powyżej 18 roku życia, zamieszkiwało jednostkę Dub. Liczba ta wyniosła 7 osób, co stanowiło 24,14% (czyli prawie 1/4) wszystkich mieszkańców z niepełnosprawnościami. Najmniejsza liczba osób z niepełnosprawnościami zamieszkiwała w 2021 r. w jednostkach: Antoniówka, Huta Komarowska, Janówka Zachodnia, Krzywystok, Ruszczyzna i Śniatycze (po jednej osobie). W 9 jednostkach nie odnotowano żadnej osoby z niepełnosprawnością w 2021 r.

Wykres 27 Liczba osób z niepełnosprawnościami w gminie Komarów-Osada w 2021 r. w podziale na jednostki referencyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

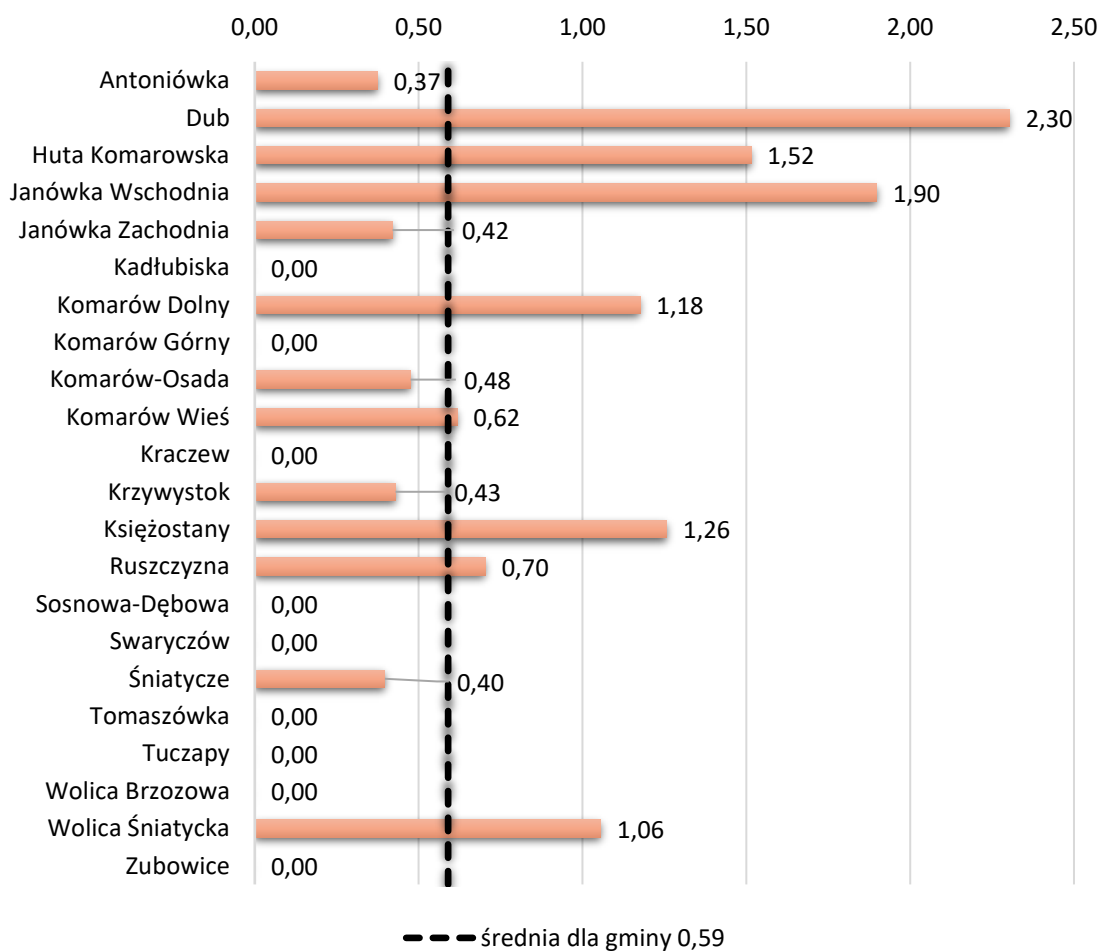
W celu wytypowania obszarów charakteryzujących się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk w zakresie stanu zdrowia mieszkańców oraz problemów związanych z niepełnosprawnościami analizie poddano wskaźniki uwzględniające potencjał ludnościowy poszczególnych obszarów referencyjnych. Podobnie jak w przypadku wyżej zaprezentowanych zagadnień, analizę tę przeprowadzono w oparciu o dane dotyczące rodzajów schorzeń dotyczących największą liczbę mieszkańców. Wytypowano dwa najbardziej rozpowszechnione wśród mieszkańców rodzaje schorzeń, tj. choroby układu krążenia oraz choroby układu ruchu. Dodatkowo, przeanalizowano rozkład terytorialny mieszkańców borykających się z problemem różnego rodzaju niepełnosprawności.

Wobec powyższego, w ramach tworzenia sumarycznego wskaźnika natężenia niekorzystnych zjawisk społecznych przeanalizowano następujące wskaźniki:

- liczba osób z niepełnosprawnościami przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- liczba osób chorujących na choroby układu krążenia na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- liczba osób chorujących na choroby układu ruchu na 100 mieszkańców w 2021 r.

Pierwszym wskaźnikiem, który wzięto pod uwagę analizując natężenie negatywnych zjawisk społecznych w obrębie stanu zdrowia mieszkańców Komarów-Osada, była liczba osób z niepełnosprawnościami przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r. W gminie wskaźnik ten wyniósł 0,59. W 8 jednostkach był on wyższy od średniej gminnej, w 9 wyniósł 0,00, a w pozostałych kształtował się na poziomie niższym od średniej. Najgorzej sytuacja przedstawiała się w jednostce Dub, gdzie badany wskaźnik był prawie czterokrotnie wyższy od średniej w gminie. Natomiast najniższą wartość przyjął w Antoniówce.

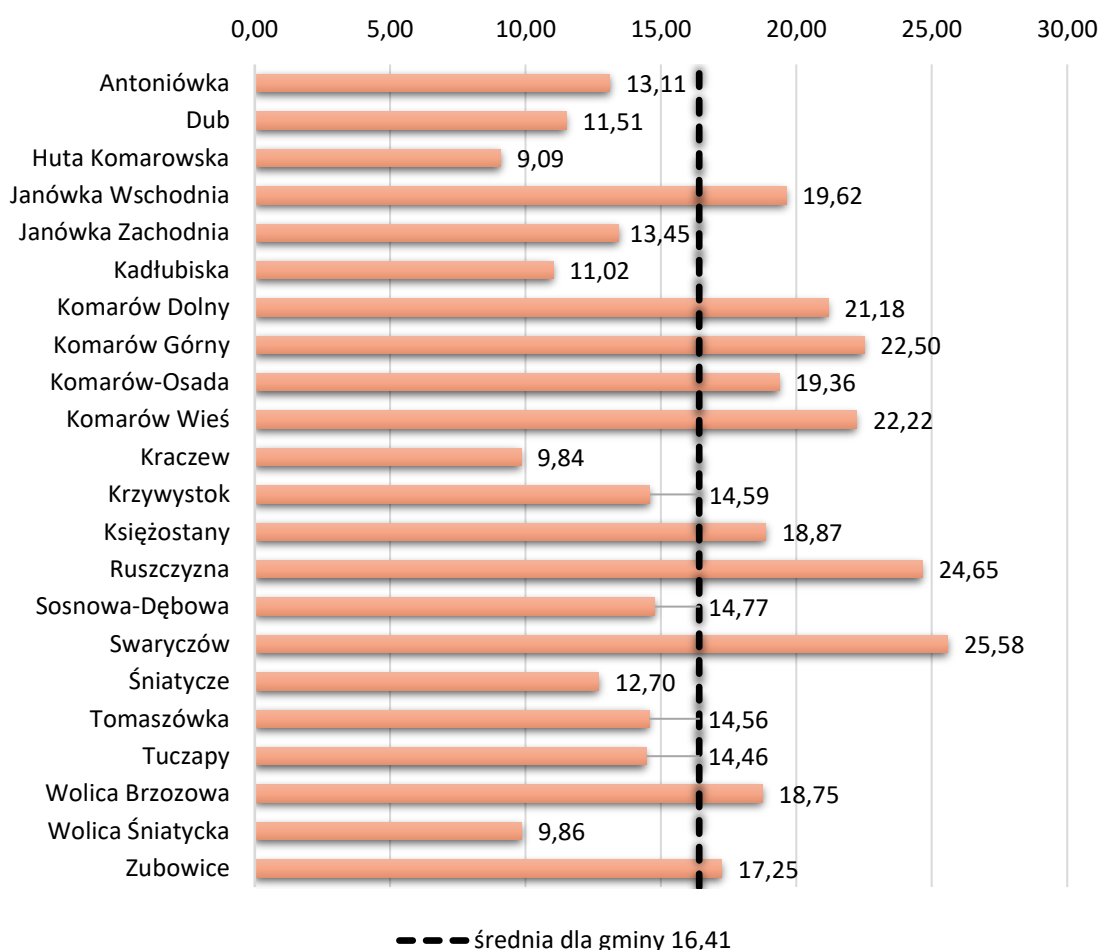
Wykres 28 Wskaźnik delimitacyjny nr 16 - Liczba osób z niepełnosprawnościami przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarowie-Osadzie

W przypadku drugiego ze wskaźników, tj. liczby osób chorujących na choroby układu krążenia w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r., jego średnia wartość dla gminy kształtuje się na poziomie: 16,41. Osiągnięta wartość wskaźnika świadczy o dość wysokim natężeniu negatywnego zjawiska i nie napawa optymizmem na przyszłość. Może ona wskazywać, iż coraz większa liczba mieszkańców będzie potrzebowała pomocy w kwestiach zdrowotnych. Alarmująco wyglądają również dane uzyskane w ramach wyznaczonych jednostek referencyjnych, gdzie średnia wartość badanego wskaźnika została przekroczona w prawie połowie obszarów (10 jednostek), z czego najwyższe wartości zanotowano w obszarach: Swaryczów (25,58), Ruszczyzna (24,65), Komarów Górny (22,50), Komarów Wieś (22,22) oraz Komarów Dolny (21,18). Najkorzystniejszą sytuacją prezentuje się w Hucie Komarowskiej, gdzie badany wskaźnik przyjął wartość prawie dwukrotnie niższą od średniej gminnej (9,09).

Wykres 29 Wskaźnik delimitacyjny nr 17 - Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ-ów w Komarowie-Osadle

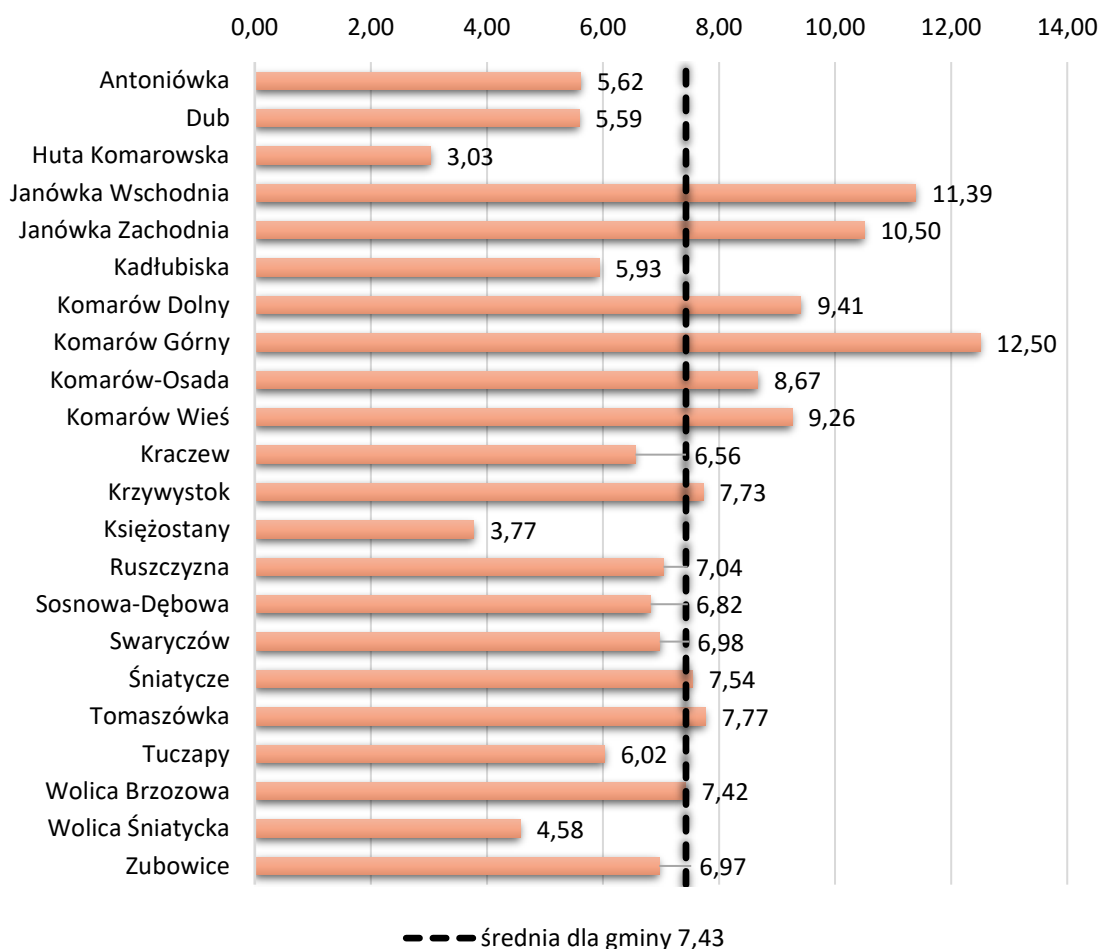
Ostatnim wskaźnikiem, który ujęto w analizie problemów zdrowotnych mieszkańców gminy Komarów-Osada, jest liczba chorujących na choroby układu ruchu w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

W 2021 r. wskaźnik ten wyniósł dla gminy wartość 7,43. W poniższych jednostkach badany wskaźnik kształtował się na poziomie wyższym od średniej gminnej:

- Komarów Górny – o 5,07 punktów powyżej średniej;
- Janówka Wschodnia – o 3,96 punktów powyżej średniej;
- Janówka Zachodnia – o 3,07 punktów powyżej średniej;
- Komarów Dolny – o 1,98 punktów powyżej średniej;
- Komarów Wieś – o 1,82 punktów powyżej średniej;
- Komarów-Osada – o 1,24 punktów powyżej średniej;
- Tomaszówka – o 0,33 punktów powyżej średniej;
- Krzywystok – o 0,29 punktów powyżej średniej;
- Śniatycze – o 0,11 punktów powyżej średniej.

Najkorzystniejszą sytuację obserwujemy w jednostce Huta Komarowska, gdzie wskaźnik przyjął najniższą wartość w gminie: 3,03.

Wykres 30 Wskaźnik delimitacyjny nr 18 - Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ-ów w Komarówie-Osadle

4.2.5 POZIOM EDUKACJI

Wśród najważniejszych zjawisk sfery społecznej, które zgodnie z zapisami ustawy należy poddać analizie, jest poziom edukacji. Niezwykle trudno jest obiektywnie zmierzyć poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym zjawiskiem odnosząc się do poszczególnych części gminy. Wybrano dane dotyczące szkół podstawowych z uwagi na fakt, iż w zakresie edukacji na tymże poziomie, obowiązuje w pierwszej kolejności rejonizacja związana z miejscem zamieszkiwania dziecka. Znikomy udział stanowią dzieci uczęszczające do szkoły na terenie gminy i jednocześnie niebędące jej mieszkańcami. Zarówno w zakresie edukacji na poziomie przedszkolnym, jak również ponadpodstawowym, tego rodzaju rejonizacja nie występuje. W związku z tym, przydatność wskaźników budowanych na bazie danych dotyczących dwóch ww. poziomów kształcenia, jest bardzo niska.

W związku z licznymi ograniczeniami, w ramach prowadzonej analizy nie udało się wykorzystać wskaźnika dotyczącego wyników z egzaminów 8-klasistów. Zebrano dane dotyczące wyników egzaminów oraz liczby uczniów przystępujących do tego egzaminu w ostatnich kilku latach. Ze względu na dużą liczbę małych jednostek referencyjnych okazało się, iż w co roku w kilku miejscowościach brakuje uczniów przystępujących do tego rodzaju egzaminów. W efekcie nie udało się określić reprezentatywnego roku, który mógłby posłużyć do prowadzonych analiz.

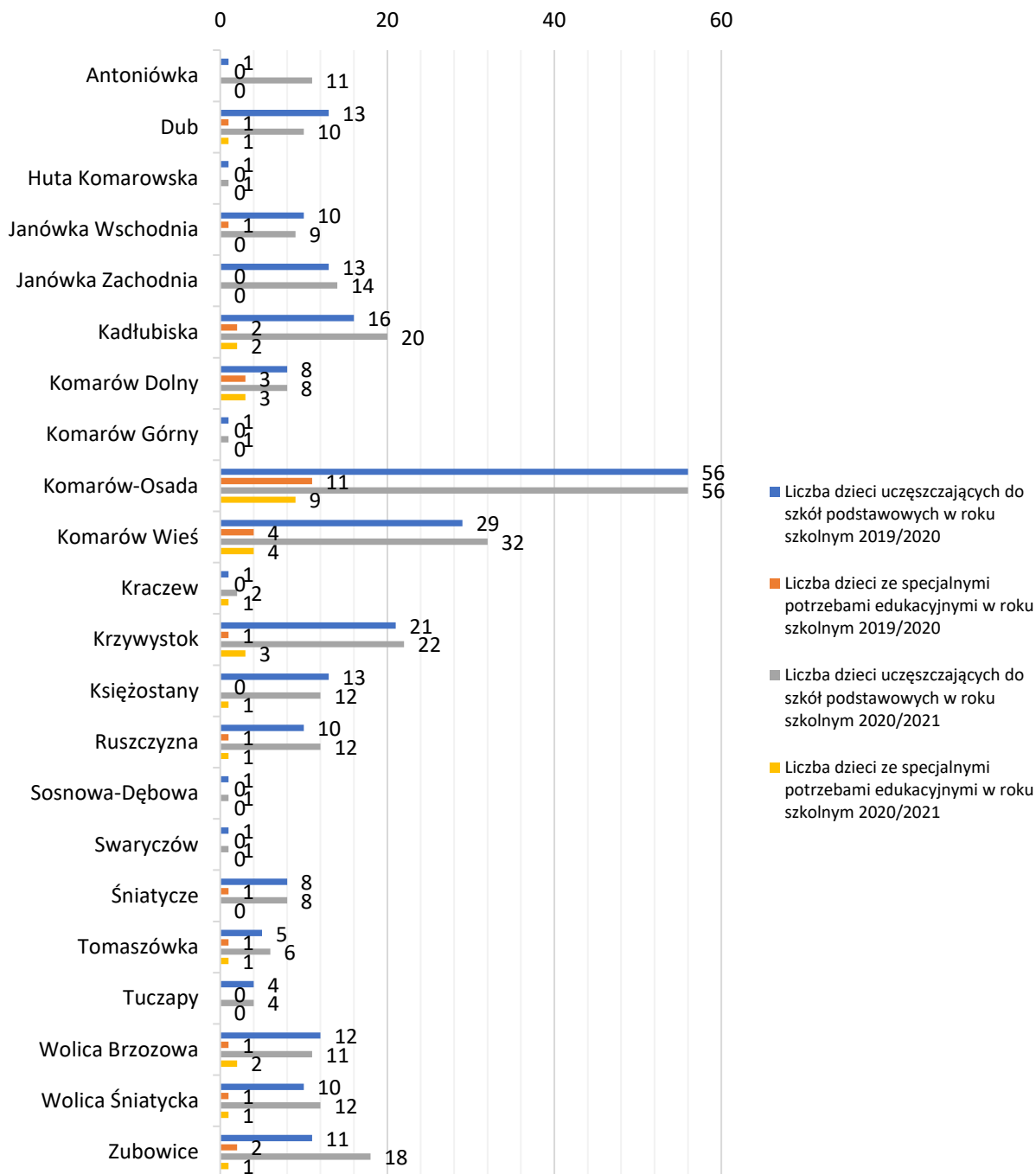
W dalszej kolejności zebrano dane dotyczące dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi⁷. Celem analizy wyżej wymienionego wskaźnika jest poparcie tezy, iż dzieci zamieszkujące konkretne obszary nierzadko posiadają również specjalne potrzeby edukacyjne, które skutkują osiągnięciem gorszych wyników nauczaniu i mogą świadczyć o istnieniu pozaszkolnych czynników, wpływających na efektywność kształcenia (np. czynniki środowiskowe—sytuacja finansowa rodziny, prawidłowość funkcjonowania rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki w domu, współpraca rodziców ze szkołą). Potwierdzeniem roli miejsca zamieszkania w procesie edukacyjnym jest korelacja pomiędzy danymi dotyczącymi zamieszkujących dany obszar a wskaźnikami dotyczącymi np. ubóstwa i wykluczenia społecznego.

⁷ Uczniów ze SPE w szkołach ogólnodostępnych możemy podzielić na trzy grupy.

- 1) Uczniowie posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niepełnosprawność ruchową, w tym afazję, niepełnosprawność intelektualną w stopniu lekkim, słabowidzenie, słabosłyszenie, autyzm, w tym Zespół Aspergera, niepełnosprawności sprzężone, zagrożenie niedostosowaniem społecznym, niedostosowanie społeczne. Dla nich organizowane jest kształcenie specjalne. Mogą korzystać także z różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z rozporządzeniem MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. 2020 poz. 1309).
- 2) Uczniowie posiadający inne orzeczenia lub opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej (w tym: uczniowie ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi, chorzy przewlekle, wymagający nauczania indywidualnego, objęci wczesnym wspomaganie rozwoju lub rocznym obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym) na podstawie rozporządzenia MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2020 poz. 1280).
- 3) Uczniowie rozpoznani jako potrzebujący wsparcia psychologiczno-pedagogicznego (w tym: szczególnie uzdolnieni, oczekujący na diagnozę w poradni, ze wskazań losowych, po powrocie z zagranicy, na wniosek rodzica itd.) na podstawie rozporządzenia MEN z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2020 poz. 1280).

Działalność edukacyjną na terenie gminy Komarów-Osada prowadziły w latach 2019-2021: Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Antoniówce i Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Komarowie-Osadle. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez ww. placówki łączna liczba uczniów szkół podstawowych na terenie gminy wynosiła: w roku szkolnym 2019/2020 - 245, roku szkolnym 2020/2021 – 271, natomiast liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi kształtowała się następująco: w roku szkolnym 2019/2020 – 30, roku szkolnym 2020/2021 – 30.

Wykres 31 Liczba uczniów oraz liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2019/2020 oraz 2020/2021 wg poszczególnych placówek oświatowych

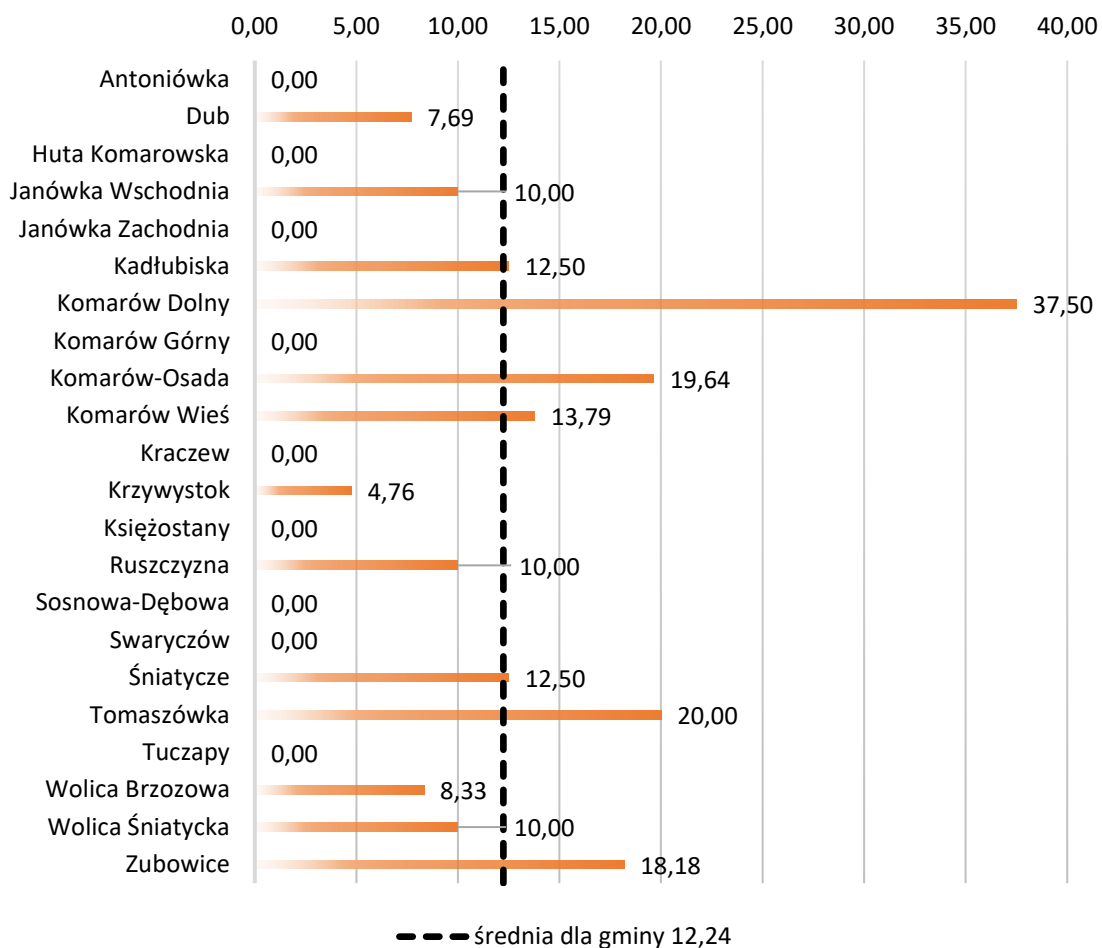
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z gminy Komarów-Osada

W celu dokonania analizy przedmiotowej sfery zbadano dwa wskaźniki:

- udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnej liczbie uczniów w roku szkolnym 2019/2020;
- udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnej liczbie uczniów w roku szkolnym 2020/2021.

Średnia wartość w zakresie pierwszego wskaźnika kształtuje się w gminie na poziomie 12,24%. W 7 jednostkach referencyjnych wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia gminna. Z najbardziej kryzysową sytuacją mamy do czynienia w Komarowie Dolnym, gdzie wskaźnik był trzykrotnie wyższy od średniej gminnej. W 9 jednostkach wskaźnik wyniósł 0, gdyż w roku szkolnym 2019/2020 żaden uczeń z tych obszarów nie wykazywał specjalnych potrzeb w zakresie edukacji szkolnej.

Wykres 32 Wskaźnik delimitacyjny nr 19 - Udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnej liczbie uczniów w roku szkolnym 2019/2020

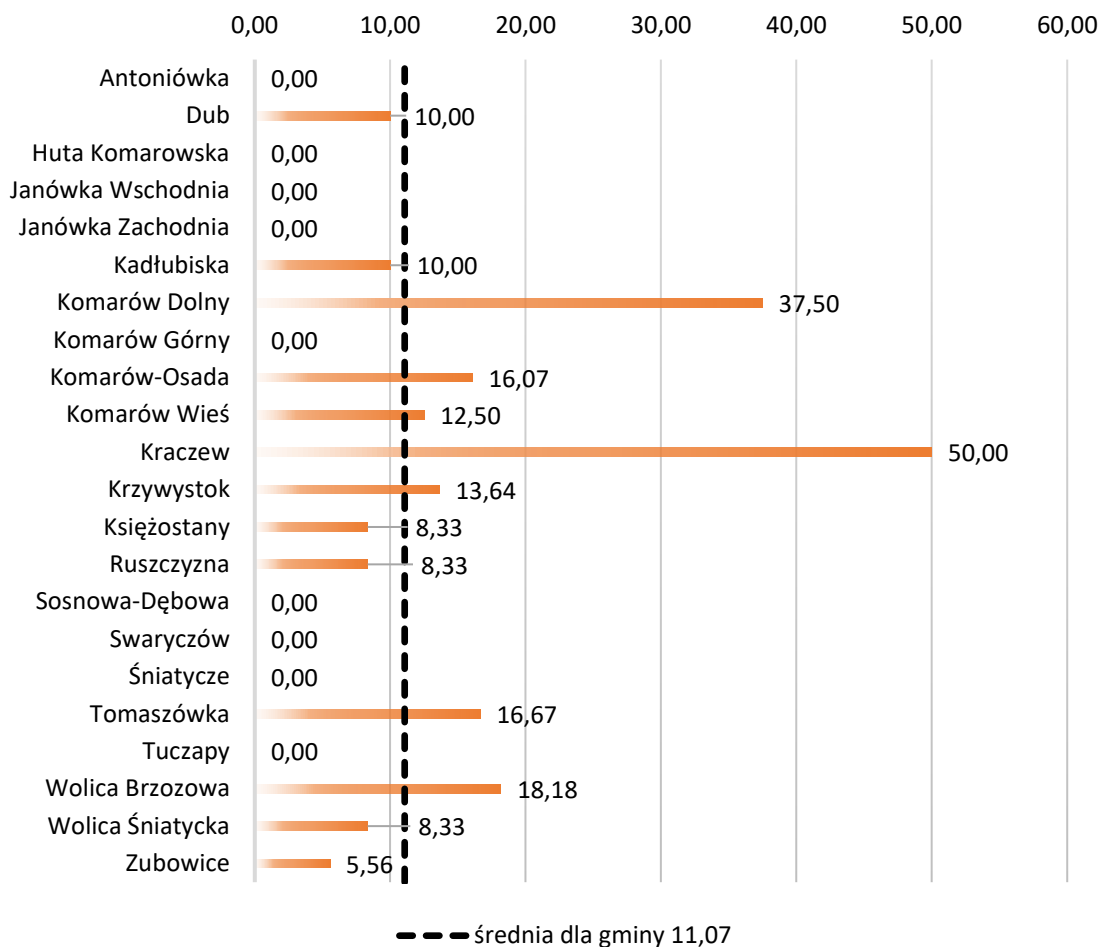

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z gminy Komarów-Osada

Udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnej liczbie uczniów w roku szkolnym 2020/2021 kształtował się w gminie na poziomie 11,07%. W obszarach: Kraczew, Komarów Dolny, Wolica Brzozowa, Tomaszówka, Komarów-Osada, Krzywystok i Komarów Wieś badany wskaźnik przyjął wartości

powyżej średniej gminnej. Z najgorszą sytuacją mamy do czynienia w Kraczewie, gdzie wskaźnik był 4,5 razy wyższy od średniej.

Wykres 33 Wskaźnik delimitacyjny nr 20 - Udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnej liczbie uczniów w roku szkolnym 2020/2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z gminy Komarów-Osada

4.2.6 KAPITAŁ SPOŁECZNY I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Elementem wywierającym znaczący wpływ na zmiany zachodzące w otoczeniu jest aktywność społeczności lokalnej. W dużej mierze to od niej zależy zakres i tempo wprowadzanych zmian. Analizy przedmiotowej sfery dokonano badając poziom kapitału społecznego (mierzony poprzez intensywność angażowania się mieszkańców w sprawy publiczne) oraz aktywność mieszkańców w zakresie organizowania się w grupy działające w społeczności lokalnej. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto, że kapitał społeczny to sieć społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności. Wyszczególnić można dwie postaci kapitału społecznego: kapitał spajający (definiowany jako relacje wewnątrz danej społeczności) oraz kapitał pomostowy (rozumiany jako relacje społeczności ze światem zewnętrznym). Dla obszarów zdegradowanych charakterystyczny jest niski poziom obu rodzajów kapitału. Najbardziej

adekwatnym miernikiem kapitału pomostowego jest analiza frekwencji w wyborach. Frekwencja wyborcza świadczy o intensywności zaangażowania obywatelskiego, mierzy stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w państwie, regionie czy w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji wyborczej przez pryzmat poszczególnych komisji wyborczych pozwala zaobserwować w jakich obszarach może występować problem niskiego kapitału społecznego (pomostowego). Weryfikacji poziomu kapitału spajającego można natomiast dokonać w efekcie badania aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia działalności w ramach różnego rodzaju organizacji/stowarzyszeń.

W związku z powyższym, na potrzeby niniejszego opracowania, w pierwszej kolejności przanalizowano aktywność mieszkańców w zakresie organizowania się w grupy działające w społeczności lokalnej. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Komarowie-Osadle na terenie gminy funkcjonowały 33 organizacje pozarządowe w 2021 r.:

- Koła Gospodyń Wiejskich funkcjonujące w następujących jednostkach: Antoniówka, Dub, Janówka Wschodnia, Kadłubiska, Komarów Wieś, Krzywystok, Ruszczyzna, Śniatycze, Wolica Śniatyczna, Zubowice;
- Ochotnicze Straże Pożarne funkcjonujące w następujących jednostkach: Antoniówka, Dub, Janówka Wschodnia, Kadłubiska, Komarów-Osada, Krzywystok, Księżostany, Ruszczyzna, Śniatycze, Tomaszówka, Tuczały, Zubowice;
- Stowarzyszenie Społeczna Inicjatywa CIS w Janówce Zachodniej;
- Stowarzyszenie Aktywni w Kulturze w Komarowie-Osadle;
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju gminy Komarów-Osada Razem w Komarowie-Osadle;
- Stowarzyszenia: Legion Komarów, Bitwa pod Komarowem, Dla Ciebie, Wieczysta fundacja im. Prof. Romana Trzeźniowskiego oraz Wieczysta Fundacja Kapitana Mieczysława Kostrubca w Komarowie Osadle;
- Stowarzyszenie Zachować Pamięć im. dra Wiesława Lipko w Komarowie Wsi;
- Gminny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Ruszczyźnie;
- Stowarzyszenie w Dobrej Wierze w Wolicy Brzozowej.

Liczba organizacji społecznych na przestrzeni lat 2017-2021 utrzymywała się na takim samym poziomie: po 33. Świadczy to o średnim poziomie aktywności mieszkańców w zakresie tworzenia podmiotów aktywnie organizujących lokalne życie społeczno-obywatelskie. Na poniższym wykresie możemy zaobserwować, że największa liczba organizacji społecznych występowała w badanym okresie w jednostce Komarów-Osada. Najgorzej sytuacja prezentuje się w sześciu obszarach, w których w analizowanym okresie nie funkcjonowała ani jedna organizacja społeczna (Janówka, Nowy Dwór, Komarów-Osada Drugi, Popiel, Trojanów i Zahorów).

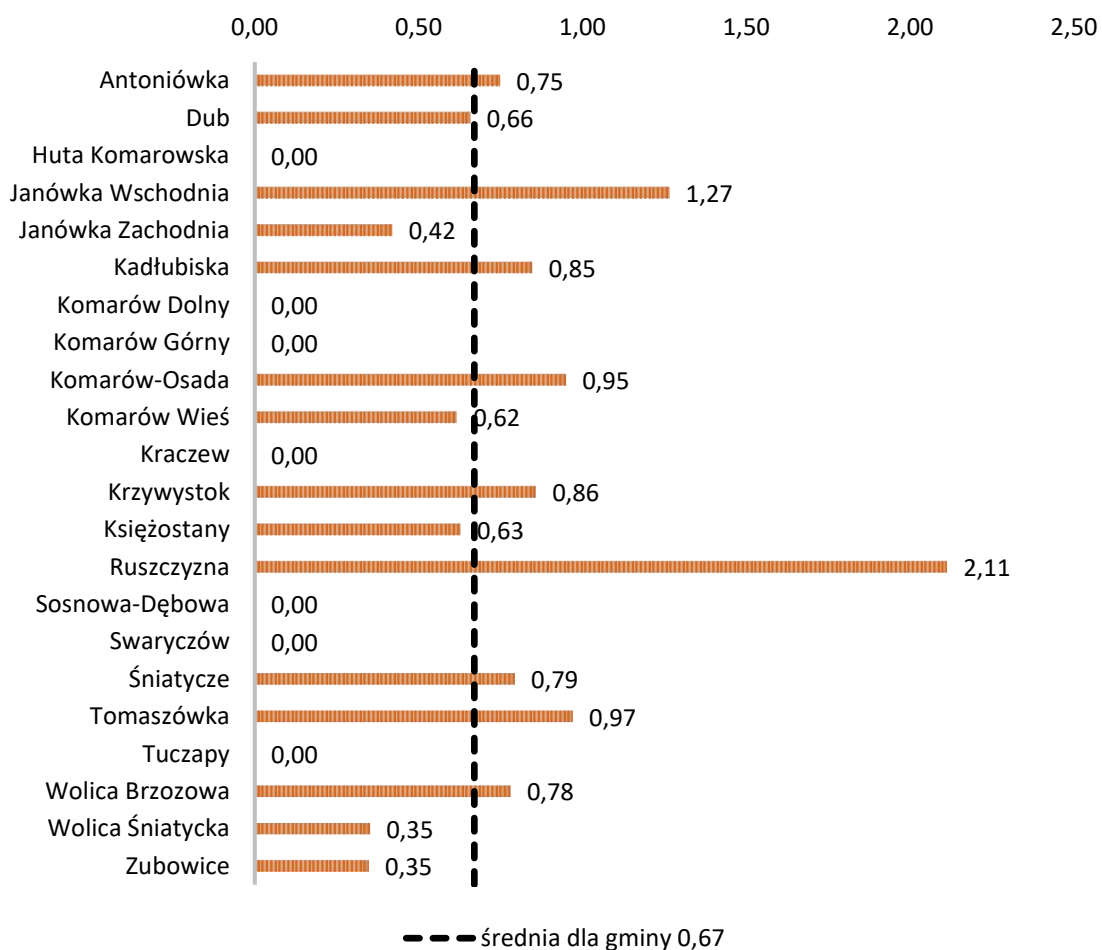
Kolejny z analizowanych elementów to frekwencja w wyborach Prezydenckich w 2020 r. (przeanalizowano frekwencje z dwóch tur wyborów prezydenckich). Wzięto pod uwagę ostatnie z powszechnie odbywających się w kraju wyborów. W pierwszej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. frekwencja na terenie gminy Komarów-Osada wyniosła 61,65%. Była ona wyższa od frekwencji w powiecie zamojskim (59,61%) i niższa od frekwencji w województwie lubelskim (62,32%). W drugiej turze analizowanych wyborów frekwencja w gminie była wyższa niż w I turze i wyniosła 66,43%. Frekwencja ta kształtowała się na wyższym poziomie w porównaniu z frekwencją w II turze w powiecie zamojskim (64,33%) i woj. lubelskim (66,06%).

Analizy sytuacji w zakresie jakości kapitału społecznego oraz poziomu uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim dokonano przy wykorzystaniu wskaźników dotyczących następujących zagadnień: liczba organizacji społecznych prowadzących aktywnie działalność na terenie gminy oraz aktywność mieszkańców w organizowanych wyborach. Każde z tych zagadnień rozpatrywano w kontekście potencjału ludnościowego poszczególnych obszarów referencyjnych. Zastosowano następujące wskaźniki:

- Liczba funkcjonujących organizacji społecznych przypadających przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.,
- Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.

Weryfikując sferę dotyczącą NGO, warto mieć na uwadze, że trudno jest ocenić zasięg oddziaływania tych organizacji, jak również efektywność ich działań w skali gminy oraz lokalnej społeczności. W związku z powyższym, wskazanie obszarów, w obrębie których występują deficyty w zakresie aktywności organizacji pozarządowych jest bardzo trudne. Dane odnoszące się do liczby organizacji można jednak przeanalizować przez pryzmat aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia różnego rodzaju organizacji społecznych. W tym celu zbadano liczbę organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy przypadającą na 100 mieszkańców. W 2021 r. przedmiotowy wskaźnik dla gminy wyniósł 0,67. Wartość wskaźnika powyżej średniej odnotowano w obszarach referencyjnych: Ruszczyzna, Janówka Wschodnia, Tomaszówka, Komarów-Osada, Krzywystok, Kadłubiska, Śniatycze, Wolica Brzozowa i Antoniówka. Taki stan rzeczy podyktowany jest prawdopodobnie konkretnym umiejscowieniem ww. obszarów referencyjnych oraz posiadaniem zasobów lokalowych przeznaczonych dla potrzeb realizacji różnego rodzaju usług. W sześciu kolejnych jednostkach wskaźnik kształtował się na poziomie niższym od średniej gminnej: Dub, Księżostany, Komarów Wieś, Janówka Zachodnia, Wolica Śniatycza i Zubowice. W zakresie pozostałych obszarów wartość wskaźnika wynosi 0,00.

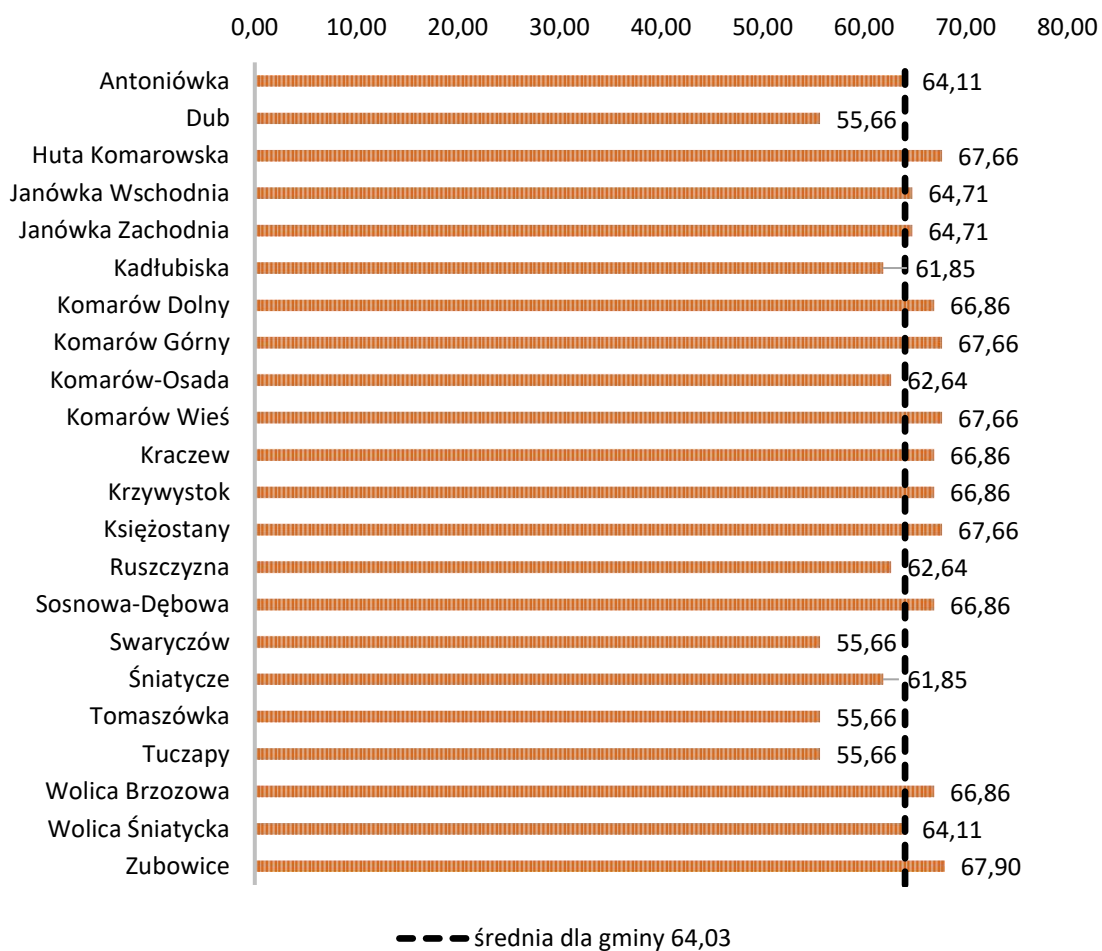
Wykres 34 Wskaźnik delimitacyjny nr 21 - Liczba organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

W wyborach prezydenckich w 2020 r. frekwencja z dwóch tur wyborczych łącznie wyniosła w gminie 64,03%. Jednostkami, w których frekwencja w tych wyborach była wyższa od średniej gminnej były: Zubowice, Huta Komarowska, Komarów Górny, Komarów Wieś, Księżostany, Komarów Dolny, Kraczew, Krzywystok, Sosnowa-Dębowa, Wolica Brzozowa, Janówka Wschodnia, Janówka Zachodnia, Antoniówka oraz Wolica Śniatycka. W pozostałych jednostkach odnotowano frekwencję niższą od średniej dla gminy. Najgorzej sytuacja prezentuje się w jednostkach: Dub, Swaryczów, Tomaszówka i Tuczapy, gdzie frekwencja wyniosła 55,66%.

Wykres 35 Wskaźnik delimitacyjny nr 22 – Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

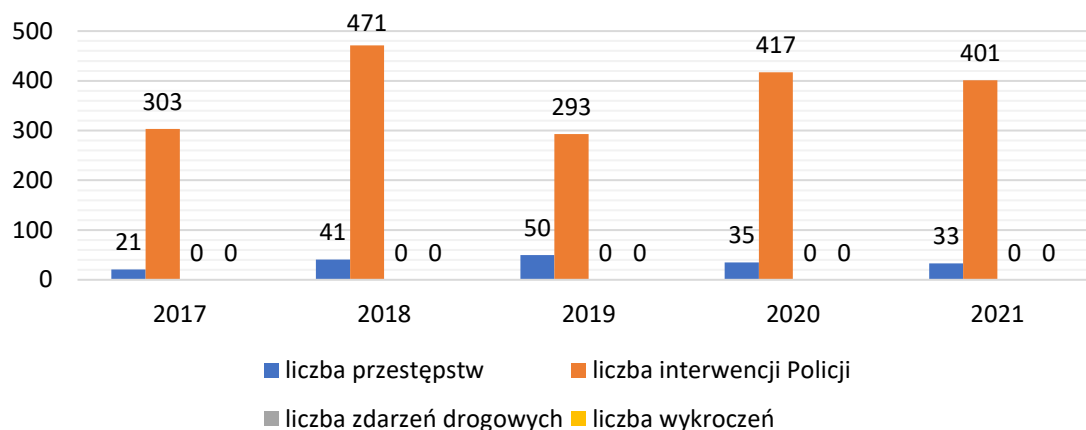
4.2.7 POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

Istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców i rozwój lokalnej społeczności jest bezpieczeństwo publiczne. Na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego wpływają w największej mierze zdarzenia, które związane są z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm. Przystępność jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy. Warto również mieć na uwadze, że dla wielu osób świadomość życia w bezpiecznej okolicy stanowi istotną wartość, często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się.

W latach 2017-2021 odnotowano niepokojące trendy związane z poziomem bezpieczeństwa publicznego w gminie. Liczba odnotowanych przestępstw wzrosła z 21 w 2017 r. do 33 w 2021 r. (wzrost o 57,14%). W latach 2017-2021 nie odnotowano na terenie gminy ani jednego wykroczenia. W badanym

okresie wzrosła za to liczba interwencji przeprowadzonych przez Policję. Wzrost ten wyniósł 98 interwencji, czyli ok 32,34% (z 303 w 2017 r. do 401 w 2021 r.). Na terenie gminy Komarów-Osada nie odnotowano ani jednego zdarzenia drogowego w okresie 2017-2021.

Wykres 36 Liczba odnotowanych przestępstw, wykroczeń, interwencji Policji ogółem oraz zdarzeń drogowych ogółem na terenie gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji

Analizując kwestie bezpieczeństwa pod kątem poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zauważyć, że:

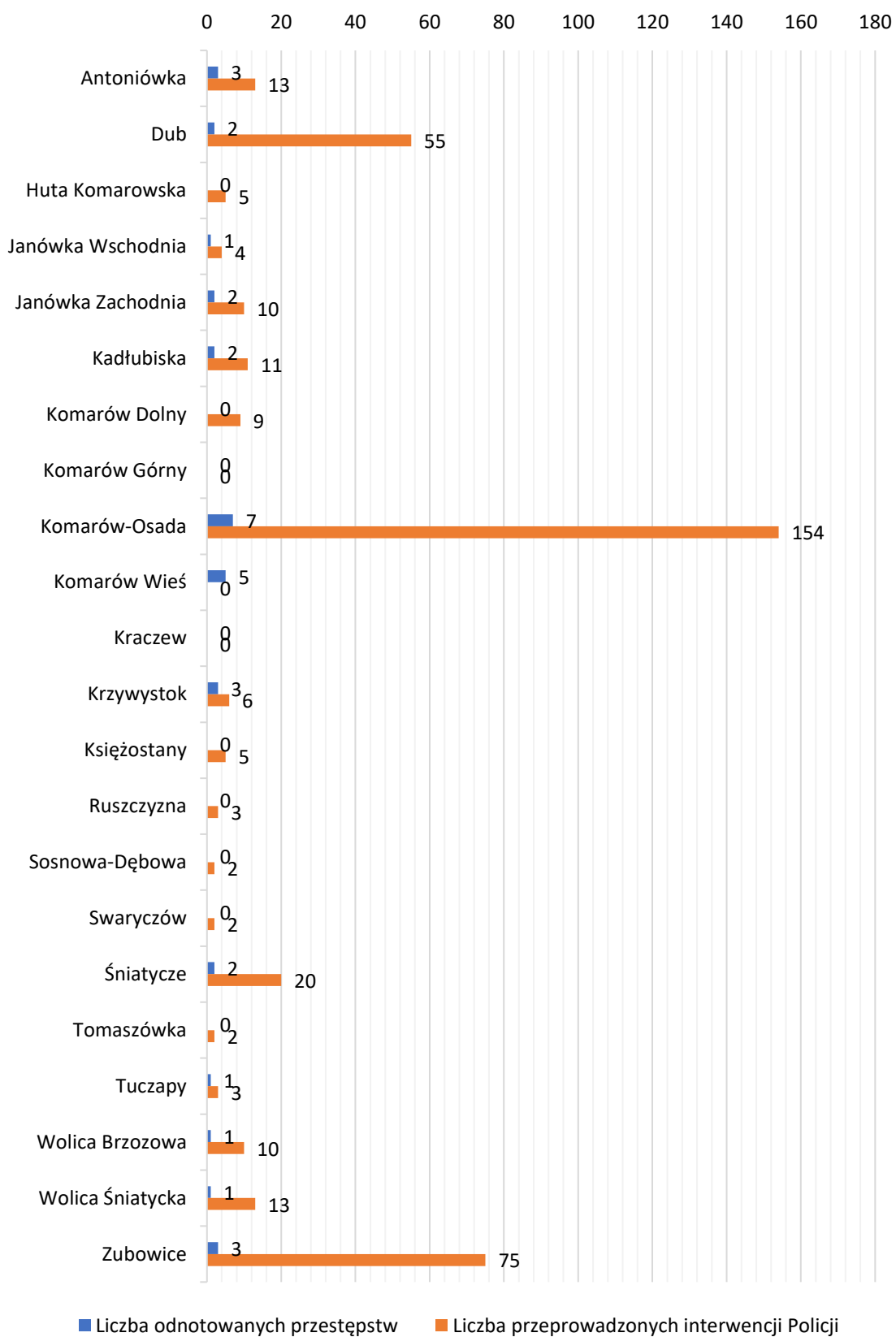
- najwyższa liczba przestępstw została w 2021 r odnotowana w Komarowie-Osadle: 7;
- najwyższa liczba interwencji przeprowadzonych przez Policję została w 2021 r. odnotowana w Komarowie-Osadle: 154.

Dane te wynikają niewątpliwie z faktu, iż Komarów-Osada jest jednym z gęściej zaludnionych obszarów gminy. W zakresie interwencji Policyjnych niepokojące są również dane dla obszarów referencyjnych:

- Zubowice: 75 interwencji, czyli ok. 18,70% wszystkich interwencji;
- Dub: 55 interwencji, czyli ok. 13,72% wszystkich interwencji;

Łącznie te trzy jednostki wygenerowały w 2021 roku 70,82% wszystkich interwencji przeprowadzonych przez Policję na terenie gminy Komarów-Osada.

Wykres 37 Liczba odnotowanych przestępstw, wykroczeń, interwencji Policji ogółem oraz zdarzeń drogowych ogółem na terenie gminy Komarów-Osada w 2021 r wg jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji

W związku z tym, że problemy związane z poziomem bezpieczeństwa stanowią jeden z podstawowych obszarów kryzysowych sfery społecznej, wymagają zgodnie z ustawą o rewitalizacji, szczegółowej analizy. W ramach niniejszego opracowania zweryfikowano zjawiska wpływające na obniżenie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Komarów-Osada. Dokonując charakterystyki przedmiotowej sfery wzięto pod uwagę dane udostępnione przez Komisariat Policji. W celu przeprowadzenia analizy zbadano dwa poniższe wskaźniki:

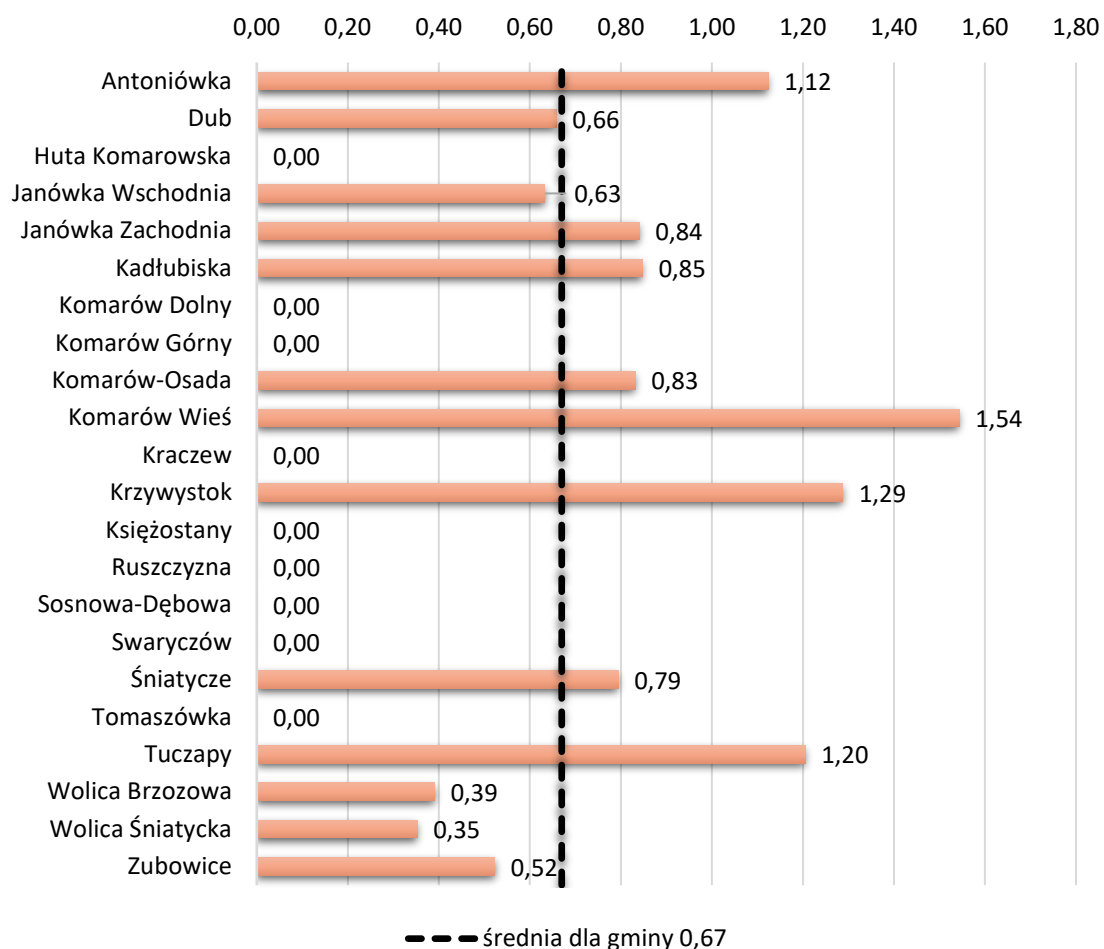
- liczbę przestępstw przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r.,
- liczbę przeprowadzonych interwencji Policji przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r.

Średnia wartość wskaźnika dot. liczby przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r. dla całej gminy Komarów-Osada wyniosła: 0,67. Obszarami o szczególnie wysokiej intensywności badanego zjawiska z wartością wskaźnika powyżej średniej gminnej są:

- Komarów Wieś (1,54; 0,87 punktów powyżej średniej);
- Krzywystok (1,29; 0,62 punktów powyżej średniej);
- Tuczapę (1,20; 0,53 punktów powyżej średniej);
- Antoniówka (1,12; 0,45 punktów powyżej średniej);
- Kadłubiska (0,85; 0,18 punktów powyżej średniej);
- Janówka Zachodnia (0,84; 0,17 punktów powyżej średniej);
- Komarów-Osada (0,83; 0,16 punktów powyżej średniej);
- Śniatycze (0,79; 0,12 punktów powyżej średniej).

Najkorzystniej sytuacja prezentuje się w 9 jednostkach (Komarów Dolny, Huta Komarowska, Komarów Górny, Kraczew, Księżostany, Ruszczyzna, Sosnowa-Dębowa, Swaryczów i Tomaszówka), gdzie nie odnotowano ani jednego przestępstwa w 2021, stąd wskaźnik wyniósł dla każdego z tych obszarów 0,00.

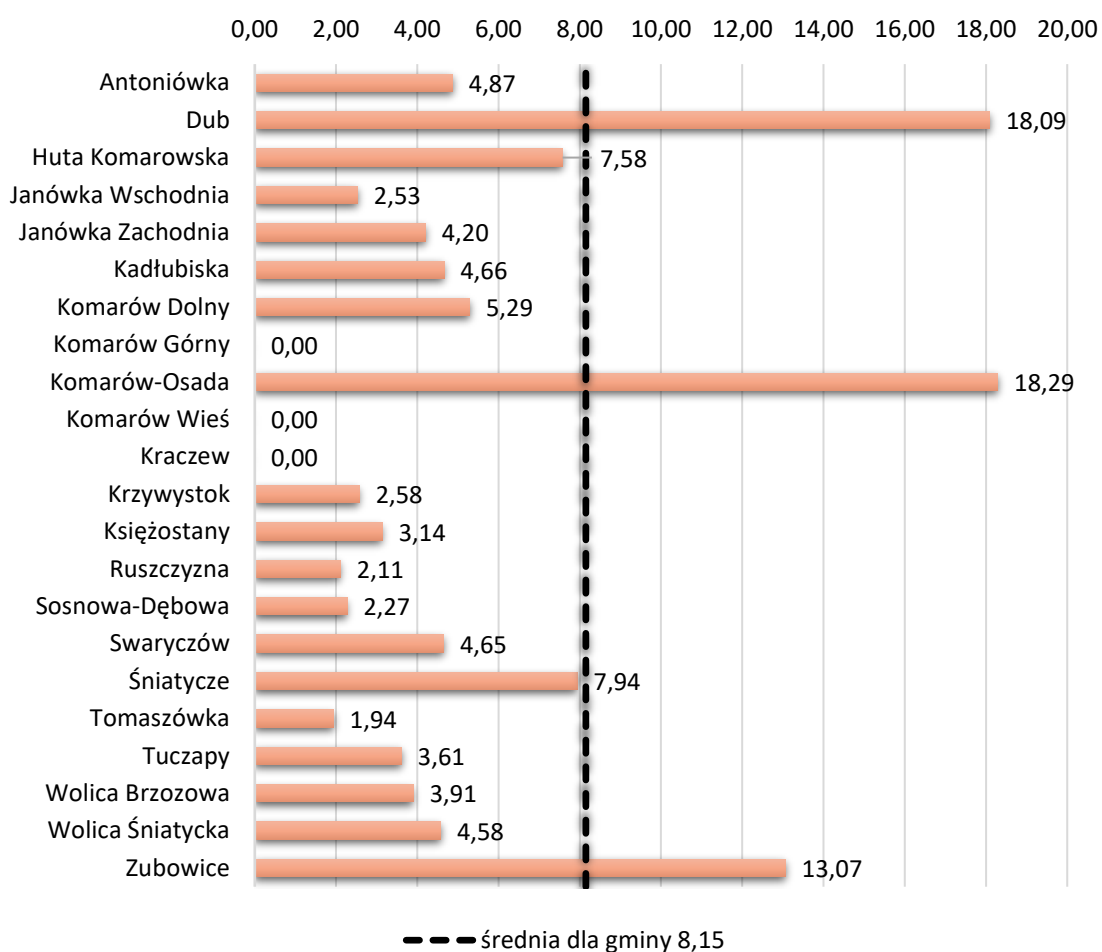
Wykres 38 Wskaźnik delimitacyjny nr 23 - Liczba przestępstw na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji

Niepokojące są wartości wskaźnika odnoszącego się do interwencji policyjnych. Jego średnia wartość dla gminy w przeliczeniu na 100 mieszkańców wyniosła w 2021 roku 8,15. W znacznej części odnotowano różnego rodzaju interwencje, zaledwie w trzech jednostkach (Komarów Górny, Komarów Wieś i Kraczew) Policja nie przeprowadziła ani jednej interwencji, stąd wskaźnik przyjął wartości 0,00. W jednostkach: Komarów-Osada (18,29), Dub (18,09) i Zubowice (13,07) wskaźnik przekroczył średnią gminną. W pozostałych 16 jednostkach referencyjnych badany wskaźnik był niższy od średniej gminnej, ale przyjął zarazem wartości wyższe niż 0,00.

Wykres 39 Wskaźnik delimitacyjny nr 24 - Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji

4.3 SYNTETYCZNY WSKAŹNIK ZJAWISK SPOŁECZNYCH

W ramach prowadzonej analizy wyznaczono wartość wskaźnika syntetycznego, będącego sumą wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Dla każdego z wyznaczonych obszarów referencyjnych przeanalizowano zakres wybranych wskaźników.

Kolejnymi zjawiskami poddanym analizie są: niekorzystne trendy demograficzne, poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego, bezrobocie, problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, stan zdrowia mieszkańców i niepełnosprawność. W tym celu dokonano analizy struktury świadczeń przyznawanych beneficjentom GOPS w Komarowie-Osadzie oraz osób zarejestrowanych w PUP w Zamościu. Ubóstwo i wykluczenie społeczne bardzo często współwystępują z innymi problemami społecznymi, takimi jak: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, brak wspierania wysiłków edukacyjnych dzieci przez rodziców, wypadanie dzieci i młodzieży z systemu kształcenia, uzależnienia. Dodatkowo,

przenalizowano kwestie dotyczące jakości kapitału społecznego, poziomu edukacji oraz poziomu bezpieczeństwa publicznego. Zgodnie z informacjami zawartymi w powyższych częściach opracowania analizie poddano 24 wyselekcjonowane wskaźniki obrazujące w sposób najbardziej trafny zdiagnozowane problemy społeczne gminy Komarów-Osada. W poniższej tabeli zaprezentowano otrzymane wartości badanych wskaźników dla poszczególnych jednostek referencyjnych.

Tabela 28 Wartości wskaźników delimitacyjnych oraz ich charakter

Badane zjawisko	Trendy demograficzne				Bezrobocie			Wykluczanie społeczne i ubóstwo							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Charakter wskaźnika	Symulanta	Desymulanta	Desymulanta	Symulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta
Antoniówka	0,75	23,60	22,60	0,37	10,90	5,13	3,85	1,87	0,00	0,37	0,00	0,00	0,37	2,08	0,75
Dub	-7,32	20,72	-6,89	1,32	9,55	5,62	1,69	8,88	0,00	0,33	1,32	0,00	0,66	6,35	0,66
Huta Komarowska	22,22	15,15	-31,82	3,03	7,50	5,00	0,00	19,70	1,52	3,03	1,52	1,52	0,00	12,50	0,00
Janówka Wschodnia	-12,22	34,18	0,85	0,00	3,37	1,12	3,37	2,53	0,00	0,00	0,63	0,00	0,63	6,67	0,00
Janówka Zachodnia	-1,65	28,15	-1,27	0,00	7,46	5,22	2,99	4,62	0,00	0,42	0,42	0,00	0,42	8,11	1,68
Kadłubiska	-5,22	20,76	10,00	0,85	9,29	2,14	5,00	0,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Komarów Dolny	-6,08	24,71	20,86	0,59	4,35	0,00	1,09	4,71	0,59	0,59	0,59	0,59	0,59	5,56	0,59
Komarów Górny	-11,11	27,50	-4,81	2,50	5,26	0,00	5,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Komarów-Osada	-4,43	26,13	10,14	0,59	10,25	6,76	1,84	2,61	0,24	0,59	0,48	0,00	0,59	1,49	1,19
Komarów Wieś	-3,57	24,38	13,79	0,62	9,34	5,49	4,95	5,86	0,00	0,93	0,93	0,31	0,62	6,35	0,31
Kraczew	-8,96	34,43	0,29	0,00	6,06	0,00	3,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Krzywystok	-4,12	23,61	17,06	1,29	6,06	3,03	1,52	4,72	0,00	0,86	0,43	0,00	0,00	4,35	0,00
Księżostany	-4,79	31,45	11,74	0,00	11,63	4,65	5,81	5,66	0,00	1,26	1,26	0,00	0,63	4,35	0,00
Ruszczyna	-2,07	22,54	5,41	1,41	8,64	6,17	3,70	2,11	0,00	0,70	0,70	0,00	0,70	0,00	0,00
Sosnowa-Dębowa	-11,11	29,55	4,46	0,00	6,38	2,13	0,00	1,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Swaryczów	-10,42	37,21	-6,00	2,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Śniatycze	-5,26	22,22	9,47	1,19	6,76	1,35	2,03	6,75	0,00	0,40	0,40	0,00	0,40	0,00	0,00
Tomaszówka	-6,36	25,24	-4,25	1,94	1,69	1,69	0,00	2,91	0,00	0,97	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tuczapy	-4,60	27,71	-7,28	1,20	11,11	6,67	2,22	7,23	0,00	1,20	0,00	0,00	0,00	6,67	1,20
Wolica Brzozowa	-5,54	29,30	8,76	0,39	7,95	1,99	1,32	1,17	0,00	0,39	0,00	0,00	0,00	3,33	0,00
Wolica Śniatycza	-3,73	19,37	9,87	0,70	9,82	3,68	3,07	8,80	0,00	0,70	0,70	0,00	0,35	12,12	0,70
Zubowice	-5,75	27,35	7,47	0,52	3,82	2,35	1,76	0,35	0,17	0,00	0,17	0,00	0,17	1,30	0,00
Średnia dla gminy:	-4,74	25,39	6,68	0,73	7,86	3,93	2,51	3,86	0,10	0,51	0,47	0,06	0,37	3,90	0,53

Badane zjawisko	Stan zdrowia mieszkańców			Poziom edukacji		Kapitał społeczny i aktywność obywatelska		Poziom bezpieczeństwa	
	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Numer wskaźnika	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Symulanta	Symulanta	Desymulanta	Desymulanta
Antoniówka	0,37	13,11	5,62	0,00	0,00	0,75	64,11	1,12	4,87
Dub	2,30	11,51	5,59	7,69	10,00	0,66	55,66	0,66	18,09
Huta Komarowska	1,52	9,09	3,03	0,00	0,00	0,00	67,66	0,00	7,58
Janówka Wschodnia	1,90	19,62	11,39	10,00	0,00	1,27	64,71	0,63	2,53
Janówka Zachodnia	0,42	13,45	10,50	0,00	0,00	0,42	64,71	0,84	4,20
Kadłubiska	0,00	11,02	5,93	12,50	10,00	0,85	61,85	0,85	4,66
Komarów Dolny	1,18	21,18	9,41	37,50	37,50	0,00	66,86	0,00	5,29
Komarów Górny	0,00	22,50	12,50	0,00	0,00	0,00	67,66	0,00	0,00
Komarów-Osada	0,48	19,36	8,67	19,64	16,07	0,95	62,64	0,83	18,29
Komarów Wieś	0,62	22,22	9,26	13,79	12,50	0,62	67,66	1,54	0,00
Kraczew	0,00	9,84	6,56	0,00	50,00	0,00	66,86	0,00	0,00
Krzywystok	0,43	14,59	7,73	4,76	13,64	0,86	66,86	1,29	2,58
Księżostany	1,26	18,87	3,77	0,00	8,33	0,63	67,66	0,00	3,14
Ruszczyzna	0,70	24,65	7,04	10,00	8,33	2,11	62,64	0,00	2,11
Sosnowa-Dębowa	0,00	14,77	6,82	0,00	0,00	0,00	66,86	0,00	2,27
Swaryczów	0,00	25,58	6,98	0,00	0,00	0,00	55,66	0,00	4,65
Śniatycze	0,40	12,70	7,54	12,50	0,00	0,79	61,85	0,79	7,94
Tomaszówka	0,00	14,56	7,77	20,00	16,67	0,97	55,66	0,00	1,94
Tuczapy	0,00	14,46	6,02	0,00	0,00	0,00	55,66	1,20	3,61
Wolica Brzozowa	0,00	18,75	7,42	8,33	18,18	0,78	66,86	0,39	3,91
Wolica Śniatyczna	1,06	9,86	4,58	10,00	8,33	0,35	64,11	0,35	4,58
Zubowice	0,00	17,25	6,97	18,18	5,56	0,35	67,90	0,52	13,07
Średnia dla gminy:	0,59	16,41	7,43	12,24	11,07	0,67	64,03	0,67	8,15

Źródło: Opracowanie własne

Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w wyznaczonych jednostkach referencyjnych konieczne było opracowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego dla wszystkich jednostek. Wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dokonano zgodnie z metodą Perkala. Z uwagi na różne jednostki miary poszczególnych wskaźników oraz szerokie spektrum obszarów problemowych przeprowadzono standaryzację zmiennych, w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali, tzw. skali niemianowanej, czyli niezwiązanej z jednostką miary. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej arytmetycznej wartości dla wszystkich obszarów i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń. W wyniku tej procedury wszystkie wystandaryzowane wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią i odchyleniem standardowym, co umożliwia ich logiczną interpretację. Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Przejście odchylenia od średniej do wartości dodatniej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem kryzysowym wyższym od średniej dla gminy. Z kolei wartości ujemne odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla gminy odznaczają się mniejszym natężeniem.

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - x_j}{s_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_j – średnia arytmetyczna wskaźnika j

s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

Kolejnym krokiem standaryzacji zmiennych było oznaczenie dla każdego ze wskaźników odpowiednio destymulanta i stymulanta. Jako destymulanty, na potrzeby wskazania obszarów zdegradowanych, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość występowała w obszarach kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców). Natomiast stymulantami są wskaźniki, których wysokie wartości świadczą o występowaniu zjawiska pozytywnego. W przypadku, gdy dany wskaźnik jest destymulantem,

otrzymane w procesie normalizacji wartości pozostawiamy bez zmian. Jeśli wśród wskaźników znajdzie się stymulanta, uzyskane wartości należy przekształcić z odpowiednim wzorem.

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanta) po przekształceniu

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

Ostatnim etapem jest wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, którym będzie suma wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Wartość wskaźnika syntetycznego będzie świadczyć, czy dane pole podstawowe znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o dużym kryzysie, natomiast niskie ukazują pozytywny obraz zjawisk społecznych.

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk

n – liczba wskaźników (cech)

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

Zgodnie z rekomendacjami w ramach budowania wskaźnika syntetycznego zrezygnowano z nadawania różnych wag poszczególnym zjawiskom społecznym. Prezentowana w niniejszym opracowaniu metodologia wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji zakłada, że każde badane zjawisko społeczne ma taką samą wagę w obliczaniu wskaźnika syntetycznego. W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki wskaźników delimitacyjnych otrzymane w procesie normalizacji.

Tabela 29 Wartości wskaźników delimitacyjnych po normalizacji

Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Antoniówka	-0,79	-0,48	1,56	0,66	1,20	0,83	0,77	-0,52	-0,34	-0,30	-0,90	-0,32	0,33	-0,41	0,85
Dub	0,40	-1,03	-0,93	-0,42	0,77	1,04	-0,44	1,05	-0,34	-0,37	1,84	-0,32	1,32	0,67	0,67
Huta Komarowska	-3,93	-2,08	-3,03	-2,39	0,11	0,78	-1,39	3,46	4,11	3,59	2,25	4,10	-0,98	2,23	-0,64
Janówka Wschodnia	1,12	1,52	-0,27	1,09	-1,21	-0,89	0,50	-0,37	-0,34	-0,85	0,41	-0,32	1,24	0,75	-0,64
Janówka Zachodnia	-0,43	0,38	-0,45	1,09	0,10	0,87	0,28	0,10	-0,34	-0,23	-0,03	-0,32	0,49	1,12	2,69
Kadłubiska	0,09	-1,02	0,50	0,11	0,68	-0,45	1,41	-0,84	-0,34	-0,85	-0,90	-0,32	-0,98	-0,94	-0,64
Komarów Dolny	0,22	-0,27	1,41	0,41	-0,89	-1,37	-0,78	0,12	1,39	0,01	0,32	1,39	1,08	0,47	0,53
Komarów Górny	0,95	0,26	-0,75	-1,78	-0,60	-1,37	1,56	-0,93	-0,34	-0,85	-0,90	-0,32	-0,98	-0,94	-0,64
Komarów-Osada	-0,03	0,00	0,51	0,41	0,99	1,54	-0,35	-0,35	0,36	0,02	0,09	-0,32	1,10	-0,56	1,72
Komarów Wieś	-0,15	-0,33	0,82	0,38	0,70	0,99	1,38	0,37	-0,34	0,51	1,03	0,58	1,18	0,67	-0,03
Kraczew	0,64	1,57	-0,32	1,09	-0,35	-1,37	0,31	-0,93	-0,34	-0,85	-0,90	-0,32	-0,98	-0,94	-0,64
Krzywystok	-0,07	-0,48	1,09	-0,39	-0,35	-0,07	-0,54	0,12	-0,34	0,41	-0,01	-0,32	-0,98	0,17	-0,64
Księżostany	0,03	1,00	0,64	1,09	1,43	0,63	1,87	0,33	-0,34	0,99	1,72	-0,32	1,22	0,17	-0,64
Ruszczyna	-0,37	-0,68	0,11	-0,53	0,48	1,28	0,69	-0,46	-0,34	0,18	0,56	-0,32	1,49	-0,94	-0,64
Sosnowa-Dębowa	0,95	0,64	0,03	1,09	-0,24	-0,46	-1,39	-0,68	-0,34	-0,85	-0,90	-0,32	-0,98	-0,94	-0,64
Swaryczów	0,85	2,09	-0,85	-1,58	-2,28	-1,37	-1,39	-0,93	-0,34	-0,85	-0,90	-0,32	-0,98	-0,94	-0,64
Śniatycze	0,10	-0,74	0,45	-0,28	-0,12	-0,79	-0,25	0,57	-0,34	-0,27	-0,08	-0,32	0,41	-0,94	-0,64
Tomaszówka	0,26	-0,17	-0,70	-1,14	-1,74	-0,64	-1,39	-0,28	-0,34	0,57	-0,90	-0,32	-0,98	-0,94	-0,64
Tuczapy	0,00	0,30	-0,96	-0,30	1,27	1,49	-0,14	0,68	-0,34	0,92	-0,90	-0,32	-0,98	0,75	1,75
Wolica Brzozowa	0,14	0,60	0,39	0,64	0,26	-0,52	-0,65	-0,67	-0,34	-0,28	-0,90	-0,32	-0,98	-0,09	-0,64
Wolica Śniatycza	-0,13	-1,28	0,48	0,28	0,85	0,21	0,33	1,03	-0,34	0,18	0,56	-0,32	0,26	2,14	0,76
Zubowice	0,17	0,23	0,28	0,49	-1,06	-0,36	-0,40	-0,86	0,18	-0,85	-0,54	-0,32	-0,37	-0,61	-0,64

Numer wskaźnika	16	17	18	19	20	21	22	23	24	Sumaryczny wskaźniki kryzysu
Antoniówka	-0,29	-0,65	-0,73	-0,88	-0,76	-0,35	-0,09	1,23	-0,07	-0,45
Dub	2,53	-0,97	-0,75	-0,07	0,02	-0,18	1,85	0,31	2,52	9,17
Huta Komarowska	1,38	-1,46	-1,85	-0,88	-0,76	1,06	-0,90	-0,99	0,46	2,26
Janówka Wschodnia	1,94	0,67	1,75	0,17	-0,76	-1,33	-0,22	0,26	-0,53	3,68
Janówka Zachodnia	-0,22	-0,58	1,37	-0,88	-0,76	0,27	-0,22	0,67	-0,20	4,77
Kadłubiska	-0,84	-1,07	-0,60	0,43	0,02	-0,54	0,43	0,69	-0,11	-6,07
Komarów Dolny	0,88	0,98	0,90	3,04	2,16	1,06	-0,72	-0,99	0,01	11,37
Komarów Górny	-0,84	1,25	2,23	-0,88	-0,76	1,06	-0,90	-0,99	-1,03	-8,49
Komarów-Osada	-0,14	0,61	0,58	1,17	0,49	-0,74	0,25	0,65	2,56	10,55
Komarów Wieś	0,06	1,19	0,83	0,56	0,21	-0,11	-0,90	2,06	-1,03	10,66
Kraczew	-0,84	-1,31	-0,33	-0,88	3,14	1,06	-0,72	-0,99	-1,03	-6,22
Krzywystok	-0,21	-0,35	0,17	-0,38	0,30	-0,56	-0,72	1,56	-0,52	-3,10
Księżostany	1,00	0,52	-1,53	-0,88	-0,11	-0,13	-0,90	-0,99	-0,41	6,39
Ruszczyzna	0,19	1,68	-0,12	0,17	-0,11	-2,94	0,25	-0,99	-0,61	-1,97
Sosnowa-Dębowa	-0,84	-0,31	-0,22	-0,88	-0,76	1,06	-0,72	-0,99	-0,58	-9,25
Swaryczów	-0,84	1,87	-0,15	-0,88	-0,76	1,06	1,85	-0,99	-0,12	-9,38
Śniatycze	-0,26	-0,73	0,09	0,43	-0,76	-0,44	0,43	0,58	0,53	-3,36
Tomaszówka	-0,84	-0,35	0,19	1,21	0,54	-0,77	1,85	-0,99	-0,65	-9,17
Tuczapy	-0,84	-0,37	-0,56	-0,88	-0,76	1,06	1,85	1,39	-0,32	3,80
Wolica Brzozowa	-0,84	0,49	0,04	-0,01	0,66	-0,42	-0,72	-0,22	-0,26	-4,63
Wolica Śniatycza	0,71	-1,30	-1,18	0,17	-0,11	0,40	-0,09	-0,30	-0,13	3,18
Zubowice	-0,84	0,19	-0,15	1,02	-0,33	0,40	-0,95	0,04	1,53	-3,74

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 3 Wartości sumarycznego wskaźnika kryzysu społecznego dla poszczególnych jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Ja wynika z powyższej mapy z natężeniem sytuacji kryzysowej w sferze społecznej (tam, gdzie wskaźnik przybiera wartość powyżej 0) mamy do czynienia aż w 10 z 22 wyznaczonych jednostek referencyjnych. Ze względu na mnogość wybranych wskaźników delimitacyjnych, nie możemy jednak tych wszystkich jednostek traktować w jednakowy sposób. Z najgorszą sytuacją mamy do czynienia w jednostkach, gdzie wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie powyżej lub zbliżonym do 10 punktów. Świadczy to o fakcie, występowania problemów społecznych na wielu płaszczyznach. Natomiast z najlepszą sytuacją mamy do czynienia w miejscowościach, gdzie wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie około 1 punktu, co świadczy, iż problemy społeczne owszem występują, ale obejmują one jedynie część z badanego wachlarza zagadnień.

4.4 ANALIZA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W POZOSTAŁYCH SFERACH

Kolejnym krokiem w procedurze delimitacji była analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (art. 9 ust. 1 pkt 1-4). Obszar zdegradowany klasyfikowany jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe cztery sfery. Analiza zjawisk kryzysowych w ww. sferach przeprowadzona była zarówno na metodach ilościowych (wskaźnikowych), jak i jakościowych, mierzalnych oraz opisowych.

4.4 1 SFERA GOSPODARCZA

Analiza sfery gospodarczej koncentruje się na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy głównie od potencjału kapitału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale również jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz z sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

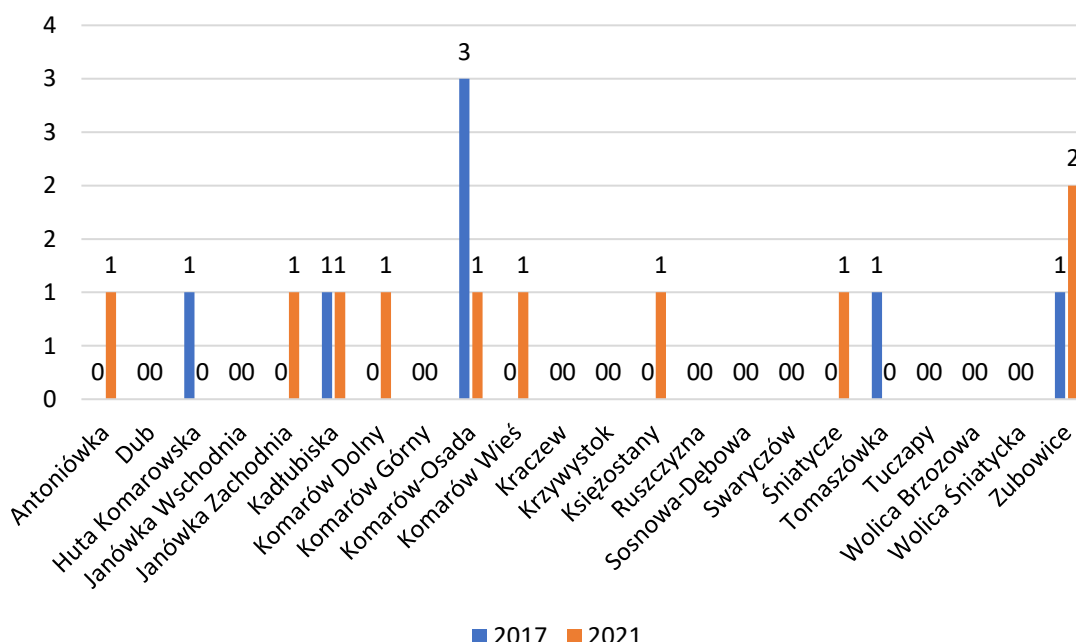
Gmina Komarów-Osada należy do obszarów, w których sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną, która stanowi główne źródło utrzymania ludności oraz pełni wiodącą funkcję rozwojową. Podstawowym źródłem dochodów osób zamieszkujących teren gminy, tak jak gmin sąsiednich oraz znacznej części gmin województwa lubelskiego, jest (ze względu na jej rolniczy charakter), praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Inne, pozarolnicze sektory gospodarki, w tym np. usługowo-produkcyjne, mają jedynie znaczenie uzupełniające. Szczególną rolę w odniesieniu do gospodarki pełni miejscowość Komarów-Osada. Stanowi ona bowiem czynnik oddziałujący na aktywność zawodową ludności, jest rynkiem pracy dla części mieszkańców gminy oraz ośrodkiem

działalności firm handlowych i usługowych, a także instytucji publicznych (m.in. znajdują się tutaj szkoły, Urząd Gminy, dwa Ośrodki Zdrowia, itd.).

Zgodnie z danymi GUS⁸ w 2020 roku 70,4% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Komarów-Osada pracowało w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 12,1% w przemyśle i budownictwie, a 5,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,3% pracowało w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości). Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Komarów-Osada najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności były w 2021 r. handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (32,8%) oraz budownictwo (26,1%).

Na przestrzeni lat 2017-2021 zauważalny jest wzrost liczby osób podejmujących się prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy Komarów-Osada. W okresie odniesienia liczba ta kształtowała się w następujący sposób: 2017 r. – 7, 2018 r. - 11, 2019 r. – 9, 2020 r. – 13, 2021 r. - 10. Obserwowano wzrost o 42,86%. Najwyraźniej ten trend jest zauważalny w obszarach referencyjnych o największym zaludnieniu. W Komarowie-Osadzie liczba jednoosobowych działalności gospodarczych co prawda spadła z 3 w 2017 r. do 2 w 2021 r., natomiast utrzymywała się w analizowanym okresie na najwyższym poziomie w gminie.

Wykres 40 Liczba osób fizycznych, które rozpoczęły działalność gospodarczą na terenie gminy Komarów-Osada w 2017 i 2021 r. wg jednostek referencyjnych

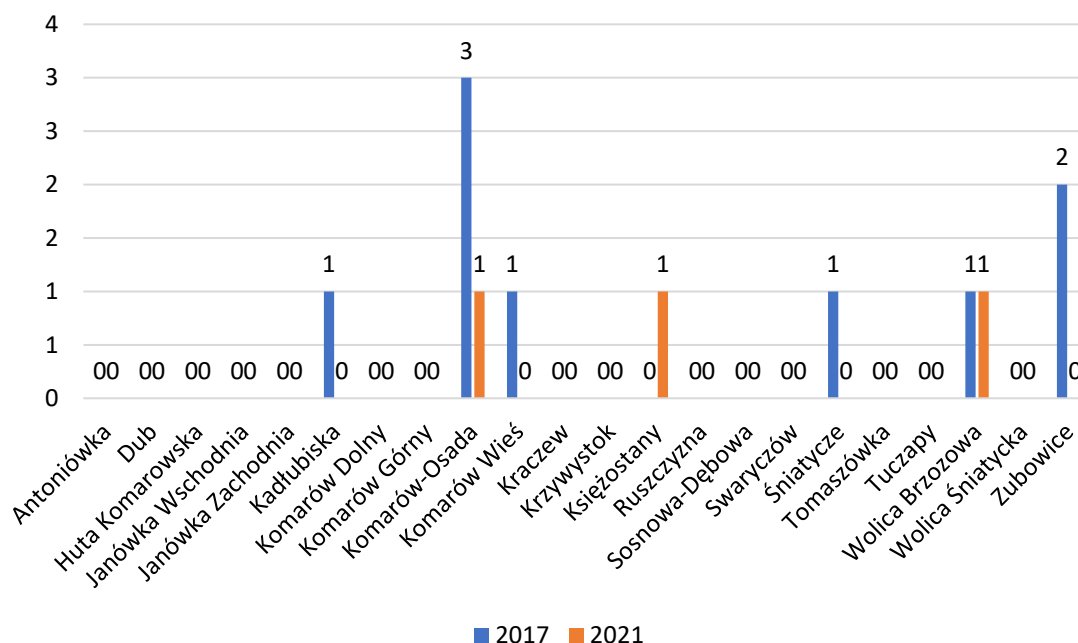

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

⁸ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Komarow_Osada

W 2017 roku na terenie całej gminy zamknęto prowadzoną działalność gospodarczą 9 mieszkańców, w 2018 r. 5, w 2019 r. 2, w 2020 i 2021 r. po 3.

Wykres 41 Liczba osób fizycznych, które zamknęły działalność gospodarczą na terenie gminy Komarów-Osada w 2017 i 2021 r. wg jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Celem zbadania problemów w sferze gospodarczej przeanalizowano następujące wskaźniki:

- liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- liczba osób, które zakończyły działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- powierzchnia budynków/obiektów (m²) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Odmienne niż w przypadku znacznej części wskaźników dotyczących sfery społecznej, o natężeniu niekorzystnej sytuacji w sferze gospodarczej, w zakresie pierwszego i trzeciego wskaźnika decydują wartości, które są mniejsze niż średnia gminy. W zakresie wskaźnika obrazującego liczbę zamkniętych działalności gospodarczych o sytuacji kryzysowej świadczy wartość wskaźnika powyżej średniej dla gminy.

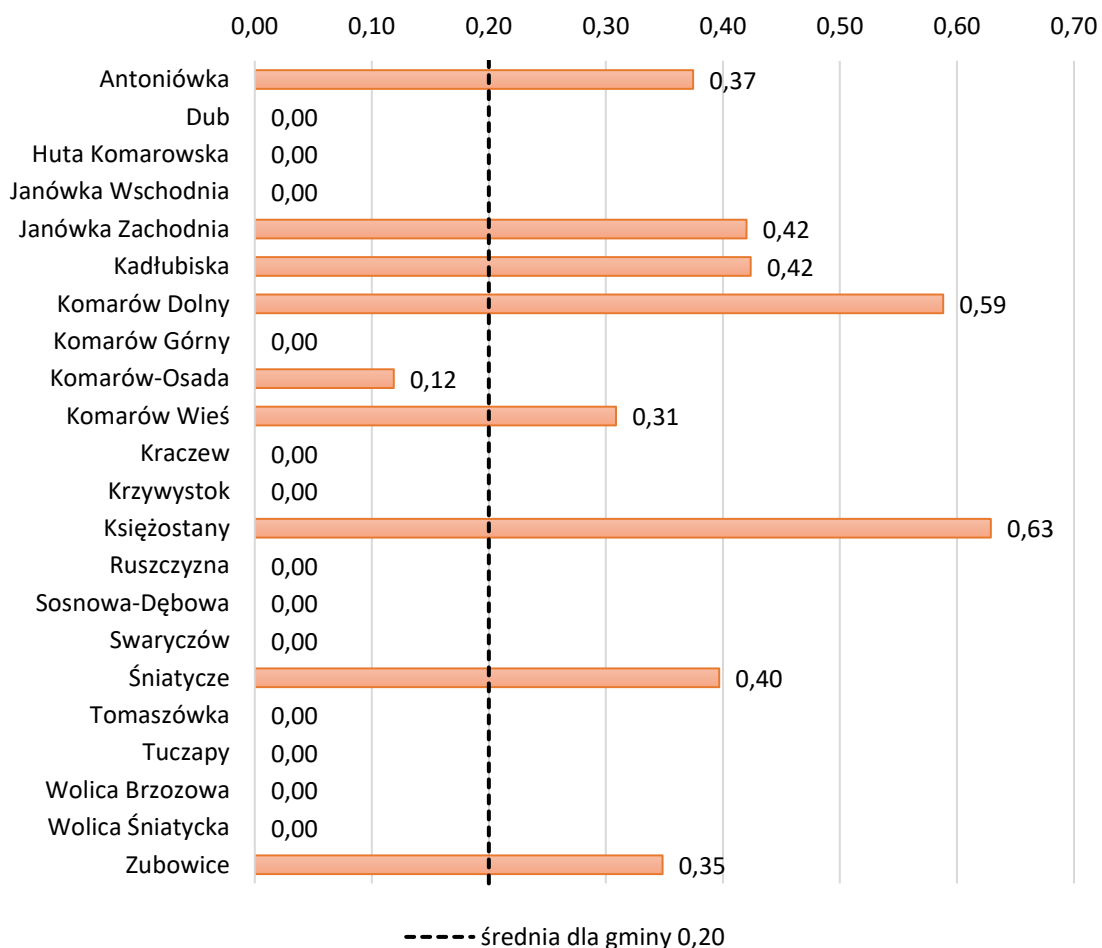
Pierwszy z omawianych wskaźników dotyczy liczby osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą w 2021 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Jego średnia wartość dla obszaru całej gminy wyniosła 0,20. Najbardziej korzystną sytuację zanotowano na obszarach, gdzie wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie powyżej średniej dla całej gminy:

- Księżostany – 0,43 punktów powyżej średniej;
- Komarów Dolny – 0,39 punktów powyżej średniej;

- Kadłubiska – 0,22 punktów powyżej średniej;
- Janówka Zachodnia – 0,22 punktów powyżej średniej;
- Śniatycze – 0,19 punktów powyżej średniej;
- Antoniówka – 0,17 punktów powyżej średniej;
- Zubowice – 0,15 punktów powyżej średniej;
- Komarów Wieś – 0,11 punktów powyżej średniej.

W 13 jednostkach wskaźnik przyjął wartość 0,00, gdyż na tych obszarach żaden z mieszkańców nie rozpoczął działalności gospodarczej. Stąd w tych jednostkach mamy do czynienia z najgorszą sytuacją w badanym okresie. Jedynie w sołectwie Komarów-Osada wskaźnik przyjął wartość poniżej średniej gminnej, a powyżej 0,00.

Wykres 42 Wskaźnik delimitacyjny nr 1 sfera gospodarcza - Liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

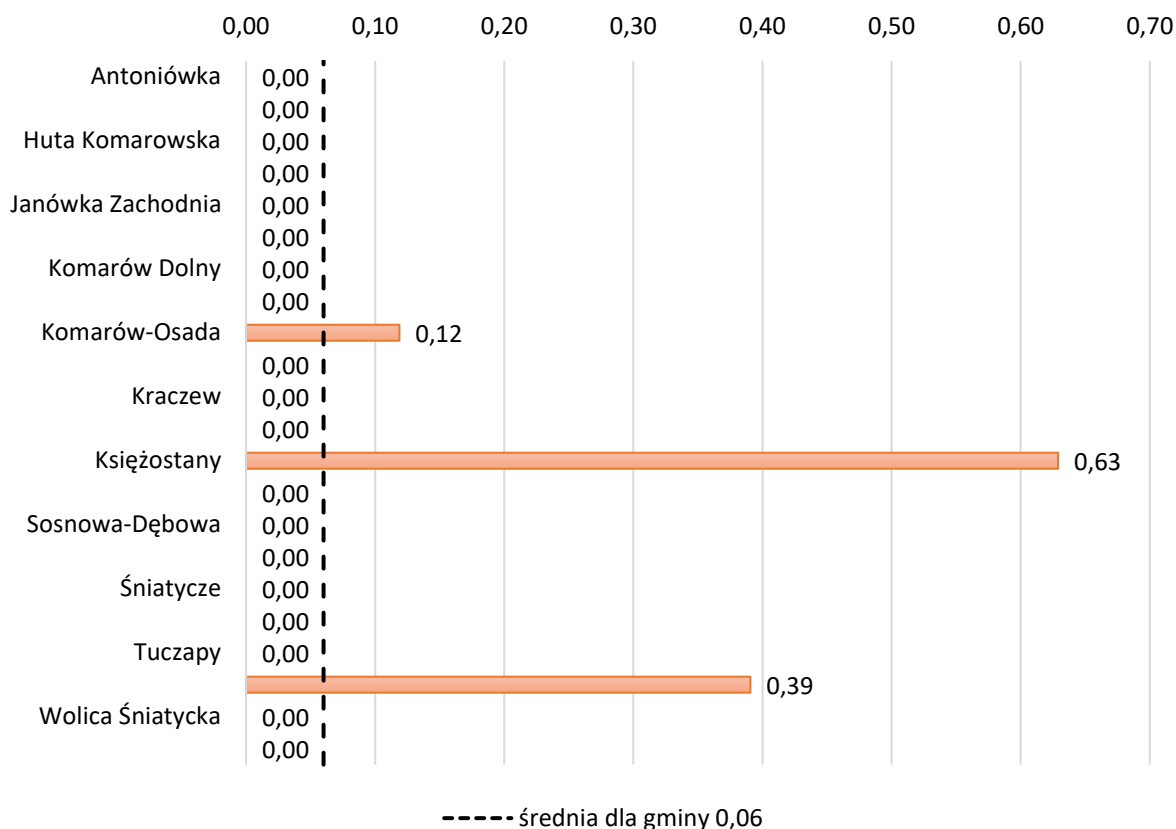

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Drugi wskaźnik odnosi się do liczby osób fizycznych zamieszkujących teren gminy, które w 2021 r. zamknęły prowadzoną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnia wartość

wskaźnika dla gminy wyniosła w omawianym okresie 0,06. Niekorzystny trend wśród jednostek referencyjnych odnotowano w jednostkach: Księżostany (0,63), Wolica Brzozowa (0,39) i Komarów-Osada (0,12), w których wskaźnik osiągnął wartości powyżej średniej gminnej. W pozostałych sołectwach sytuacja prezentuje się lepiej, gdyż w 2021 r. nie odnotowano na ich terenie żadnej osoby fizycznej, która zamknęłaby działalność gospodarczą.

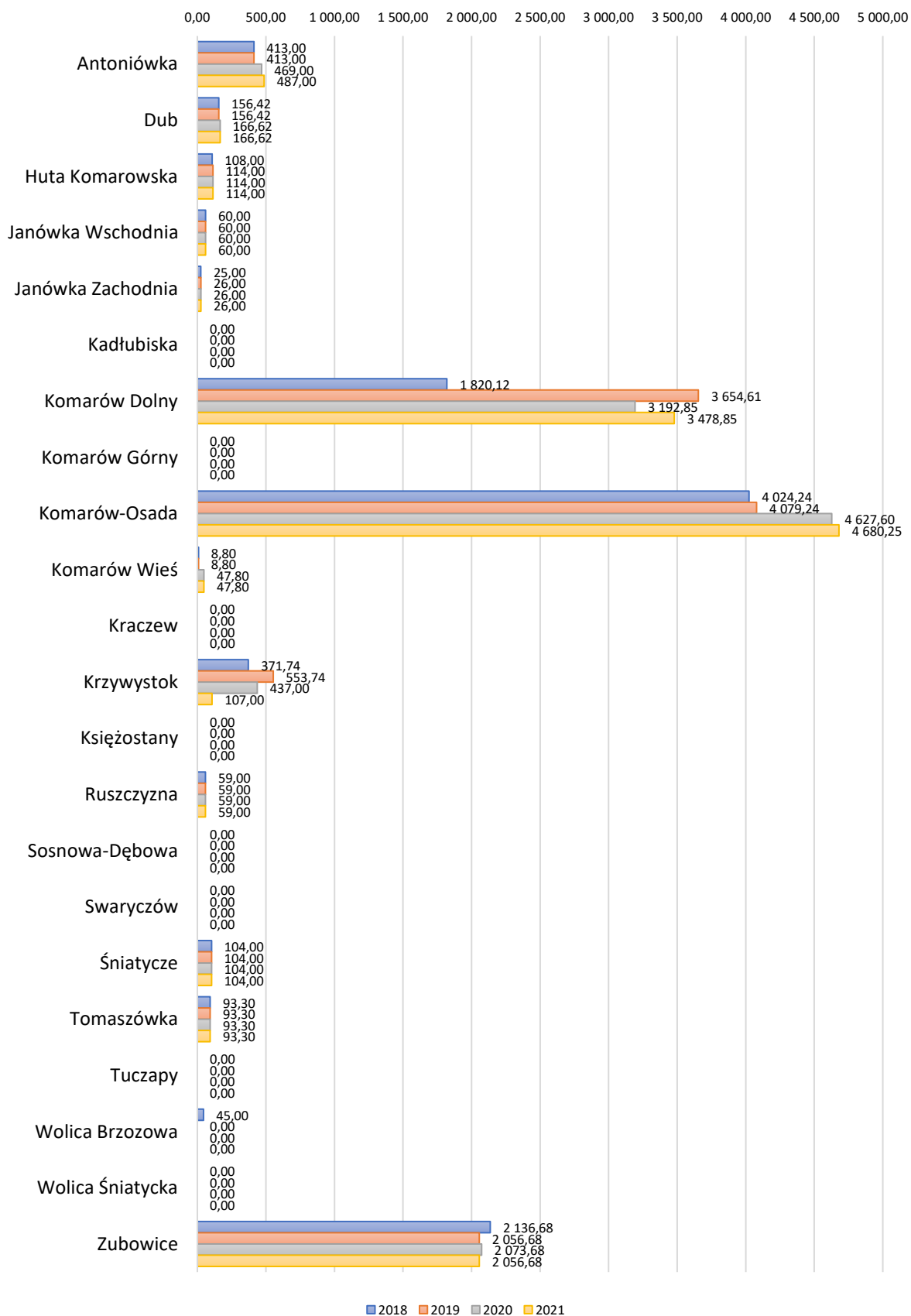
Wykres 43 Wskaźnik delimitacyjny nr 2 sfera gospodarcza - Liczba osób fizycznych, które zamknęły swoją działalność gospodarczą w 2021 r. przypadająca na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Ostatni wskaźnik odnosi się do powierzchni budynków/obiektów przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej w m² przypadającej na 100 mieszkańców gminy Komarów-Osada. Łączna powierzchnia, która w 2021 r. została przeznaczona na terenie gminy na działalność gospodarczą wynosi 11 480,50 m². Powierzchnia ta wzrosła w stosunku do 2018 r. (9 425,30 m²), z którego pochodzą najwcześniejsze dane, o 21,81%. Największą tego rodzaju powierzchnią dysponują jednostki referencyjne: Komarów-Osada, Komarów Dolny oraz Zubowice. W 9 jednostkach (Komarów Górny, Kraczew, Księżostany, Ruszczyzna, Sosnowa-Dębowa, Swaryczów, Tuczapy, Wolica Brzozowa i Wolica Śniatycka) nie ma żadnej powierzchni, która mogłaby zostać wykorzystana przez mieszkańców do prowadzenia działalności gospodarczej.

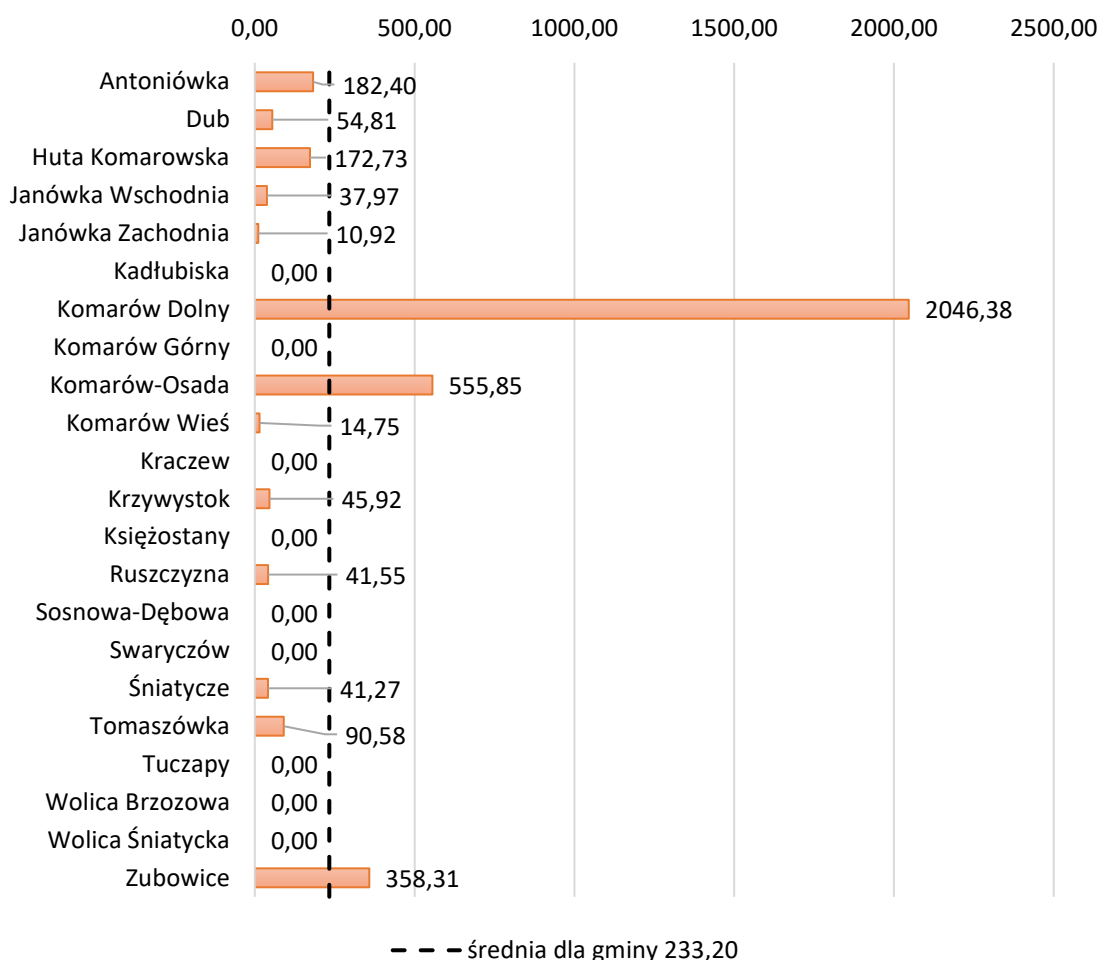
Wykres 44 Powierzchnia budynków/obiektów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (m²) wg poszczególnych jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Średnia wartość powierzchni budynków/obiektów znajdujących się na terenie gminy Komarów-Osada przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej przypadającej na 100 mieszkańców gminy wyniosła w 2021 r. 233,20 m² (średnia gminna). Z najlepszą sytuacją mamy do czynienia w sołectwie Komarów Dolny, gdzie wskaźnik przyjął wartość prawie dziewięciokrotnie wyższą od średniej gminnej. W Komarowie-Osadzie i Zubowicach badany wskaźnik również przyjął wartości wyższe od średniej w gminie. Najgorzej sytuacja prezentuje się w sołectwach, w których wskaźnik przyjął wartość 0,00. Na tych obszarach brakuje bowiem powierzchni, którą można by udostępnić na prowadzenie działalności gospodarczej.

Wykres 45 Wskaźnik delimitacyjny nr 3 sfera gospodarcza - Powierzchnia budynków/obiektów (m²) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

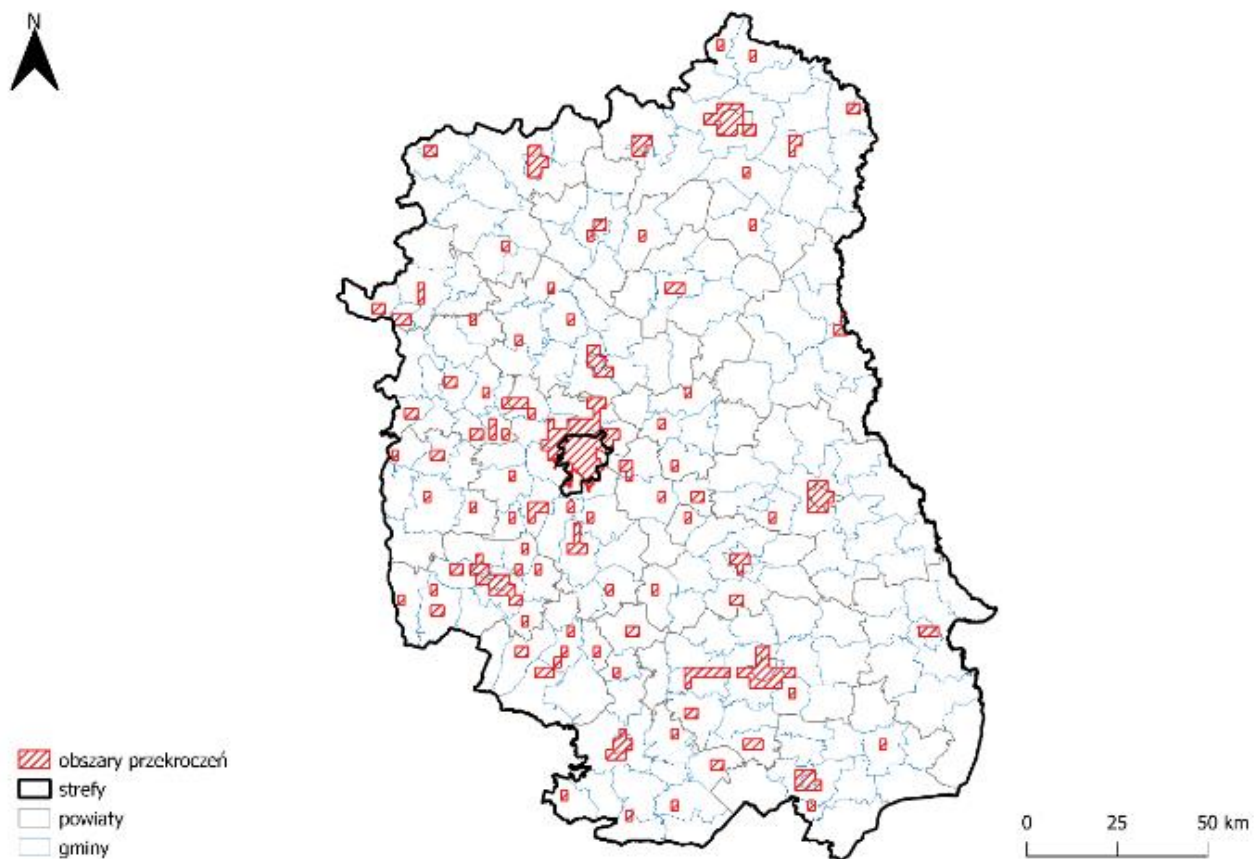
4.4 2 SFERA ŚRODOWISKOWA

Jakość środowiska na terenie gminy Komarów-Osada jest kolejnym z obszarów wymagających, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, analizy. Wśród negatywnych zjawisk środowiskowych należy w szczególności rozpatrzeć (1) przekroczenie standardów jakości środowiska oraz (2) obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie lubelskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno- bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze województwa ma również napływ zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz z Europy. Głównym lokalnym źródłem zanieczyszczeń jest emisja z domów ogrzewanych indywidualnie oraz na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu, komunikacja samochodowa. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa lubelskiego, głównie energetyka zawodowa, ze względu na dużą wysokość emitorów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zakłady przemysłowe o istotnej emisji niezorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie kominy mogą również bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w ich sąsiedztwie. Na obszarach miejskich znaczący udział w całkowitej emisji ma emisja związana z ruchem pojazdów. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się opon pojazdów, hamulców, nawierzchni dróg oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg. Tlenki azotu są natomiast emitowane w wyniku spalania paliwa.

W świetle *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie lubelskim. Raport wojewódzki za rok 2021* w obrębie kilkudziesięciu lokalizacji na terenie województwa lubelskiego odnotowano w 2021 r. przekroczenia poziomu docelowego stężenia B(a)P określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Przekroczenia nie zaobserwowano na terenie gminy Komarów-Osada. Zgodnie z informacją uzyskaną z GIOŚ na obszarze gminy Komarów-Osada w latach 2017-2021 nie odnotowano żadnych przekroczeń jakości powietrza. Natomiast, najbliższymi zlokalizowanymi od gminy obszarami, w obrębie których odnotowano przekroczenia stężenia B(a)P były tereny gmin: Łabunie, Łaszczów, Zamość i Sitno.

Mapa 4 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego stężenia B(a)P określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie lubelskim w 2021 r.

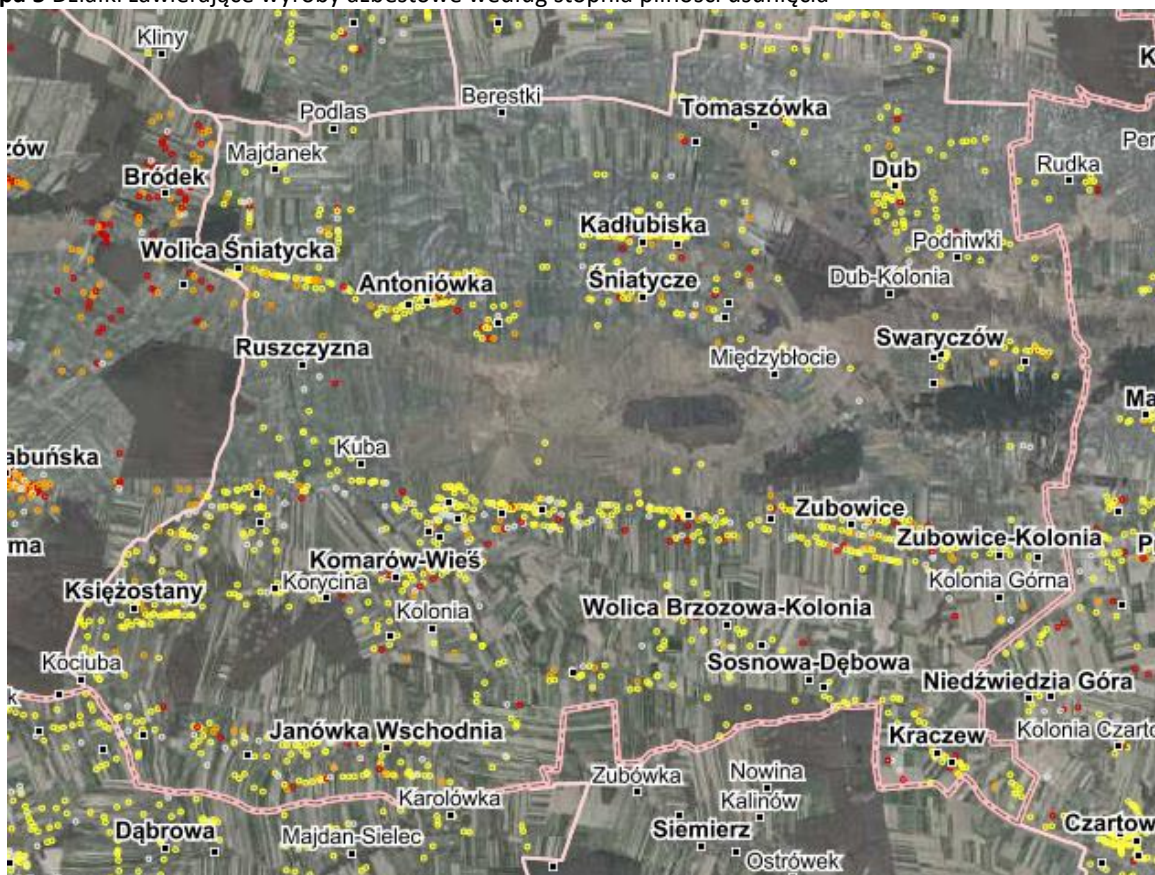
Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim. Raport wojewódzki za rok 2021

Uzyskanie wiarygodnych danych dotyczących jakości środowiska na terenie gminy Komarów-Osada nie jest łatwe. Na jej obszarze nie ma zainstalowanych urządzeń monitorujących na bieżąco jakość powietrza, stan gleb czy wód. W związku z tym, w celu określenia sytuacji problemowej w sferze środowiskowej przeanalizowano dane, które były możliwe do pozyskania i dotyczyły występowania substancji szkodliwych dla zdrowia i życia ludzkiego na terenie gminy Komarów-Osada. Mowa tutaj o azbestzie. Analizę sfery środowiskowej przeprowadzono w oparciu o wskaźnik: udział budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021r. (%).

W świetle danych Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” zabudowa na terenie gminy Komarów-Osada wymaga w sporej części wypadków usunięcia elementów azbestowych. Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach. Włókna azbestu trafiają do organizmu głównie drogą oddechową, z wdychanym powietrzem, i w niewielkim tylko stopniu przez skórę i z układu pokarmowego. Źródłem narażenia, prócz zanieczyszczonego powietrza, może być woda, do której azbest trafia z gleb

zanieczyszczonych azbestem. Jak wskazują liczne badania kontakt z azbestem stanowi przyczynę wielu chorób, m.in.: azbestozę, raka płuc, raka oskrzeli oraz raka opłucnej zwanego międzybłoniakiem. Wdychający włókna częściej chorują też na inne nowotwory - raka żołądka, krtani, nerek, jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaki. Poniżej zaprezentowano mapę prezentującą obszary w obrębie gminy, w granicach których znajdują się wyroby azbestowe wymagające usunięcia.

Mapa 5 Działki zawierające wyroby azbestowe według stopnia pilności usunięcia

Źródło: Elektroniczny System Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032; <http://esip.bazaazbestowa.gov.pl/>

W celu przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy, weryfikacji poddano udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych. W świetle danych uzyskanych z Urzędu Gminy Komarów-Osada ogólna liczba budynków mieszkalnych znajdujących się na terenie gminy wyniosła w 2021 r. 1 698. Najwyższa liczba budynków mieszkalnych znajdowała się w Komarowie-Osadzie (299), a najniższa w sołectwie Swaryczów (22). Z kolei najwyższa liczba budynków mieszkalnych pokrytych azbestem była zlokalizowana w Zubowicach (65), a najniższa w Komarowie Górnym (6).

Tabela 30 Liczba budynków mieszkalnych i liczba budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w 2021 r. wg jednostek referencyjnych

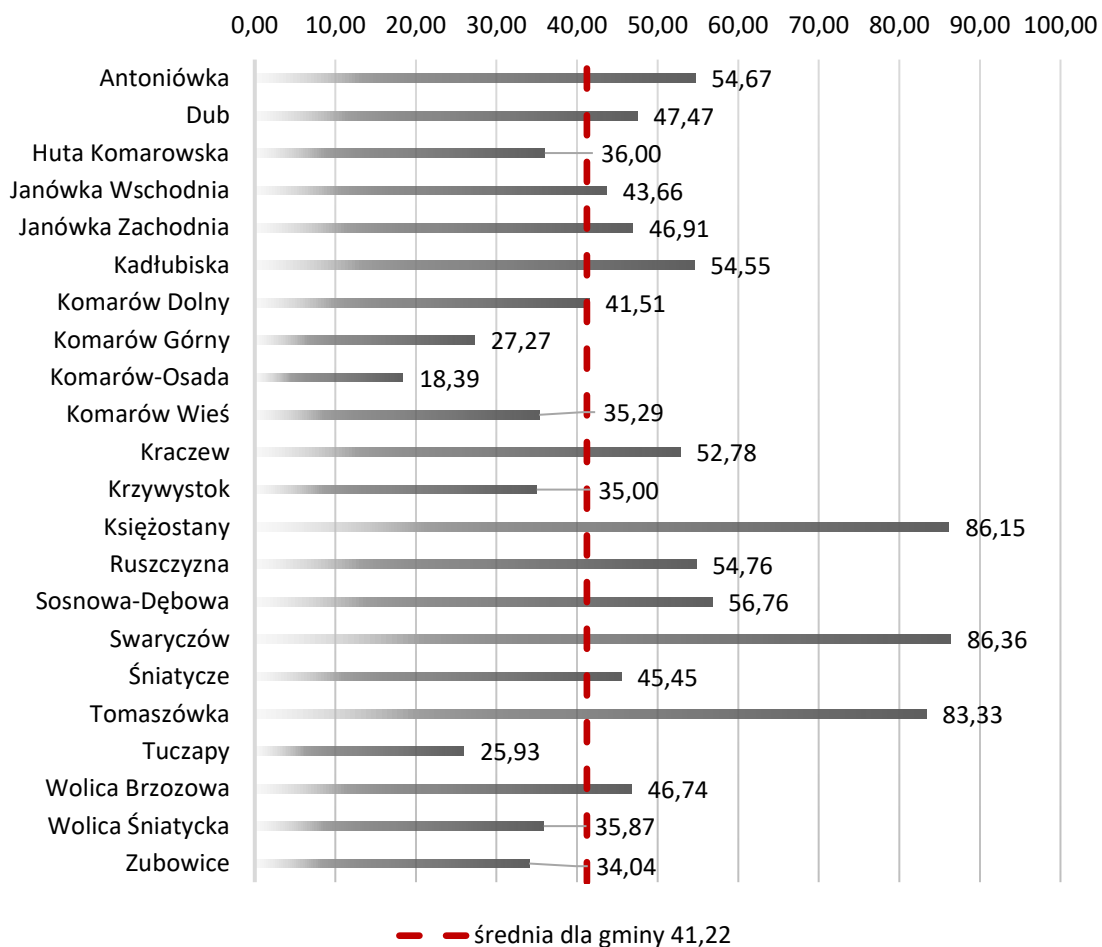
Lp.	Obszar referencyjny	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych azbestem
1.	Antoniówka	75	41
2.	Dub	99	47
3.	Huta Komarowska	25	9
4.	Janówka Wschodnia	71	31
5.	Janówka Zachodnia	81	38
6.	Kadłubiska	66	36
7.	Komarów Dolny	53	22
8.	Komarów Górny	22	6
9.	Komarów-Osada	299	55
10.	Komarów Wieś	119	42
11.	Kraczew	36	19
12.	Krzywystok	80	28
13.	Księżostany	65	56
14.	Ruszczyzna	42	23
15.	Sosnowa-Dębowa	37	21
16.	Swaryczów	22	19
17.	Śniatycze	77	35
18.	Tomaszówka	30	25
19.	Tuczapy	27	7
20.	Wolica Brzozowa	92	43
21.	Wolica Śniatyczna	92	33
22.	Zubowice	188	64
Suma:		1 698	700

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Udział budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych kształtował się w 2021 r. na terenie gminy na poziomie 41,22% (średnia gminna). Najwyższy udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych odnotowano w jednostce referencyjnej Swaryczów (86,36%), a najniższy w Komarowie-Osadle (18,39%). Niekorzystna sytuacja w kontekście analizowanego wskaźnika została również odnotowana w jednostkach: Księżostany, Tomaszówka, Sosnowa-Dębowa, Ruszczyzna, Antoniówka, Kadłubiska, Kraczew, Dub, Janówka Zachodnia,

Wolica Brzozowa, Śniatycze, Janówka Wschodnia i Komarów Dolny, na terenie których wartość wskaźnika kształtowała się na poziomie wyższym od średniej gminnej.

Wykres 46 Wskaźnik delimitacyjny nr 4 sfera środowiskowa - Udział budynków pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

4.4.3 SFERA TECHNICZNA

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej dodatkowego jednego negatywnego zjawiska. Wśród katalogu takich zjawisk znalazły się również zagadnienia techniczne, w szczególności: degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

Warunki mieszkaniowe to jeden z najważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności. W ramach niniejszego opracowania dokonano analizy stanu wyposażenia budynków mieszkalnych w podstawową infrastrukturę techniczną (wodną i źródła ciepła wykorzystywane przez mieszkańców) przez pryzmat ogólnej liczby budynków mieszkalnych w poszczególnych jednostkach referencyjnych gminy Komarów-Osada. W 2021 roku na terenie gminy Komarów-Osada znajdowało się 1 698 budynków mieszkalnych. Wśród nich większość była podłączona do wodociągu: 1 014. Również ponad połowa budynków mieszkalnych z terenu gminy korzysta z przestarzałych źródeł ciepła (1 113). W poniższej tabeli zaprezentowano potencjał budynków mieszkalnych wyłonionych obszarów oraz charakterystykę wyposażenia tychże budynków w poszczególne rodzaje instalacji.

Tabela 31 Charakterystyka wyposażenia budynków mieszkalnych w infrastrukturę wodną i przestarzałe źródła ciepła na terenie gminy Komarów-Osada w 2021 r.

Lp.	Obszar referencyjny	Liczba budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu	Liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła
1.	Antoniówka	0	55
2.	Dub	0	61
3.	Huta Komarowska	22	18
4.	Janówka Wschodnia	71	40
5.	Janówka Zachodnia	77	70
6.	Kadłubiska	0	60
7.	Komarów Dolny	48	36
8.	Komarów Górny	16	11
9.	Komarów-Osada	288	217
10.	Komarów Wieś	109	74
11.	Kraczew	0	22
12.	Krzywystok	68	47
13.	Księżostany	56	48
14.	Ruszczyzna	0	21
15.	Sosnowa-Dębowa	5	16
16.	Swaryczów	0	20
17.	Śniatycze	0	56
18.	Tomaszówka	0	15
19.	Tuczapy	0	20

Lp.	Obszar referencyjny	Liczba budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu	Liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałych źródeł ciepła
20.	Wolica Brzozowa	89	56
21.	Wolica Śniatycka	0	52
22.	Zubowice	165	98
Suma:		1014	1113

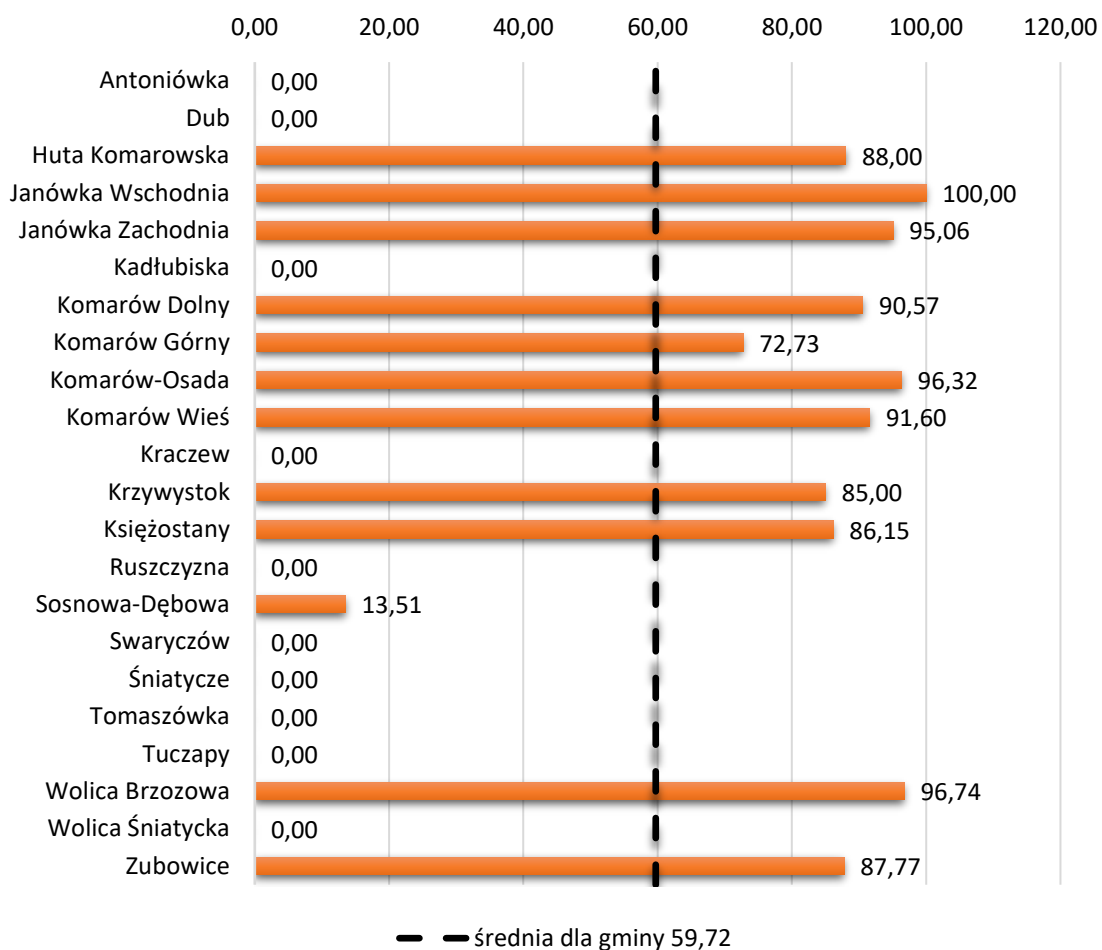
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Uwzględniając powyższe informacje, charakteryzujące zjawisko degradacji technicznej, na potrzeby przedmiotowej analizy wybrano poniższe wskaźniki dotyczące obiektów o przeznaczeniu mieszkalnym. Wyboru przedmiotowych wskaźników dokonano mając na względzie fakt, iż tego rodzaju rozwiązania w budownictwie indywidualnym, stanowią istotny czynnik decydujący o możliwości wysokiej jakości zamieszkiwania. Dodatkowo, przeanalizowano poziom degradacji technicznej budynków wchodzących w skład zasobu gminy Komarów-Osada. W tym celu wybrano następujące wskaźniki:

- udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r. (%);
- udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r. (%);
- udział budynków użyteczności publicznej wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w danym obszarze w 2021 r. (%);
- udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w danym obszarze w 2021 r. (%).

W oparciu o dane przekazane przez Urząd Gminy w Komarowie-Osady oszacowano średnią wartość dla gminy w zakresie udziału budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej. W 2021 r. wskaźnik ten wyniósł dla gminy 59,72%. Załedwie w jednym obszarze referencyjnym (Janówka Wschodnia) do sieci wodociągowej przyłączonych jest 100% budynków mieszkalnych. W Wolicy Brzozowej, Komarowie-Osady, Janówce Zachodniej, Komarowie Wsi, Komarowie Dolnym, Hucie Komarowskiej, Zubowicach, Księżostanach, Krzywymstoku i Komarowie Górnym udział budynków mieszkalnych przyłączonych do sieci wodociągowej jest niższy niż 100%, ale wyższy niż średnia gminna. Najgorzej sytuacja przedstawia się w 10 sołectwach, na terenie których ani jeden budynek mieszkalny nie jest przyłączony do wodociągu. W pozostałych jednostkach analizowany wskaźnik kształtował się na poziomie niższym niż średnia gminna.

Wykres 47 Wskaźnik delimitacyjny nr 5 sfera techniczna - Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

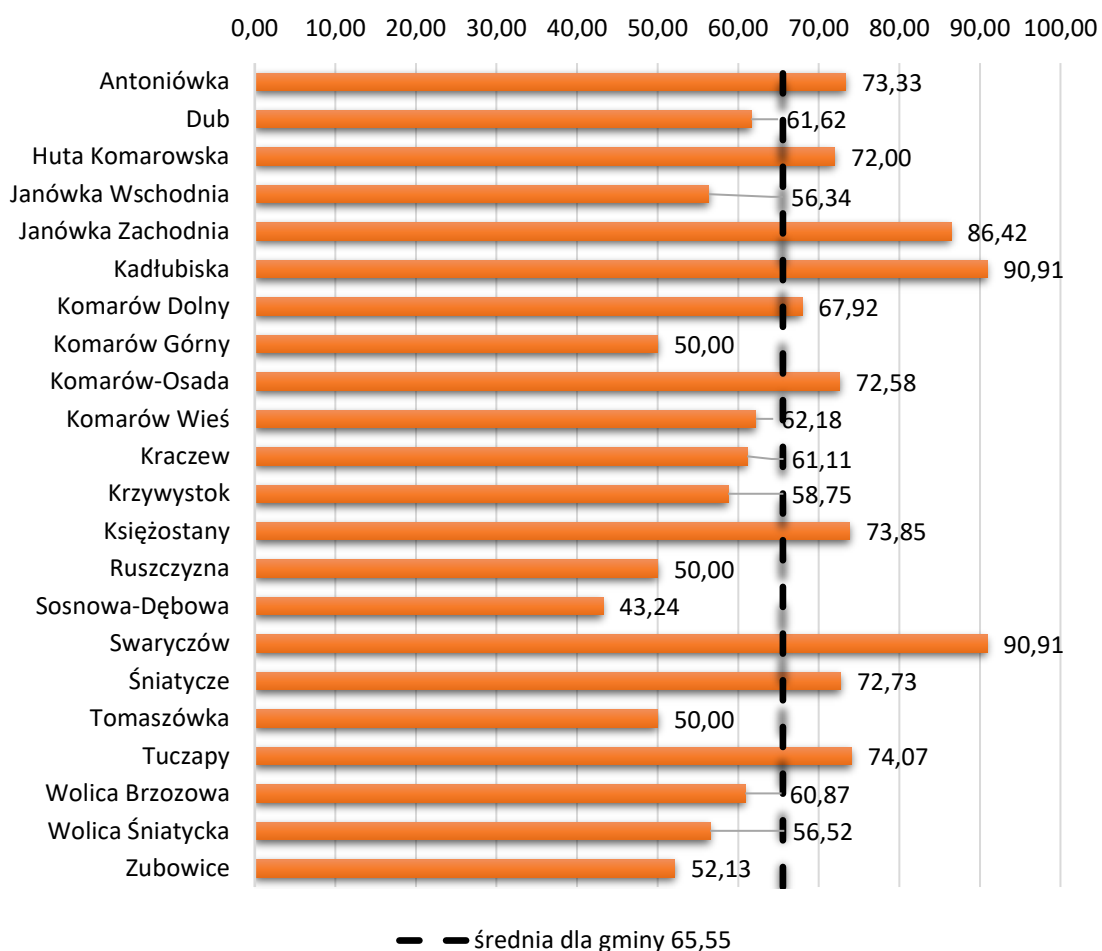
Kolejna z analizowanych kwestii dotyczy budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła. W 2021 r. na terenie gminy Komarów-Osada odnotowano aż 1 113 budynków mieszkalnych, które są wyposażone w przestarzałe źródła ciepła, co stanowi 65,55 % (średnia gminna) ogólnej liczby budynków mieszkalnych w analizowanych jednostkach referencyjnych. W 10 jednostkach wskaźnik udziału budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych przybrał wartości wyższe od średniej gminnej:

- Kadłubiska – 90,91% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła;
- Swaryczów – 90,91% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła;
- Janówka Zachodnia – 86,42% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła;
- Tuczapy – 74,07% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła;
- Księżostany – 73,85% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła;
- Antoniówka – 73,33% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła;
- Śniatycze – 72,73% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła;

- Komarów-Osada – 72,58% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła;
- Huta Komarowska – 72,00% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła;
- Komarów Dolny – 67,92% stanowią budynki wykorzystujące przestarzałe źródła ciepła.

Najniższą wartość wskaźnik osiągnął w 2021 r. w Sosnowie-Dębowej: 43,24%.

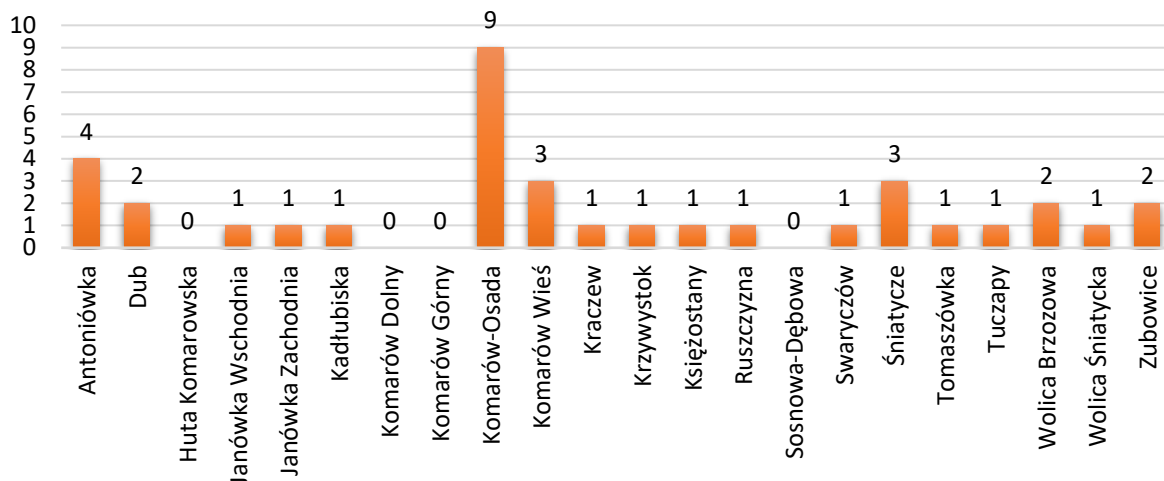
Wykres 48 Wskaźnik delimitacyjny nr 6 sfera techniczna - Udział budynków mieszalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Kolejna grupa zagadnień dotyczy kwestii degradacji technicznej budynków będących w zasobie gminy. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy w Komarowie-Osadle na terenie gminy znajduje się łącznie 36 budynków/obiektów użyteczności publicznej. W Komarowie-Osadle jest zlokalizowana największa liczba tego rodzaju budynków. W czterech jednostkach (Huta Komarowska, Komarów Dolny, Komarów Górny i Sosnowa-Dębowa) nie znajduje się ani jeden budynek użyteczności publicznej.

Wykres 49 Liczba budynków użyteczności publicznej znajdujących się na terenie gminy Komarów-Osada w 2021 r.

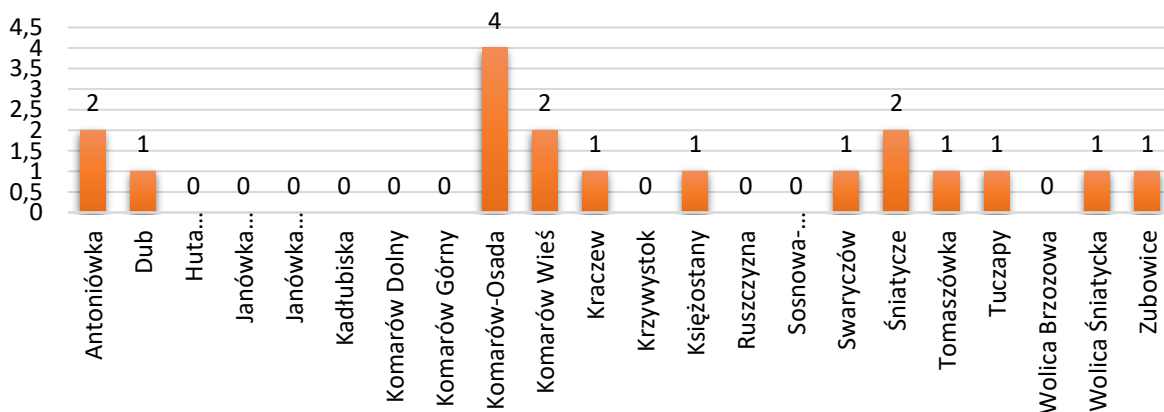
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Gmina posiada również wiele zabytków historycznych, ściśle powiązanych z przeszłością tych terenów. Na terenie gminy do współczesności zachowało się wiele zabytków, które stanowią potencjalne walory turystyczne:

- w jednostce Dub: drewniany Kościół parafialny, drewniana dzwonnica, murowane ogrodzenie z bramą, 2 nagrobki kamienne, Cmentarz przy kościele z drzewostanem, Cmentarz grzebalny, czynny z drzewostanem oraz murowana Kaplica grobowa Rulikowskich;
- w jednostce Komarów-Osada: murowany Kościół parafialny, nagrobek kamienny, Cmentarz przykościelny z drzewostanem oraz Cmentarz grzebalny, czynny z drzewostanem;
- w jednostce Zubowice: drewniany Kościół parafialny, drewniana dzwonnica oraz Cmentarz przykościelny z drzewostanem.

Ze względu na niespełnianie aktualnych standardów w zakresie efektywności energetycznej, 50% budynków użyteczności publicznej, wymaga przeprowadzenia pilnych prac termomodernizacyjnych.

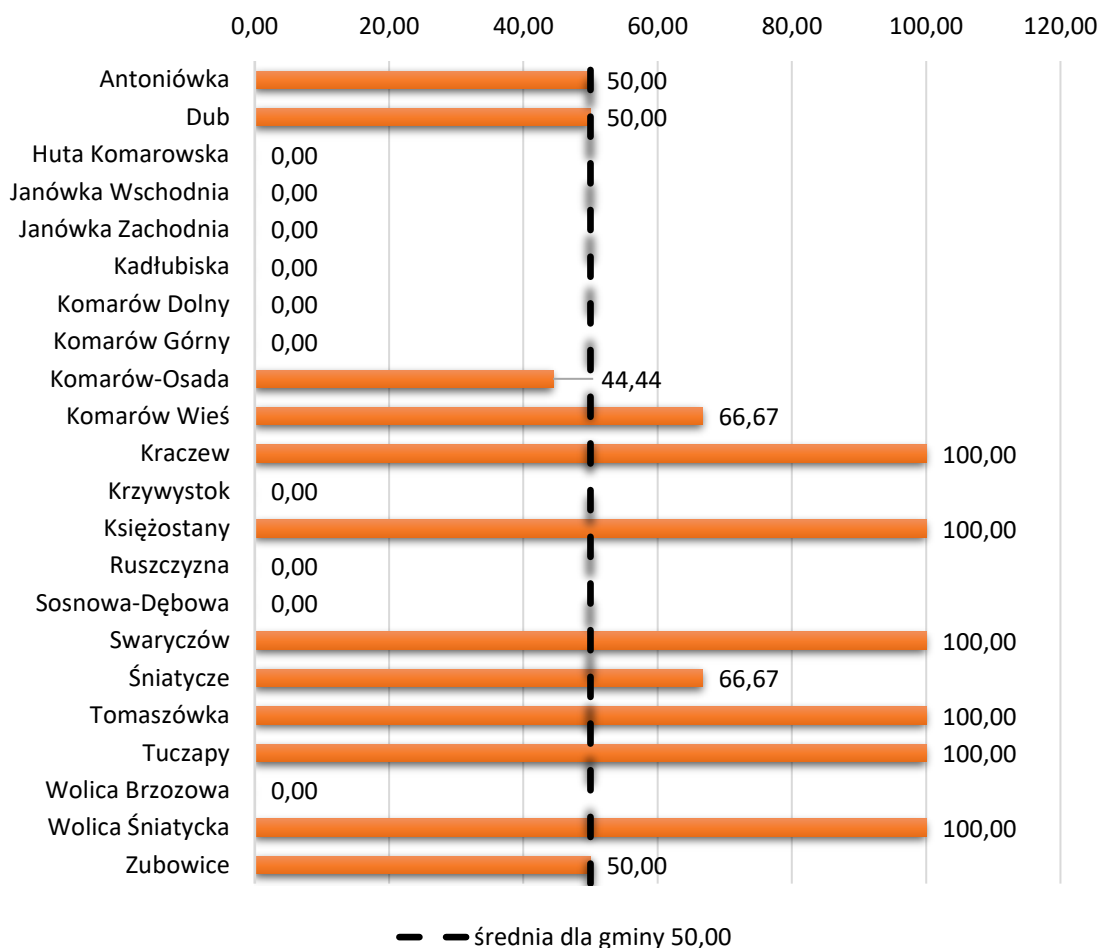
Wykres 50 Liczba budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji znajdujących się na terenie gminy Komarów-Osada w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Średnia wartość wskaźnika obrazującego udziału budynków użyteczności publicznej wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej kształtował się w 2021 r. na poziomie: 50%. Z najbardziej problematyczną sytuacją mamy do czynienia w sołectwach: Kraczew, Księżostany, Swaryczów, Tomaszówka, Tuczapy oraz Wolica Śniatycka, gdzie 100% budynków użyteczności publicznej wymaga podjęcia interwencji. Interwencji wymaga także sołectwo Komarów Wieś i Śniatycze, gdzie po 2 na 3 budynki potrzebują termomodernizacji (po 66,67%). W Antoniówce wskaźnik wyniósł 50,00%, co oznacza, że 2 na 4 budynki potrzebują prac termomodernizacyjnych, natomiast w jednostkach Dub i Zubowice po 1 na 2 budynki. Potrzeby interwencji w omawianej kwestii zgłoszono także w Komarowie-Osady. W pozostałych jednostkach referencyjnych nie zgłoszono potrzeby interwencji w omawianej kwestii.

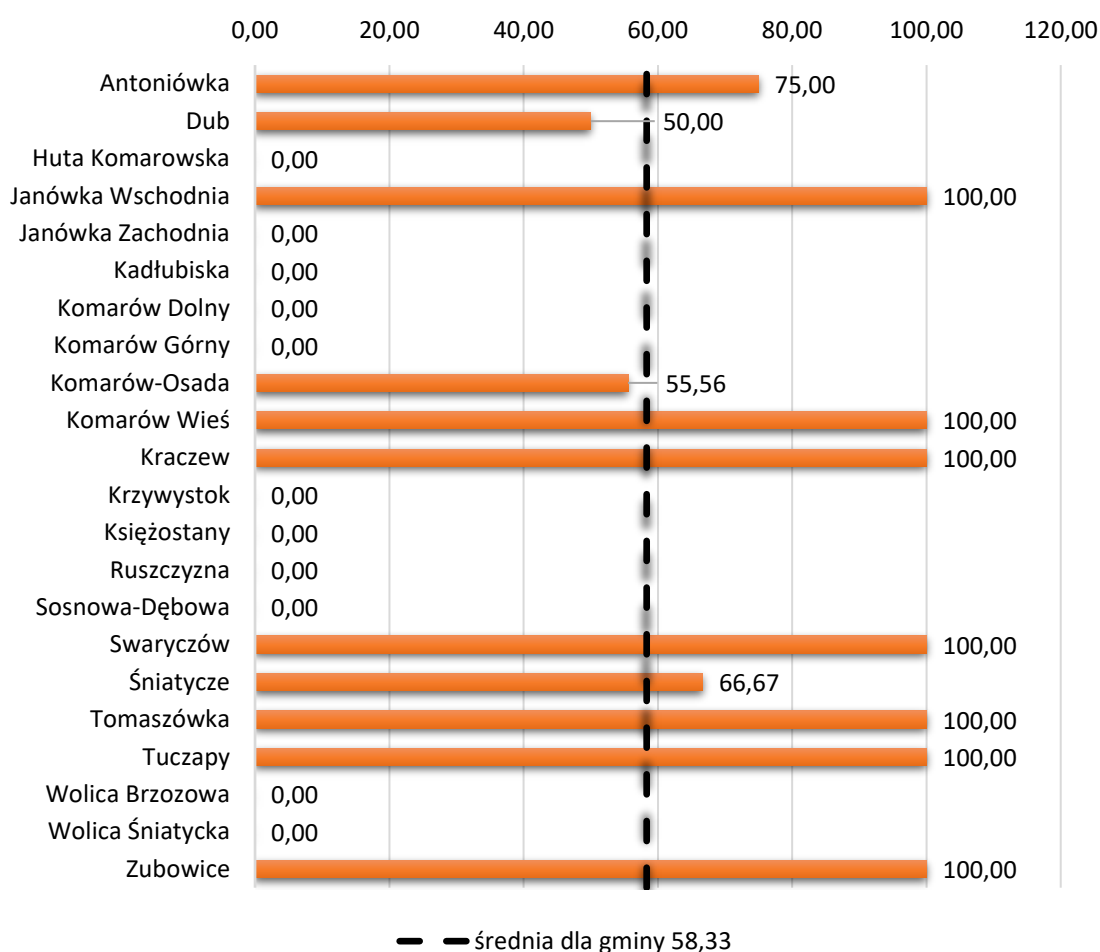
Wykres 51 Wskaźnik delimitacyjny nr 7 sfera techniczna - Udział budynków użyteczności publicznej wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w danym obszarze w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada.

Ostatnim wskaźnikiem, który badano w sferze technicznej był udział budynków użyteczności publicznej, które wymagają dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Na terenie całej gminy aż 58,33% tych budynków wymaga dostosowania. W jednostkach: Janówka Wschodnia, Komarów Wieś, Kraczew, Swaryczów, Tomaszówka, Tuczapy i Zubowice wszystkie budynki użyteczności publicznej wymagają dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W 11 sołectwach nie zidentyfikowano tego rodzaju potrzeb modernizacyjnych.

Wykres 52 Wskaźnik delimitacyjny nr 8 sfera techniczna - Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w danym obszarze w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

4.4.4 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Ostatnią grupą problemów wymagających przeprowadzenia analizy na potrzeby niniejszego opracowania są negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, czyli w szczególności: niewystarczający poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną lub jej zły stan techniczny, niska jakość podstawowych usług lub brak dostępu do nich, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska

jakość terenów publicznych, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru.

W celu wyselekcjonowania obszarów charakteryzujących się szczególnie niekorzystną sytuacją w ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej przeanalizowano zagadnienia dotyczące jakości terenów publicznych, poziomu wyposażenia w infrastrukturę gwarantującą realizację usług publicznych takich jak np. ustawowy obowiązek zapewnienia oświetlenia dróg publicznych czy wysokiej jakości tychże dróg. Ze względu na specyfikę gminy (gmina typowo wiejska) badanie braku dostępu do niektórych z usług publicznych np. edukacyjnych, opieki zdrowotnej czy opieki nad najmłodszymi członkami lokalnej społeczności, nie znajdują uzasadnienia. Analiza tejże sfery oparta została o następujące wskaźniki:

- udział długości dróg gminnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg w danym obszarze w 2021 r.;
- udział punktów oświetleniowych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w 2021 r.;
- udział powierzchni terenów publicznych o niskiej jakości wymagających podjęcia interwencji w 2021 r.

W pierwszej kolejności analizie poddano wskaźnik obrazujący udział długości dróg gminnych, które wymagają podjęcia interwencji (np. modernizacja istniejących odcinków lub budowa nowych) w ogólnej długości dróg w gminie. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Gminy w Komarów-Osady łączna długość dróg gminnych na terenie gminy w 2021 r. wynosiła 324 km, z czego 17,28% to drogi utwardzone (56 km), a 82,72% to drogi nieutwardzone (268 km).

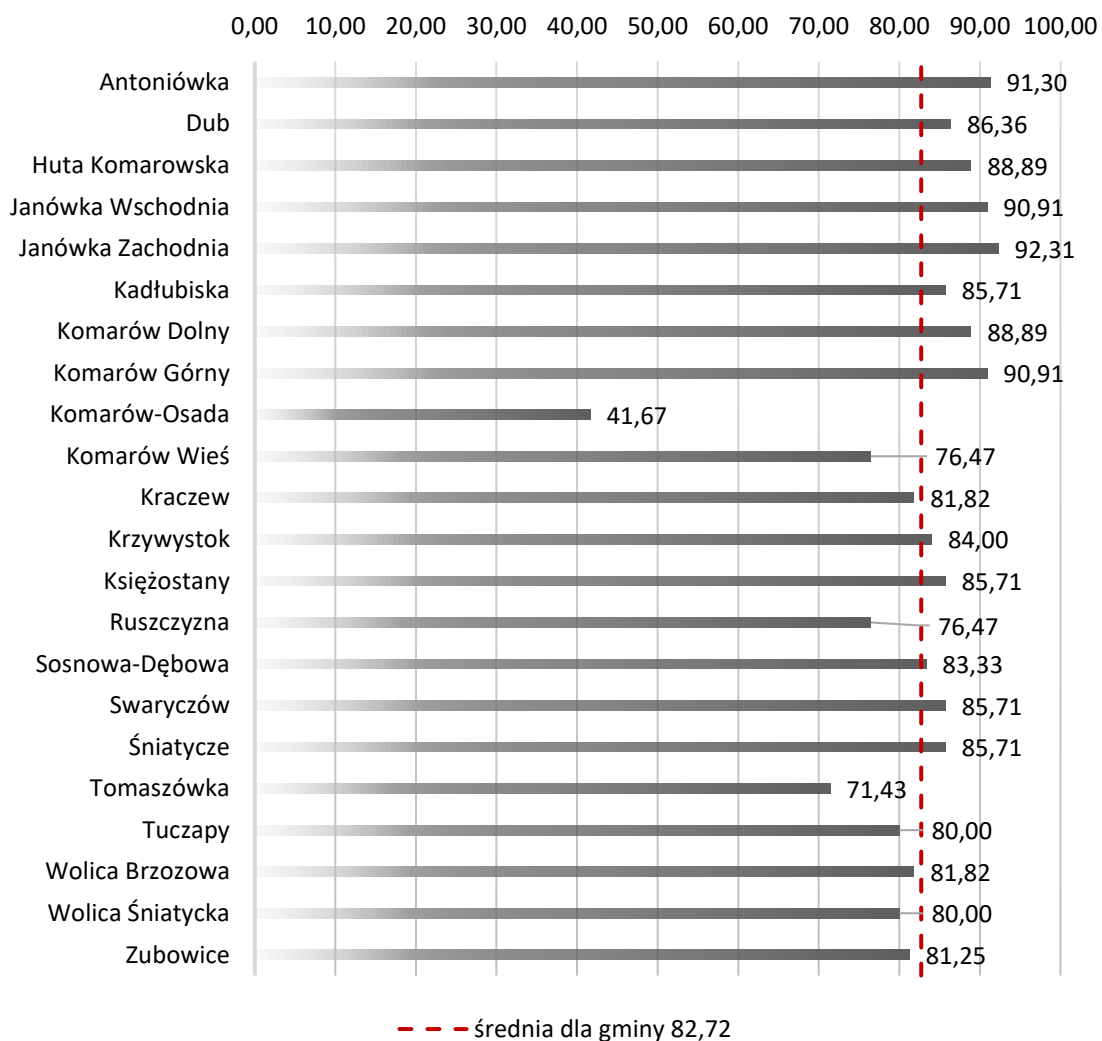
Wykres 53 Długość dróg gminnych na terenie gminy Komarów-Osada w 2021 r. wg jednostek referencyjnych (km)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

W zdecydowanej większości (13) jednostek referencyjnych udział długości dróg gminnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg jest wyższy od średniej gminnej (82,72%). W sołectwie Janówka Zachodnia odnotowano najwyższy poziom wskaźnika (92,31%), natomiast najniższy w sołectwie Komarów-Osada, gdzie udział długości dróg wymagających modernizacji w ogólnej długości dróg wyniósł 41,67%.

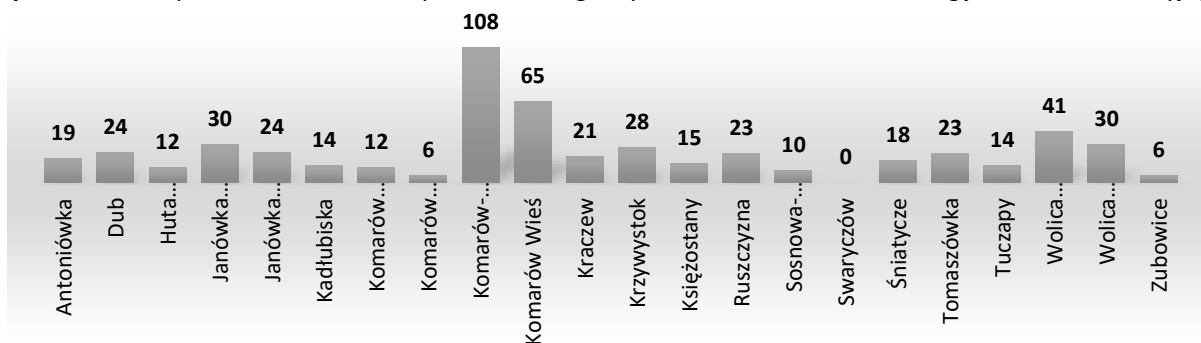
Wykres 54 Wskaźnik delimitacyjny nr 9 sfera przestrzenno-funkcjonalna - Udział długości dróg gminnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg w danym obszarze w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Wśród wielu elementów decydujących o jakości przestrzenno-funkcjonalnej obszaru znajdują się również kwestie oświetlenia. Wpływają one nie tylko na komfort poruszania się po obszarze gminy, lecz przede wszystkim na bezpieczeństwo mieszkańców. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Komarowie-Osadle łączna liczba punktów świetlnych na terenie gminy wynosi 543 szt., z czego 345 szt. wymaga podjęcia prac modernizacyjnych i wymiany na nowe. Udział tychże punktów oświetleniowych kształtuje się na poziomie 63,54%. Największa liczba punktów oświetlenia znajduje się w Komarowie-Osadle (108). W jednym sołectwie, Swaryczów, nie ma ani jednego punktu oświetlenia.

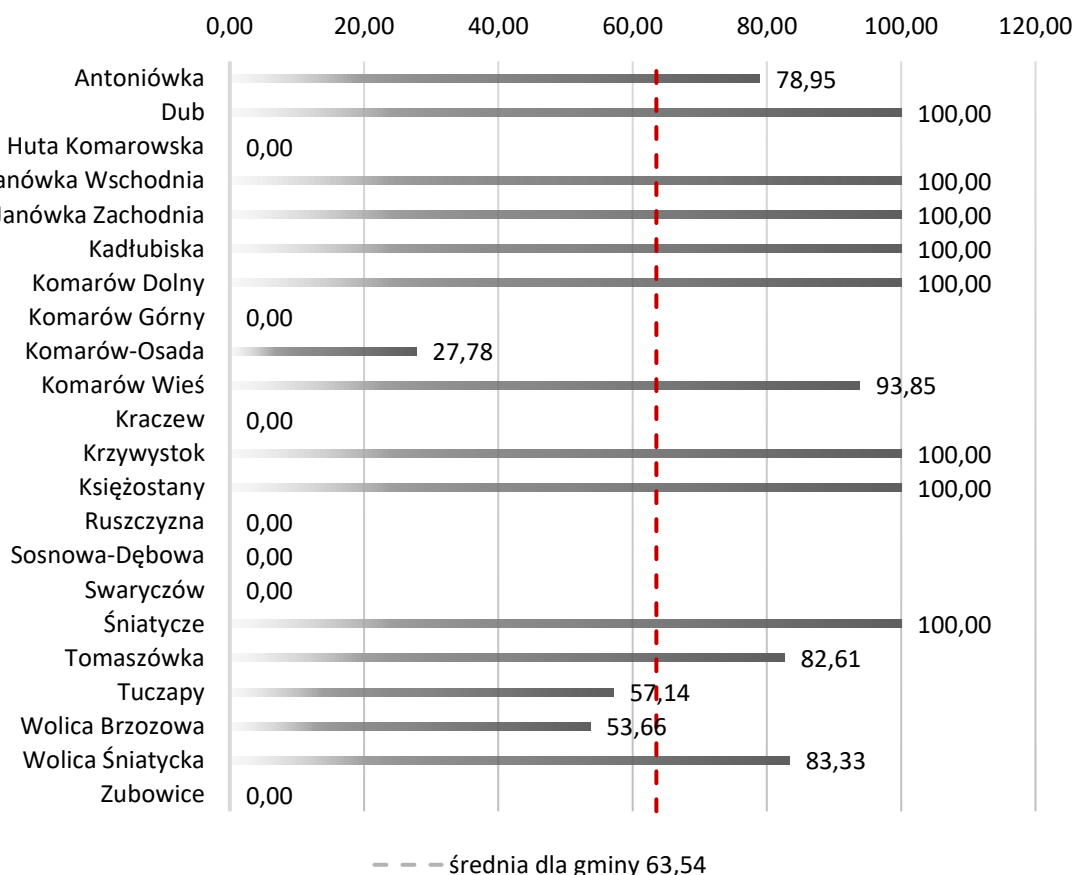
Wykres 55 Liczba punktów oświetleniowych na terenie gminy Komarów-Osada w 2021 r. wg jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

W zakresie drugiego wskaźnika w badanej sferze – udziału punktów oświetleniowych wymagających wymiany na nowe w przeliczeniu na ogólną liczbę tego rodzaju punktów (%), najgorzej sytuacja prezentowała się w 2021 r. w 8 sołectwach, w których 100% punktów wymagało modernizacji: Dub, Janówka Wschodnia, Janówka Zachodnia, Kadłubiska, Komarów Dolny, Krzywystok, Księżostany i Śniatycze. W 6 jednostkach wskaźnik przyjął 0,00 (Huta Komarowska, Komarów Górny, Kraczew, Ruszczyzna, Sosnowa-Dębowa i Zubowice), gdyż na tych obszarach ani jeden punkt oświetleniowy nie wymaga wymiany.

Wykres 56 Wskaźnik delimitacyjny nr 10 sfera przestrzenno-funkcjonalna - Udział punktów oświetleniowych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w 2021 r. w ogólnej liczbie punktów oświetleniowych w danym obszarze w 2021 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

Ostatnim wskaźnikiem badanym w sferze przestrzenno-funkcjonalnej był udział powierzchni terenów publicznych o niskiej jakości i wymagających podjęcia interwencji w ogólnej powierzchni terenów. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy w Komarowie-Osadzie w obrębie 17 jednostek referencyjnych znajdują się tereny publiczne wymagające podjęcia interwencji. W poniższej tabeli wykazano szczegółowo tereny publiczne wzięte pod uwagę wraz z wskazaniem tych, które wymagają szczególnej interwencji.

Tabela 32 Wykaz terenów publicznych wraz ze wskazaniem terenów wymagających podjęcia interwencji (ha)

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Rodzaj działki	Numer działki ewidencyjnej	Powierzchnia ogółem	Działka ewidencyjna terenu wymagającego interwencji	Powierzchnia terenu wymagającego podjęcia interwencji
1.	Antoniówka	budynek byłej SP oraz plac	564	0,2926	564	0,2926
		remizo-świetlica OSP i teren wokół	30/1	0,649	-	0
		budynek SP	2	1,04	2	1,04
		teren wokół SP	392	0,72	392	0,72
		teren wokół SP	1	0,5	1	0,5
		teren pod zbiornik retencyjny	737	55,65	737	55,65
2.	Dub	budynek byłej SP	60	0,8803	60	0,8803
		teren remizy OSP	62	0,16	62	0,16
		teren bloku PGR	487/2	0,47	487/2	0,47
		teren przy bloku PGR	487/3	0,24	487/3	0,24
		tereny publiczne przy bloku PGR (KOWR)	487/1	0,18	487/1	0,18
		tereny publiczne przy bloku PGR (KOWR)	487/4	0,05	487/4	0,05
3.	Huta Komarowska	brak	-	0	-	0
4.	Janówka Zachodnia	Centrum Integracji Społecznej	418/2	0,8275	418/2	0,8275
		hydrofornia	416/2	0,19	416/2	0,19
5.	Janówka Wschodnia	świetlica OSP i teren wokół	534/1	0,11	534/1	0,11
6.	Kałużbiska	remizo-świetlica OSP	337/1	0,1208	337/1	0,1208
		teren wokół remizo-świetlicy	337/2	1,5	337/2	1,5
7.	Komarów Dolny	brak	nie dotyczy	0	nie dotyczy	0
8.	Komarów Górny	brak	nie dotyczy	0	nie dotyczy	0

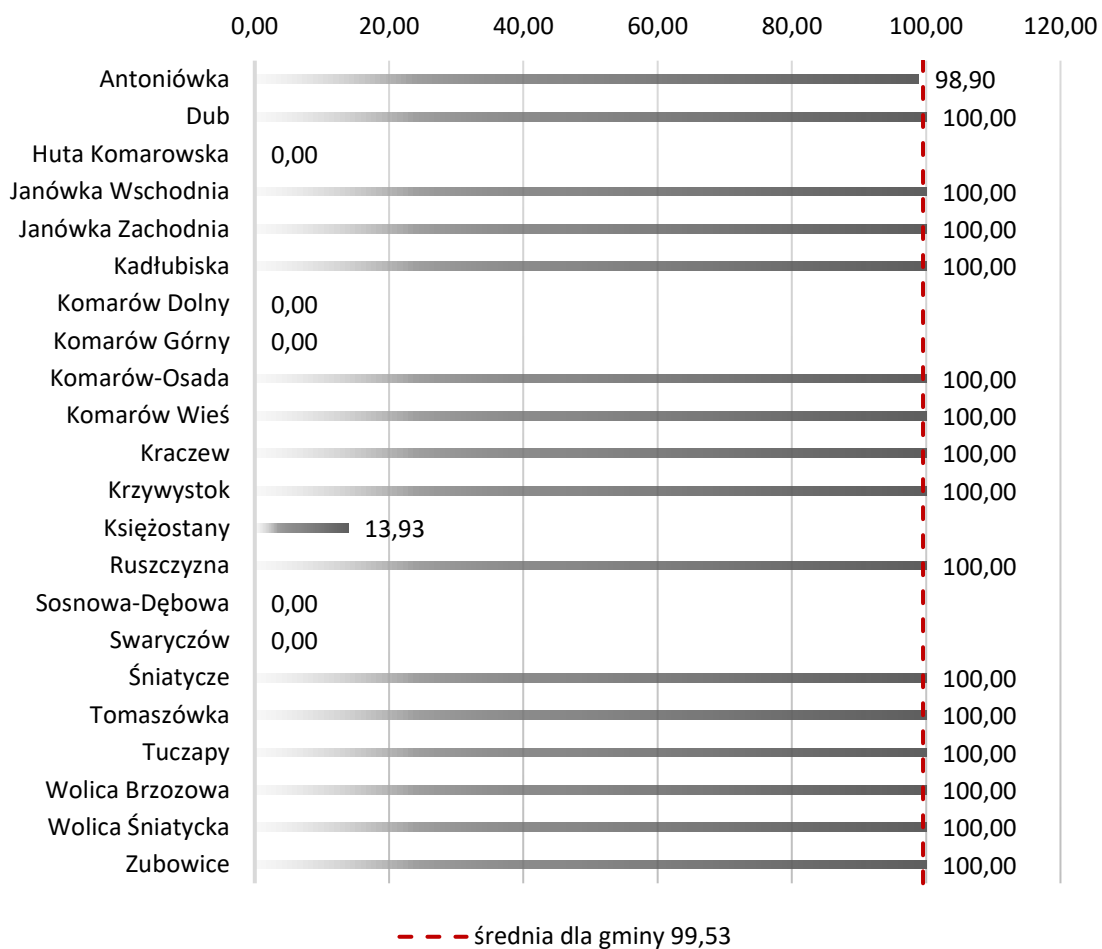
Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Rodzaj działki	Numer działki ewidencyjnej	Powierzchnia ogółem	Działka ewidencyjna terenu wymagającego interwencji	Powierzchnia terenu wymagającego podjęcia interwencji
9.	Komarów-Osada	budynek SP i teren wokół	580	0,7305	580	0,7305
		hala sportowa przy SP	582	0,0771	582	0,0771
		boisko wielofunkcyjne	550	0,6	550	0,6
		boisko wielofunkcyjne + altana	551	0,6	551	0,6
		teren obok boiska i altany (4 działki)	548/6, 548/4, 547/4, 547/5	1,6274	548/6, 548/4, 547/4, 547/5	1,6274
		boisko Legion	80	22,5	80	22,5
		teren wspólnoty Antoniówka	57	60,57	57	60,57
		Urząd Gminy + GOPS, SOK + OSP	712/5, 712/2	0,11	712/5, 712/2	0,11
		centrum - rynek	629/3	0,12	629/3	0,12
		pawilon	712/6	0,18	712/6	0,18
		teren przy pawilonie	737/1	0,01	737/1	0,01
		Jasiukówka (biblioteka publiczna + mieszkania)	597/1, 597/2	0,0667	597/1, 597/2	0,0667
		budynek po bytej lecznicy z mieszkaniami komunalnymi	603/1, 591/8	0,4857	603/1, 591/8	0,4857
		teren wokół bytej lecznicy	617, 612, 613, 614, 615, 161,606/1,603/2	0,7777	617, 612, 613, 614, 615, 161,606/1,603/2	0,7777
		ośrodek zdrowia	720	0,56	720	0,56
		teren wokół przedszkola	698/2, 698/3	0,1161	698/2, 698/3	0,1161
		mieszkania komunalne - była porodówka	577	0,04	577	0,04
		park + przystanek	629/4	0,19	629/4	0,19
hydrofornia	957/4	0,27	957/4	0,27		
10.	Komarów Wieś	budynki dawnego kółka rolniczego i teren wokół	123/4	0,57	123/4	0,57
		remiza OSP + teren wokół	105/3	0,1	105/3	0,1
		teren OSP świetlica	105/2, 105/1,106/3,106/5	1,4596	105/2, 105/1,106/3,106/5	1,4596
		były dom nauczyciela - obecnie mieszkania komunalne z terenem wokół	93	0,67	93	0,67
11.	Kraczew	budynek kaplicy + teren wokół	74/1	0,7179	74/1	0,7179

Lp.	Nazwa obszaru referencyjnego - sołectwo	Rodzaj działki	Numer działki ewidencyjnej	Powierzchnia ogółem	Działka ewidencyjna terenu wymagającego interwencji	Powierzchnia terenu wymagającego podjęcia interwencji
		teren wokół byłej świetlicy	74/2, 50/1	1,3396	74/2, 50/1	1,3396
12.	Krzywystok	park	70/1	1,8053	70/1	1,8053
		świetlica	71	0,39	71	0,39
		brak	nie dotyczy	0	nie dotyczy	0
13.	Księżostany	świetlica	125/3, 377/1	0,15	i działka 377/1	0,0209
		brak	nie dotyczy	0	nie dotyczy	0
14.	Ruszczyzna	świetlica OSP	448	0,08	448	0,08
		teren wokół świetlicy	65/2	0,0484	65/2	0,0484
15.	Sosnowa-Dębowa	brak	nie dotyczy	0	nie dotyczy	0
16.	Swaryczów	brak	nie dotyczy	0	nie dotyczy	0
17.	Śniatycze	budynek byłej szkoły + mieszkania komunalne + teren wokół	1020	0,9331	1020	0,9331
		remizo-świetlica OSP	1017	0,54	1017	0,54
		teren przy remizo-świetlicy	1019	0,3	1019	0,3
18.	Tomaszówka	świetlica OSP	235	0,06	235	0,06
19.	Tuczapy	świetlica OSP	18/1	0,07	18/1	0,07
20.	Wolica Brzozowa	Warsztat Terapii Zajęciowej + teren	428, 429	0,27	428, 429	0,27
		altana	542	0,32	542	0,32
21.	Wolica Śniatycza	świetlica OSP	35/1	0,61	35/1	0,61
		teren przy świetlicy	35/2	0,03	35/2	0,03
		miejsce pamięci	328/1, 329/1	0,95	328/1, 329/1	0,95
22.	Zubowice	przedszkole + teren wokół	505/2	1,35	505/2	1,35
		remizo-świetlica OSP	505/1	0,6505	505/1	0,6505
		brak	nie dotyczy	0	nie dotyczy	0
SUMA:			-	166,6258	-	165,8477

Źródło: Dane Urzędu Gminy Komarów-Osada

Średnia wartość wskaźnika dla całej gminy kształtuje się na poziomie 99,53% wszystkich terenów publicznych. W 17 jednostkach referencyjnych wytypowano obszary, które wymagają podjęcia interwencji, w 15 z nich wskaźnik przybiera wartość 100%.

Wykres 57 Wskaźnik delimitacyjny nr 11 sfera przestrzenno-funkcjonalna - Udział powierzchni terenów publicznych o niskiej jakości wymagających podjęcia interwencji w 2021 r. w ogólnej powierzchni terenów publicznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarów-Osada

4.4.5 PODSUMOWANIE ANALIZY POZOSTAŁYCH SFER

Ustawa o rewitalizacji definiuje obszar zdegradowany jako obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Wymogiem wyznaczenia obszaru zdegradowanego jest współwystępowanie na nim obok ww. negatywnych zjawisk społecznych także negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej,
- środowiskowej,
- technicznej,
- przestrzenno-funkcjonalnej.

Wyselekcjonowano 11 wskaźników dotyczących pozostałych 4 badanych sfer. Zgodnie z przyjętą metodologią w każdej ze sfer dokonano analizy wybranych wskaźników w podziale na wyznaczone jednostki referencyjne. W zależności od ich specyfiki (wskaźnik przyjmował wartość poniżej lub powyżej średniej dla całej gminy) dokonano identyfikacji występowania (na zasadzie 0-1) negatywnych zjawisk we wszystkich czterech sferach wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4. W poniższych tabelach zaprezentowano rzeczywiste wartości osiągnięte przez wszystkie wskaźniki oraz ich kwalifikacje w zakresie występowania zjawisk kryzysowych.

Tabela 33 Rzeczywiste wartości wskaźników delimitacyjnych pozostałych analizowanych sfer

Sfera	Gospodarcza			Środowiskowa	Techniczna				Przestrzenno-funkcjonalna		
	Liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców	Liczba osób, które zakończyły działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców	Powierzchnia budynków/obiektów (m ²) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej przypadająca na 100 mieszkańców		Udział budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu	Udział budynków wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Udział dróg gminnych wymagających podjęcia interwencji	Udział punktów oświetleniowych wymagających wymiany na energooszczędne
Antoniówka	0,37	0,00	182,40	54,67	0,00	73,33	50,00	75,00	91,30	78,95	98,90
Dub	0,00	0,00	54,81	47,47	0,00	61,62	50,00	50,00	86,36	100,00	100,00
Huta Komarowska	0,00	0,00	172,73	36,00	88,00	72,00	0,00	0,00	88,89	0,00	0,00
Janówka Wschodnia	0,00	0,00	37,97	43,66	100,00	56,34	0,00	100,00	90,91	100,00	100,00
Janówka Zachodnia	0,42	0,00	10,92	46,91	95,06	86,42	0,00	0,00	92,31	100,00	100,00
Kadłubiska	0,42	0,00	0,00	54,55	0,00	90,91	0,00	0,00	85,71	100,00	100,00
Komarów Dolny	0,59	0,00	2046,38	41,51	90,57	67,92	0,00	0,00	88,89	100,00	0,00
Komarów Górny	0,00	0,00	0,00	27,27	72,73	50,00	0,00	0,00	90,91	0,00	0,00
Komarów-Osada	0,12	0,12	555,85	18,39	96,32	72,58	44,44	55,56	41,67	27,78	100,00
Komarów Wieś	0,31	0,00	14,75	35,29	91,60	62,18	66,67	100,00	76,47	93,85	100,00
Kraczew	0,00	0,00	0,00	52,78	0,00	61,11	100,00	100,00	81,82	0,00	100,00
Krzywystok	0,00	0,00	45,92	35,00	85,00	58,75	0,00	0,00	84,00	100,00	100,00
Księżostany	0,63	0,63	0,00	86,15	86,15	73,85	100,00	0,00	85,71	100,00	13,93
Ruszczyzna	0,00	0,00	41,55	54,76	0,00	50,00	0,00	0,00	76,47	0,00	100,00
Sosnowa-Dębowa	0,00	0,00	0,00	56,76	13,51	43,24	0,00	0,00	83,33	0,00	0,00
Swaryczów	0,00	0,00	0,00	86,36	0,00	90,91	100,00	100,00	85,71	0,00	0,00
Śniatycze	0,40	0,00	41,27	45,45	0,00	72,73	66,67	66,67	85,71	100,00	100,00
Tomaszówka	0,00	0,00	90,58	83,33	0,00	50,00	100,00	100,00	71,43	82,61	100,00
Tuczapy	0,00	0,00	0,00	25,93	0,00	74,07	100,00	100,00	80,00	57,14	100,00
Wolica Brzozowa	0,00	0,39	0,00	46,74	96,74	60,87	0,00	0,00	81,82	53,66	100,00
Wolica Śniatycza	0,00	0,00	0,00	35,87	0,00	56,52	100,00	0,00	80,00	83,33	100,00
Zubowice	0,35	0,00	358,31	34,04	87,77	52,13	50,00	100,00	81,25	0,00	100,00
Średnia wartość wskaźnika dla gminy	0,20	0,06	233,20	41,22	59,72	65,55	50,00	58,33	82,72	63,54	99,53

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 34 Ocena wskaźników delimitacyjnych pozostałych analizowanych sfer

Sfera	Gospodarcza			Środowiskowa	Techniczna				Przestrzenno-funkcjonalna		
	Liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców	Liczba osób, które zakończyły działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców	Powierzchnia budynków/obiektów (m ²) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej przypadająca na 100 mieszkańców		Udział budynków mieszkalnych pokrytych azbestem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu	Udział budynków wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Udział dróg gminnych wymagających podjęcia interwencji	Udział punktów oświetleniowych wymagających wymiany na energooszczędne
Wartość wskaźnika względem średniej brana przy ocenie	↓	↑	↓	↑	↓	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Antoniówka	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1
Dub	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
Huta Komarowska	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0
Janówka Wschodnia	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1
Janówka Zachodnia	0	0	1	1	0	1	0	0	1	1	1
Kadłubiska	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1
Komarów Dolny	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0
Komarów Górny	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Komarów-Osada	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1
Komarów Wieś	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1
Kraczew	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1
Krzywystok	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1
Księżostany	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0
Ruszczyna	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1
Sosnowa-Dębowa	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0
Swaryczów	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0
Śniatyczne	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tomaszówka	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1
Tuczapy	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1
Wolica Brzozowa	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Wolica Śniatyczna	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1
Zubowice	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1

Źródło: Opracowanie własne

4.5 ANALIZA JAKOŚCIOWA

Należy mieć na uwadze, że dostępne dane statystyczne nie zawsze oddają sytuację badanego obszaru w pełnym zakresie, w toku prac nad niniejszym dokumentem, analizę wielokryterialną pogłębiono posługując się analizą jakościową. W tym celu posłużono się badaniem ankietowym, jako jedną ze skuteczniejszych form badania większej grupy respondentów. Badanie ankietowe prowadzono w dniach 30.01.2023 r. - 12.02.2023 r. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej gminy Komarów-Osada (<https://komarow.pl>). Społeczność lokalna została szeroko poinformowana w sposób zwyczajowo przyjęty o prowadzonym badaniu. Stanowi ono integralną część diagnozy zjawisk społeczno-gospodarczo-przestrzennych służącą delimitacji obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

5. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Zgodnie z art. 10 ustawy o rewitalizacji, jako obszar rewitalizacji wyznacza się obszar gminy obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, który:

- cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk ze sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej,
- posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego i na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację,
- nie przekracza obszarowo 20% powierzchni gminy,
- jest zamieszkiwany przez maksymalnie 30% ogólnej liczby mieszkańców.

Rewitalizacja stanowi formę specjalnej interwencji publicznej, mającą na celu ulokowanie w relatywnie krótkim czasie możliwie wielu zasobów na ograniczonym terenie w celu wywołania samopodtrzymujących się impulsów rozwojowych. Aby osiągnąć założone cele, musi być mocno skoncentrowana i ograniczona terytorialnie.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż objęcie 30% społeczności zamieszkującej rozległe tereny gminy działaniami rewitalizacyjnymi może utrudniać zachowanie zasady koncentracji środków na rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów. Z drugiej strony, objęcie obszarem rewitalizacji większej powierzchni o relatywnie niskim wskaźniku zaludnienia, właściwie uniemożliwia prowadzenie skutecznej i skoncentrowanej terytorialnie interwencji w ramach rewitalizacji. Stąd rekomendacje, według których obszarem rewitalizacji należy obejmować obszary o znacznie mniejszej powierzchni gminy, przy jednocześnie relatywnie wyższych wskaźnikach zaludnienia.

Zgodnie z przyjętą metodologią do obszaru zdegradowanego włączone zostały wszystkie te jednostki referencyjne, w których wskaźnik syntetyczny natężenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej osiągną wartość wyższą niż 0 oraz dla których zidentyfikowano (na zasadzie 0-1) przynajmniej jedno negatywne zjawisko w przynajmniej jednej z 4 sfer wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4. O występowaniu negatywnego zjawiska decyduje fakt uzyskania sumy punktów na poziomie wyższym od 0 w ramach badanych wskaźników.

Tabela 35 Wyniki przeprowadzonej analizy delimitacyjnej

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika kryzysu zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Antoniówka	-0,45	1	1	3	3
Dub	9,17	1	1	1	3
Huta Komarowska	2,26	1	0	1	1

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika kryzysu zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Janówka Wschodnia	3,68	1	1	1	3
Janówka Zachodnia	4,77	1	1	1	3
Kałużbiska	-6,07	0	1	2	3
Komarów Dolny	11,37	0	1	1	2
Komarów Górny	-8,49	0	0	0	1
Komarów-Osada	10,55	2	0	2	1
Komarów Wieś	10,66	1	0	2	2
Kraczew	-6,22	0	1	3	1
Krzywystok	-3,10	1	0	0	3
Księżostany	6,39	1	1	2	2
Ruszczyzna	-1,97	1	1	1	1
Sosnowa-Dębowa	-9,25	0	1	1	1
Swaryczów	-9,38	0	1	4	1
Śniatycze	-3,36	1	1	4	3
Tomaszówka	-9,17	1	1	3	2
Tuczapy	3,80	0	0	4	1
Wolica Brzozowa	-4,63	1	1	0	1
Wolica Śniatycka	3,18	0	0	2	2
Zubowice	-3,74	0	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z powyższym zestawieniem jako obszar zdegradowany wyznaczono teren składający się następujących jednostek referencyjnych:

- 1) Dub – powierzchnia: 837,835968 ha; liczba ludności: 304 osób,
- 2) Huta Komarowska – powierzchnia: 47,848204 ha; liczba ludności: 66 osób,
- 3) Janówka Wschodnia – powierzchnia: 251,036811 ha; liczba ludności: 158 osób,
- 4) Janówka Zachodnia – powierzchnia: 223,092070 ha; liczba ludności: 238 osób,
- 5) Komarów Dolny – powierzchnia: 113,068672 ha; liczba ludności: 170 osób,
- 6) Komarów-Osada – powierzchnia: 337,728116 ha; liczba ludności: 842 osób,
- 7) Komarów Wieś – powierzchnia: 446,396724 ha; liczba ludności: 324 osób,
- 8) Księżostany – powierzchnia: 214,509453 ha; liczba ludności: 159 osób,
- 9) Tuczapy – powierzchnia: 122,054265 ha; liczba ludności: 83 osób,

10) Wolica Śniatycka – powierzchnia: 299,941651 ha; liczba ludności: 284 osób.

Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi: 2 893,511934 ha, co stanowi: 23,56% całkowitej powierzchni gminy Komarów-Osada (12 280 ha). Natomiast łączna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego na koniec 2021 r. wynosiła: 2 628 osób, co stanowi: 53,38% wszystkich mieszkańców gminy (4 923 osoby).

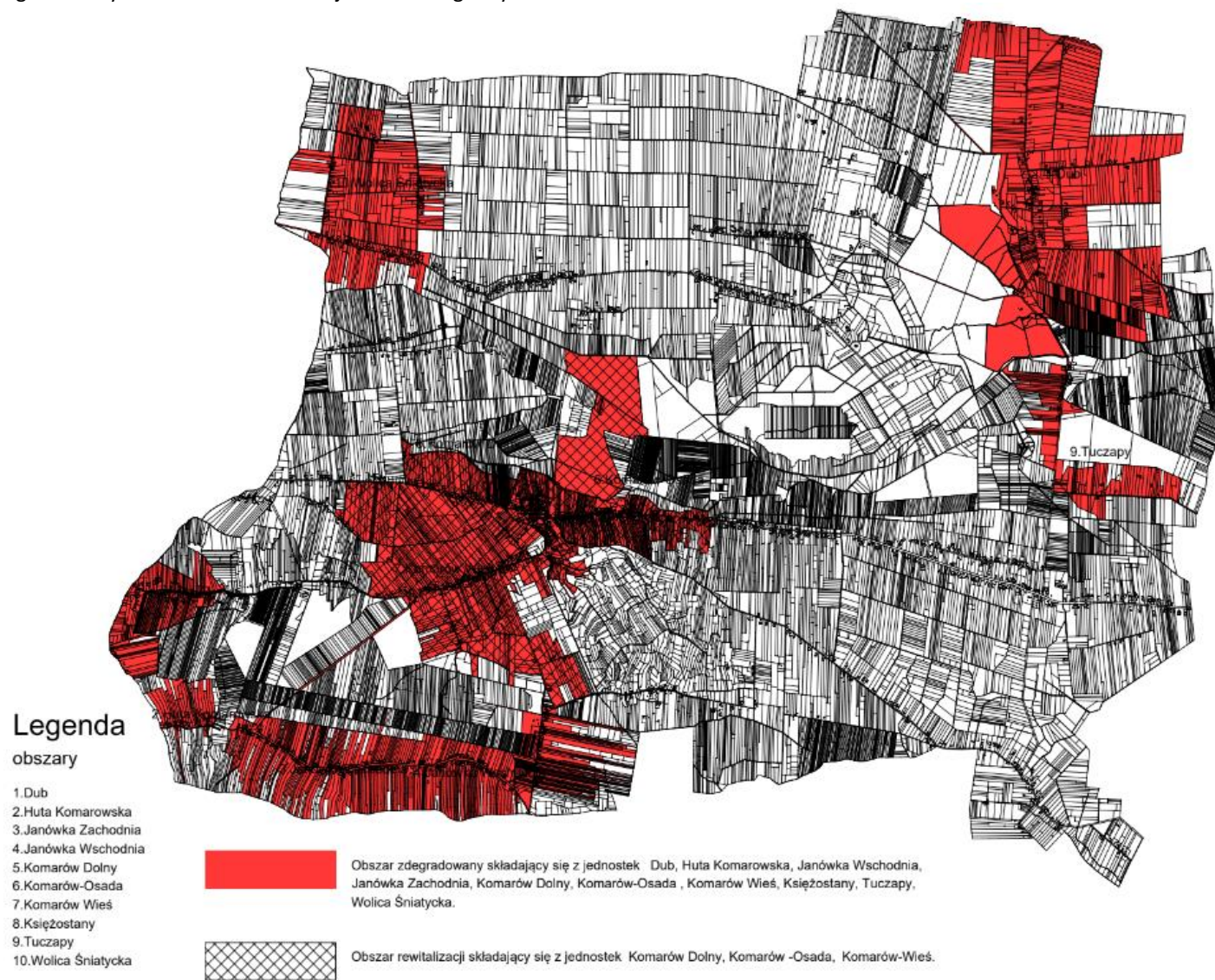
Zgodnie z wymogami ustawy obszar rewitalizacji obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych. Dodatkowo ustawodawca wprowadził obostrzenia co do maksymalnej powierzchni obszaru rewitalizacji względem całej gminy oraz maksymalnej liczby mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji względem populacji jednostki samorządu terytorialnego. W świetle ustawy powierzchnia obszaru rewitalizacji nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może on być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Uwzględniając kryteria ustawowe, niemożliwym jest wskazanie całego obszaru zdegradowanego, jako obszaru rewitalizacji, ze względu na ograniczenia powierzchniowe i ludnościowe. W związku z tym dokonano selekcji obszarów i wybrano w pierwszej kolejności te, które charakteryzują się największą (zgodnie z kryterium sumarycznego wskaźnika niekorzystnych zjawisk społecznych) koncentracją problemów w sferze społecznej i współwystępującymi problemami pozostałych 4 sfer.

W wyniku przeprowadzonych analiz wyznaczono obszar rewitalizacji składający się z następujących jednostek referencyjnych:

- 1) Komarów Dolny – powierzchnia: 113,068672 ha; liczba ludności: 170 osób,
- 2) Komarów-Osada – powierzchnia: 337,728116 ha; liczba ludności: 842 osób,
- 3) Komarów Wieś – powierzchnia: 446,396724 ha; liczba ludności: 324 osób,

Wyznaczano obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni: 897,193512 ha (8,97193512km²), co stanowi 7,31% całkowitej powierzchni gminy, co mieści się w dopuszczalnym wskaźniku 20% powierzchni jednostki samorządu terytorialnego. Dodatkowo, obszar ten zamieszkały jest przez 1 336 mieszkańców, co stanowi 27,14% całej populacji gminy Komarów-Osada (2021 r.: 4 923 osoby). Na koniec 2022r. dane ludnościowe dotyczące wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtowały się w następujący sposób: 1 314 mieszkańców obszaru rewitalizacji, co stanowi 27,29% wszystkich mieszkańców gminy (liczba mieszkańców gminy w 2022 r.: 4 815 osób).

Mapa 6 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie gminy Komarów-Osada

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych, m.in. dużym udziałem osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na złą sytuację materialną, rodzin ubogich i dysfunkcyjnych. W ramach prowadzonej analizy w wybranych jednostkach referencyjnych wartość sumarycznego wskaźnika natężenia niekorzystnych zjawisk społecznych przybrała największą wartość (Komarów Dolny: 11,37, Komarów-Osada: 10,55, Komarów Wieś: 10,66). Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zamieszkuje 33,53% wszystkich mieszkańców gminy Komarów-Osada pobierających świadczenia z GOPS, w tym: 60,00% osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa, 36,00% osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia, 34,78% osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności: 100% osób pobierających świadczenia z tytułu alkoholizmu, 66,67% z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, 44,44% osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. W granicach obszaru rewitalizacji zamieszkuje 43,75% wszystkich mieszkańców gminy mających założoną Niebieską Kartę. Obszar ten zamieszkiwany jest przez 24,24% dzieci i młodzieży do 17 roku życia korzystających z dożywiania. W obszarze rewitalizacji zamieszkuje 27,59% wszystkich niepełnosprawnych z terenu gminy Komarów-Osada.

Analizy wskaźnikowe wykazały, iż na obszarze rewitalizacji występuje duży problem bezrobocia: obszar ten zamieszkuje 31,98% wszystkich osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Zamościu, 38,74% długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy), 47,37% zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia, 26,76% zarejestrowanych bezrobotnych poniżej 30 roku życia oraz 31,15% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Sytuacja na rynku pracy jedną z przyczyn niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i wysokiego natężenia problemu odpływu ludności. Problem niskiej aktywności społecznej i uczestnictwa w życiu obywatelskim potwierdzają dane dotyczące wskaźników prezentujących frekwencje w wyborach (Komarów-Osada poniżej średnie frekwencji w gminie). Obszar ten charakteryzuje się także problemami w zakresie bezpieczeństwa publicznego. Na terenie tym zanotowano: 36,36% wszystkich przestępstw popełnionych na terenie gminy oraz 40,65% wszystkich zrealizowanych interwencji Policji.

Wyniki przeprowadzonej analizy świadczą, iż sytuację w sferze gospodarczej w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, należy ocenić jako zadowalającą. Wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r. w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtuje się na poziomie niemal równym średniej gminy i wynoszącym: 0,22. W 2021 r. nie zanotowano również żadnej osoby, która zwiesiłaby działalność gospodarczą. Wartość wskaźnika obrazującego powierzchnię budynków/obiektów (m²) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej przypadająca na 100 mieszkańców kształtuje się na poziomie znacznie wyższym niż średnia gminy i wynoszącym: 614,29 (średnia dla gminy: 233,20). Taki stan rzeczy wynika z faktu, iż w obrębie

obszaru rewitalizacji znajduje się miejscowość gminna, tj. Komarów-Osada, która stanowi centrum usług, w tym publicznych, na terenie gminy.

Obszar rewitalizacji boryka się także częściowo z problemami w zakresie sfery technicznej. Na jego terenie znajduje się łącznie 471 budynków mieszkalnych. W 69,43% tychże budynków wykorzystywane są nieefektywne źródła ciepła. Sytuację w zakresie sieci wodociągowej należy ocenić jako bardzo dobrą- 94,48% budynków mieszkalnych (przy średniej gminy wynoszącej 59,72%) posiada dostęp do bieżącej wody pochodzącej z sieci. W obrębie obszaru rewitalizacji znajduje się 12 z wszystkich 36 budynków użyteczności publicznej będących w zasobie gminy Komarów-Osada. 6 z nich wymaga przeprowadzenia pilnych prac termomodernizacyjnych, a 8 wymaga dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Na terenie obszaru rewitalizacji łączna długość dróg gminnych wynosi: 47 km, w tym: niemal 72,34% z nich wymaga podjęcia pilnej interwencji. Wartość wskaźnika obrazującego udział dróg lokalnych wymagających interwencji kształtuje się na poziomie niższym niż średnia gminy (72,34%). 55,68% wszystkich istniejących punktów świetlnych jest nieefektywnych i wymaga wymiany na nowe energooszczędne. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji ulokowanych jest: 55,47% wszystkich terenów publicznych w gminie. Wszystkie one wymagają podjęcia pilnej interwencji (przy średniej wartości wskaźnika obrazującego udział terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji dla gminy: 99,53%). Tereny wymagające podjęcia działań położone na obszarze rewitalizacji stanowią 55,73% wszystkich zdiagnozowanych terenów wymagających działania w gminie Komarów-Osada.